COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXVI.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder, Parisiis apud Briasson, Patauii apud I. Manfré,
Holmiae apud L. Salurium.

I.

Philoſophical Transactions, giving ſome Account of the preſent Undertakings, Studies and Labours, of the Ingenious in many conſiderable Parts of the World. Vol. LII. Part. II. for the Year 1762. London, printed for L. Davis and C. Reymers. 1763. 4. a pag. 415 - pag. 667. tab. aen. 15 - 20.

h. e.

Transactiones philoſophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouiſſime ſuſceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LII. Pars II.

Obſeruationum hac in parte contentarum ſequens eſt ratio.

64) *Excerpta ex literis* Cl. IO. WOOD, *Calcutta* *ad* Cl. I. PERRY *ſcriptis*, *communicata* a Cl. W. STUCKELEY *). Cl. PLAISTED ad metropolin *Islamabad* in prouincia *Chetagou* Indiae Orientalis vidit rupem, vnde hinc inde debiles flammae prorumpebant, quae, ſi ad tempus exſtinguerentur, alio loco rurſus prodibant. Partes rupis prope flammas diffractas valde duras inuenit, nec tamen oleoſam materiam produnt, nec igni expoſitae ſulphuris vapores emittunt. In diſtantia quatuor milliarium ab p.415.

 inde

*) Lecta d. 7. Ian. 1762.

inde detexit inter colles fontem ardentem, qui muro circumdatus eo vehementiores flammas propellebat, quae ſimul cum aqua per relicta foramina protruſae in adiacentem ciſternam colligebantur. Haec aqua copioſas bullas emittit, ac ſi bulliret, non niſi tepida eſt, et ſapor eius cum ſapore thermarum Bathonienſium Angliae conuenit.

p. 418. 65) *Nonnullae obſeruationes motuum aquarum marinarum extraordinariorum in regione Cornwalliae,* Mount-bay *dicta, et aliis locis, die 31 martii 1761 factae, expoſitaeque in literis* Cl. WILH. BORLASE ad Cl. CAR. LYTTELTON *). Die 28 martii luna, hora tertia p. m. vltimam ingreſſa quadraturam, huius orae maritimae die 31 martii aeſtus marinus, dimidia circiter hora p. m. conſecuto ſummo intumeſcentiae ſtatu, detumere incepit, et ex legibus huius phaenomeni vſque ad horam fere ſextam p. m. imminui debuerat. Sed eo tempore, quo reſidere aquas marinas oportebat, obſeruatum eſt, eas contra leges ordinarias in altum iterum tolli, ſubitoque reflui, adeo, vt vnica hora, a quinta ad ſextam, quinquies mare reciprocaret. Prima incitatio in altum erat omnium maxima, cum aqua ad altitudinem perpendicularem ſex pedum eleuata fuerit, reliquae autem minores erant. Adnotatum praeterea eſt, tempeſtatem quatuor ante hanc aquarum agitationem diebus fuiſſe in regione, *Mounts - bay* dicta, ſerenam atque placidam, ſed triceſimo martio ventos exortos eſſe, et ipſo 31mo coelum fuiſſe nubilum, flante aquilone a 27mo vſque ad 31mum diem. Eadem fuit aquarum marinarum commotio in diuerſis regionibus, potiſſimum occidentalibus Europae, cuius phaenomena, prout obſeruata ſunt in oris maritimis Scotiae, Hyberniae, Belgii, ex variis relationibus collecta

*) Lectae d. 14. Ian. 1762.

lecta hic recensentur, adnexa obseruatione, quam plurimos ex illis statim coniecisse, cum 1 novembr. 1755 eadem in terrae motu Vlyssiponensi maris agitatio obseruata fuerit, hanc vrbem iterum eandem calamitatem fortasse perpessam esse. Neque haec coniectura eos fefellit; etenim posthaec ex relationibus certis patuit, eodem tempore, quo isti motus obseruati, violento terrae motu eam perturbatam esse, ac concussam, qui vero, cum motus eius aequabilior esset, cum tantis damnis, vt prior, non erat coniunctus. In fine harum obseruationum adiectus est index locorum, in quibus eiusmodi aquarum commotio obseruata est, vbi notata sunt vbiuis eius initium, duratio, tempestas cum eo connexa, gradus violentiae, aliaeque res.

66) *Obseruationes cum horologio oscillatorio* 10. SHELTON *factae in insula St. Helenae, ac descriptae in literis* Cl. NEVIL. MASKELYNE ad Ill. CAR. CAVENDISH*). Praemissis quibusdam meditationibus, de augmentis scientiarum mathematicarum seculo praeterito nostroque factis, Cl. Auctor de inuenta diuersitate grauitatis in diuersis terrae locis disserit, indicando, quod, cum ad obseruandum potissimum transitum veneris iter in insulam *St. Helenae* pararet, Societati Regiae aperuerit, esse sibi in animo in iis locis obseruationes etiam instituere, determinandae diuersitati grauitatis aptas. Quod propositum Ill. Societas adeo probauit, vt egregium horologium a SHELTONO fabrefaciendum eo fine curaret; ipseque BRADLEIUS experimentis in specula astronomica Grenouicensi motum eius examinauit, ac MASKELYNUM edocuit, illud 11'' per diem sydereum amisisse, thermometro Fahrenheitiano, quod cum eo connexum erat, gradum fere 50' indicante p.434.

 tempore

*) Lect. d. 21. Ian. 1762.

tempore inſtitutorum experimentorum. Conſtituto iam hoc horologio, cum MASKELYNUS in inſulam *St. Helenae* perueniſſet, in valle *Munimenti Iacobi* ſupra libellam maris 85 pedes eleuata accuratas fecit obſeruationes, quas hic recenſet, et ex collatione earum cum obſeruationibus Bradleianis docet, grauitatem *Grenouici* eſſe ad grauitatem in inſula *St. Helenae* vt 1000000 ad 9975405.

p. 443. 67) *Obſeruationes de gemmis quibusdam Turmalino ſimilibus*, a Cl. BENI. WILSON *). Inuenit nonnullas gemmas vario colore et magnitudine, quarum vis electrica cum vi turmalini conuenit. A ſex gemmis calefactis, dum refrigeſcebant, tres plus et duae minus electricae erant, in ſuperficie tabulae et in ſuperficie oppoſita tres minorem, duae maiorem vim electricam exſerebant, ſexta maxima et oualis in vna extremitate magis, in altera minus electrica fuit; vnde patet, fluidum electricum ſemper in linea immutabili emanare, nec ab externa figura gemmae pendere, ſed ab illius conſtitutione naturali.

p. 447. 68) *Obſeruationes aeſtuum in freto* Herculeo, a Cl. HENR. MORE **). Ex quo mare mediterraneum accuratius conſideratum fuit, id quod a multis retro ſeculis factum eſt, plerique mirati ſunt, illud, licet ex oceano per fretum Herculeum aliaque loca in illud immenſa aquarum copia labatur, neque excreſcere in altitudinem, neque connexum habere flumen, per quod ingeſta aqua refluere poſſet. Multi hoc ſingulare phaenomenon ex continua euaporatione declarare voluerunt, cum putarent, ea tantum aquarum amittere, quantum ex affluxu per fretum alioſque fluuios reciperet. Alii, quibus id minime

*) Lect. d. 28. Ian. 1762.
**) Lect. d. 28. Ian. 1762.

nime satisfacere videbatur, subterraneas voragines, fluuios, qui videri nequeunt, in subsidium vocarunt. Cl. vero MORE, cum sedecim fere annis inter milites praesidiarios *Gibraltare* degeret, summa cum cura omnia eo fine obseruauit, vt rationes et difficilis nauigationis per fretum Herculeum detegeret, et, cur mare mediterraneum, ingenti quotidie, vt a plerisque supponitur, aquarum copia auctum, neque excrescat, neque in eo aliqua effluxus vestigia compareant. Ex multis obseruationibus, inprimis quas ex nauigationibus in freto hoc marique adiacenti institutis collegit, docet, fretum constare ex diuersis fluminibus superioribus atque inferioribus, cursu contrario latis, quare et aestus eius freti esse plane singularis indolis, eiusque fere, quae in mari inter *Portsmouthum* atque insulam *Wight* obseruatur; cum enim in medio freto est summus fluxus, ex vna ripa est dimidius, in altera nullus fluxus; e contrario saepenumero summus fluxus dirigitur versus ripam vnam, tum dimidius affluxus est in medio, et in altera ripa plane nullus. Ex quibus accuratius obseruatis phaenomena huius maris supra indicata declarari posse sperat.

69) *Relatio de casu iuuenis a lithanthracum fumo stupefacti*, a Cl. FREWEN *). Iuuenis, 17 annorum, solus dormiens in paruo conclaui nauis, fumo lithanthracum non satis extinctorum pleno, camino etiam clauso, sequenti die tanto stupore affectus inueniebatur, vt nec venaesectio, nec vesicatoria, nec aer liber, aliquid efficerent; attamen in balneum frigidum immersus statim aperuit oculos et os, ac nudus in lectulum positus in sudorem incidit, sensimque vis sensuum rediit. Die sequenti tussis et raucitas inprimis molestae erant, quas pillulae mille- p.454.

 pedum

*) Lecta d. 28. Ian. 1762.

pedum et gummi ammoniacum, balſamus ſulphuris et calidum lac, paucis diebus vicit.

p. 456. 70) *Literae* a Cl. BENI. FRANKLINO ad Cl. TH. BIRCH. Cl. FRANKLIN miſſis literis IO. CANTONI ad ſe ſcriptis teſtatur, experimenta in illis deſcripta, cum illa reiterauerit, optime ſuccedere.

p. 457. 71) *Literae* IO. CANTONI ad Cl. BENI. FRANKLIN *ſcriptae, quae nonnullas in* DELAVALII *experimenta electrica obſeruationes continent* *). Hae ſunt illae literae, quas articulo praecedente Cl. FRANKLINUS Cl. BIRCHIO commendauit. Experimenta omnia eo ſpectant, vt phaenomenorum a DELAVALIO in quibusdam corporibus ſuperius **) recenſitorum rationes detegat. Docet proinde, tubulos ſugendae Nicotianae deſtinatos, aliaque eiusmodi corpora, cum frigida ſint, eſſe electricitatis conductores ope humorum, qui cum iis cohaerent in eo ſtatu, illudque indubitato conſequi putat ex inſtitutis cum ambra, vitro, cet. experimentis, quae tempeſtate humida per humores apta fiunt ad conducendam electricitatem, eamque vim perdunt, ſimulac ope caloris eorum humiditas minuatur. E contrario ea ipſa corpora fieri iterum conductores electricitatis ope vaporum ignitorum, qui, cum ad certum gradum igneſcunt, cum iis cohaerent. Ex quo patet, hanc Cl. CANTONI theoriam eſſe, cui DELAVALIUS Parte I. huius LII. Vol. transact. Angl. noua oppoſuit experimenta ***).

p. 462. 72) *Tentamen determinandi veram cauſſam, cur ſol ac luna nudo oculo appareant maiores, ſi prope horizontem*

*) Lectae d. 4. Febr. 1762.
) vid. Commentar. hor. Vol. XII. p. 717. *) ibid.

zontem conſpiciuntur, vna cum recenſione plurium phaenomenorum naturae illis affinium. Auctore Cl. SAM. DUNN*). Quo notiora phaenomena apparentis maioris magnitudinis lunae ac ſolis in propinquitate finitoris ſunt, eo diligentius eorum veram cauſſam detegere conati ſunt recentioris aeui philoſophi. Multa, quae eo ſpectant, occurrunt in transactionibus Anglicanis, in actis Ac. Sc. Pariſienſis, in actis eruditorum Lipſienſ. in optica D. SMITH. cet. Cum vero omnes fere in declarandis his phaenomenis in eo conueniant, vt illa inter fallacias opticas referant, Cl. DUNN, cui haec minus vera viſa, aliam ingreſſus eſt viam detegendi probabiliores eius phaenomeni rationes. Inſtitutis enim innumeris obſeruationibus tum nudo, tum armato oculo circa ſolem exorientem ac occidentem, itemque lunam, ſub iisdem conditionibus quam plurima notatu digna notauit, quae vero prolixiora, minutioribusque rebus veſtita ſunt, quam vt excerpantur. Ex quibus omnibus et experimentis eo fine factis docet, radios ſolares aeque ac lunares, ingreſſos athmoſphaeram prope horizontem, impediri per vapores, multos plane abſorberi, et reliquos progredi motu retardato, eosque magis diuergentes ingredi in oculum, a cuius humoribus ita refringuntur, vt per eos imagines ſolis ac lunae maiores in retina depingantur.

73) *Excerptum ex literis* Cl. IO. BERTRAM *Philadelphia* ad Cl. BENI. FRANKLIN *datis, concernens memorabilem auroram borealem* **). Hanc vidit Cl. BERTRAM *Philadelphiae* in America die 12 nouembris 1757 ab hora ſeptima vſque ad horam decimam, qualis nunquam antea ab eo obſeruata fuit, eaque, vt ex literarum reſponſoriarum FRANKLINI p. 474.

A 5 excer-

*) Lectum d. 11. Febr. 1762.
**) Lectum d. 25. Febr. 1762.

excerpto patet, eodem die Londini viſa eſt, vnde eximia huius phaenomeni altitudo apparet, cum vterque locus fere 1000 milliaribus ab altero diſtet.

p. 475. 74) *Obſeruationes de animalibus nociuis in Anglia, Auctore* Cl. RICH. FORSTER *). Quamquam viperae ac lacertae vt plurimum maxime noxiae putantur, duo tamen maris et feminae exempla hic declarant, morſum lacertae nihil mali iis attuliſſe.

p. 477. 75) *Excerpta ex literis ad* Cl. TH. BIRCH a Cl. ABR. MASON *ex inſula* Barbados *datis, quae concernunt extraordinarium aeſtum d.* 31 *martii* 1761 *obſeruatum, ac morbum epidemicum in hac inſula eodem anno ſaeuientem* **). De hoc aeſtu, de quo ſupra iam praecipua notata ſunt, obſeruat, eum aequalem fuiſſe illi, qui die 1 nouembris 1755 hic loci contigit, hunc vero ab illo ſolum in eo differre, quod reciprocationes maris non adeo ſubitae fuerint. Quantum ex optimis obſeruationibus colligi potuit, quiuis fluxus ac refluxus octo horae minutis abſoluebatur, et fluxus ad octodecim digitos vel duos pedes intumeſcebat. Praeterea notat Cl. MASON, poſt hunc aeſtum magna calamitate diu afflictam eſſe hanc inſulam, multosque incolas correptos eſſe morbo epidemico, cuius neque cauſſam, neque remedia peritiſſimi medici detegere poterant, tantoque magis incolarum animos perturbauit, cum eo anni tempore ſaeuiret, quod ex longis obſeruationibus in hac inſula omnium maxime ſanitati conducit. Qua in calamitate maximum erat ſolatium, quod pauci ex ea mortui ſunt, in adiacentibus vero inſulis ab hoc morbo magis graſſante plures perierunt.

76) *Ob-*

*) Lectae d. 11. Mart. 1762.
**) Lecta d. 11. Mart. 1762.

76) *Obſeruationes aurorarum borealium in Suecia factae et deſcriptae in litteris* Cl. THORBERN BERGMANN ad Cl. BENI. WILSON *datis Vpſaliae* *). p. 479.
Quo propius boream verſus regiones vergunt, eo in iis frequentiores aurorae boreales conſpiciuntur, neque proinde mirum, Cl. BERGMANNUM Vpſaliae anni 1759 menſe febr. ſeptem, martio quatuor, aprili duas, auguſto vnam regularem et plures irregulares, ſeptembri quinque, octobri tres, nouembri multas irregulares ac debiles, decembri quinque obſeruaſſe. In multis notauit, ſaepius eo tempore, quo aurorae boreales apparuerunt, perturbatas fuiſſe acus magneticas, inprimis ex altioribus auroris, ſed nunquam ſe ne minimum quidem veſtigium electricitatis, nec per virgas ferreas, nec per dracones volantes, colligere potuiſſe.

77) *Declaratio duplicis refractionis in cryſtallis,* Auctore Cl. IO. BECCARIA **). p. 486.
Secandum iam curauit ex cryſtallo montana priſma tale, quod aptiſſimum eſſet legi, qua lux in eiusmodi corpore diaphano refrangitur, exponendae, cuiusque ſchema hic exhibet Cl. Auctor ac docet: duplicem refractionem cryſtalli montanae nulla plane in re, niſi in numero, cum duplici refractione cryſtalli Yslandicae conuenire: duplicem refractionem cryſtalli Yslandicae contingere in radio traiiciente per facies parallelas, duplicem vero refractionem cryſtalli montanae contingere in radio traiiciente per facies mutuo inclinatas: duplicem ex illa imaginem excolorem eſſe, duplicem vero ex iſta imaginem coloratam. Tandemque in fine notat cum GRAVESANDIO, in priſmate ex ſilice Braſiliano aequiangulo duplicem inueniri refractionem in angulo, ſed diuerſam

*) Lectae d. 18. Mart. 1762.
**) Lecta d. 18. Mart. 1762.

uerſam in angulo quoque, et varias concluſiones exinde, corporum ſtructuram, geneſin, cauſſasque refractionum et reflexionum concernentes, deducit.

78) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Chelſeiani, Societati Regiae exhibitus a Societate Pharmacopoeorum per* Cl. IO. WILMER.

p. 495. 79) *Relatio operis hoc titulo*, IAC. CHRIST. SCHAEFFERI *) icones et deſcriptio fungorum quorundam ſingularium et memorabilium; ſimul fungorum Bauariae icones natiuis coloribus expreſſae, editioni iam paratae, propediem euulgandae denunciantur, a Cl. WILH. HUDSON.

p. 507. 80) *Narratio de memorabili aeſtu, d.* 28 *iulii* 1761 *obſeruato, nec non de duobus fulguribus in* Cornwallia *admodum noxiis, expoſita in literis* Cl. WILH. BORLASE ad Cl. TH. BIRCH *datis Ludgvan, d.* 8 *martii* 1762**). Inter vrbes *Penzanze et Marazion* eſt littus maris arenoſum, ad itinera aeſtu finito facienda perquam commodum. Euenit itaque, vt d. 28 iulii 1761 hora decima ante meridiem, ſeruus Wilh. Tregennin plauſtro ſtanno onuſto *Penzanzam* in littore hoc ab omni aqua vacuo veheret; attamen ſubito ſe mari circumdatum, equos ob acceſſum aquarum exterritos bouesque immotos vidit, nec vllam vna cum puero ſocio ſpem ſalutis habuit, inprimis cum illi, qui eum in tanta calamitate e longinquo viderunt, propius accedere non auderent; tandem repente receſſit mare, eique ſpatium dedit ex hac miſeria emergendi, et ſaluus attigit villulam *Chandour*, vbi plurimos in littore ſtantes offendit, qui inuſitatas maris reciprocationes obſeruabant, quae

*) vid. Commentar. noſtr. Vol. XII. Parte I. pag. 98.
**) Lecta d. 1. April. 1762.

quae et aliis in locis, praefertim in portubus *Falmuth*, *Fawy* et *Plymouth* notabantur. Eodem die ad horam octauam p. m. flante folano vento, thermometro Fahrenheitiano 64 gradum tenente, tempeftas fuit quieta et valde calida, exortisque nubibus, templum Ludguangenfe enormi fulgure tactum eft, cuius vim et vehementiffimos effectus in profternenda turre, portisque effringendis validiffimis huc fufius defcribit Cl. Auctor. Aliud eiusmodi fulgur die 11 ian. 1762 *Breagae*, feptem milliaribus abinde diftantis, templum tetigit; in defcriptione damnorum ei illatorum multa memorabilia occurrunt, quae tamen non infolita in eiusmodi cladibus funt.

81) *Excerptum ex literis* Cl. IO. HUXHAM ad Cl. WILH. WATSON *datis d.* 5 *februarii* 1762 *Plymouthiae*, *duos cafus chirurgicos notabiles fpectans* *). Alicui, vulnere feptem pollicum circa collum, difciffa eft maxima pars tracheae, illaefis tamen vafis iugularibus. Cl. Auctor igitur, futura vniens vulnus, bis pupugit tracheam partesque externas, et vulnus intra menfis fpatium coaluit. Poftea exortus eft abfceffus externus, quo aperto exemit aliquid fili ferici. Alii mufculos brachii, a fcapula ad cubitum, fulgur combufferat, nec minus regionem vmbilicalem et femora vario modo laeferat. Cum adeffet inflammatio: venam fecuit, et laxantia, corticem, et fomenta fpirituofa adhibuit; intra duos dies facta eft feparatio vftarum partium, quas, cum quafi coreaceae effent et odore deterrimo, minime fcarificare poterat; tandem aeger intra fex hebdomadas plane fanatus eft. p. 515.

82) *Rela-*

*) Lectum d. 1. April. 1762.

p. 519. 82) *Relatio successus methodi* Cl. DAVIEL *extrahendae cataractae, in literis* ANT. CANTWELL ad Cl. IAC. PARSONS *). Extractio cataractae depositioni valde praeferenda videtur, siue lens sit opaca, siue capsula, siue capsulae anterior pars eaque interdum adhaerens. Vidit enim 1) anteriorem partem capsulae lentis tolli, lente relicta, et visum rediisse, 2) lentem opacam cum anteriori parte capsulae opacae simili effectu, 3) lentem cum capsula, iridi adhaerente, vbi vt plurimum aliqua portio humoris vitrei vel amittitur, vel cameram posteriorem replens herniam iridis sistit, quae tres dies post operationem caute resecanda est, et aegri caput in lectulo humilius iaceat reliquis partibus, donec humor vitreus in cellulas regressus sit. Si lens deprimitur et capsula opaca est, aeger coecus manet; lens capsulae adhaerens post depressionem rursus ascendit; si posterior capsulae pars opaca est et relinquitur, aeger post depressionem et extractionem lentis visum non recuperat, sin lenti adhaeret, extrahenda est, non sine metu effluxus humoris vitrei.

p. 523. 83) *Excerptum epistolae* Cl. CAR. WOLLASTON ad Cl. WILH. HEBERDEN *de membris quibusdam emortuis in gente aliqua oppidi* Wattisham *in Comitatu Suffolciensi* **). Intra tres dies femina cum sex liberis sphacelo crurum correpta est, quae vel sponte secedebant, vel amputabantur. Vnus ex his quatuor mensium aetate mortuus est, reliqui doloribus sedatis satis bona sanitate fruebantur. Pater post quatuordecim dies ipse nigritie duorum digitorum manus dextrae afficiebatur, quorum vsus tamen

*) Lecta d. 1mo April. 1762.

**) Lectum d. 22. April. 1762.

men nunc reſtitutus eſt. In huius gentis vita et victu nondum errores detegere potuit Cl. Auctor.

84) *Excerptum epiſtolae* Cl. IAC. BONES ad Cl. GEO. BAKER *de eadem re* *). Filia enim, 17 annorum, maximos ſenſit dolores cruris ſiniſtri, altero die tumeſcentis et maculis nigris obſiti, donec putredo carnes conſumeret, et oſſa nuda relinqueret. Alterum crus paulo poſt ſimili modo affectum decidit; nunc abſceſſu femoris laborat. Mater eodem die, quo filia correpta eſt, inſignes dolores cruris ſiniſtri ſuſtinuit, cuius carnes putreſcentes breui tempore a genu ſeparabantur, et oſſa nudarunt; alterum crus ſerius correptum ad malleum ſphacelo ſeceſſit. Manus interea et brachiorum pars ſine ſenſu, ac digiti contracti erant. Tres vel quinque dies poſt matris calamitatem liberi ſimili modo ſimul vehementiſſimis doloribus crurum, praeſertim ſiniſtri angebantur. Maioris puellae, 14 annorum, pes alter ad malleum ſphacelo ſeceſſit, alter ad genu. Altera decennis pedem ad malleum et crus ad genu ſimiliter amiſit. Puero ſexenni vtrumque crus ad genua ſeparabatur, et alii quadrienni vterque pes ad malleos. Infans lactans bimeſtris, quamquam vberibus matris, morbo iam correptae, non amplius admouebatur, poſt duos menſes tamen mortuus eſt; ſtatim poſt mortem manus et pedes nigreſcebant. Pater quatuordecim dies poſt matris morbum doloribus manuum vexatus eſt, paulo poſt digiti nigrum colorem traxerunt, vngues deciderunt, et duo digiti exulcerati ſunt, poſtea tamen reſtituti. Omnes quidem debiles ſunt, ſemper tamen ſani fuerunt, et ſaepe piſis et carne ſuilla vtuntur.

p. 526.

85) *Ex-*

*) Lectum d. 6. Maii 1762.

p. 529. 85) *Excerptum secundae epistolae* Cl. BONES ad Cl. BAKER *). Inquiruntur hic caussae morbi antea descripti. Aegri enim aqua vsi sunt e lacu; cereuisia in vase cupreo cocta; pane e tritico viliori facto, a cuius vsu alius manuum stupore afficiebatur; in vasis cupreis lac, cet. coquunt; saepe pisa et panem inde factum edunt, vt et carnem suillam fumigatam, et veruecinam vetustam, vilissimam.

p. 534. 86) *Obseruationes ad examinandum horologii oscillatorii ab* ELLICOT *fabrefacti motum in insula* St. Helenae *institutae* a Cl. CAR. MASON **). In reditu ex *promontorio bonae spei* Cl. MASON, cum in insulam *St. Helenae* venisset, horologium Ellicotianum, quo in obseruationibus in promontorio bonae spei vsus erat, ex praeceptis artis in *munimento Iacobi* constituit, vt motum eius examinaret. Sed cum coelum fere semper nubibus tectum, et locus, in quo horologium constitutum erat, angusta et profunda vallis esset, tempora descensus stellarum aliter, quam mediante apice rupis versus occidentem sitae, cuius altitudo prope apicem erat 30 gr. distantia vero a loco obseruationum exaequabat quartam milliaris partem, obseruari non poterant. Methodus itaque haec tempora horologii per motum sydereum determinauit. Ex hac lege multas obseruationes instituit, quas deinceps Cl. MASKELYNE directo in eundem locum telescopio, instrumento aequalis altitudinis applicato, obseruauit, omnesque has obseruationes collegerunt, vt ex earum collatione cum illis, quae in promontorio bonae spei factae fuerant, grauitatis ratio in his locis deduci posset.

87) *Dis-*

*) Lectum d. 6. Maii 1762.
**) Lectae d. 6. Maii 1762.

87) *Disquisitio in obseruationes ad determinandum motum horologii Ellicotiani, in insula* St. Helenae *a* Cl. MASON *factas,* Auctore Cl. IAC. SHORT *). Inusitata erat methodus, qua articulo priore vsus est Cl. MASON, ad explorandum regularem horologii motum. Cl. enim SHORT disquirit, num occultationes stellarum per apicem rupis descriptae certam rationem suppeditare possint determinandi motum horologii, et num obseruationes MASKELYNE ope telescopii, instrumento aequalium altitudinum applicati, iis praeferendae? atque defendit, priores esse longe exactiores posterioribus. p. 540.

88) *Recensio obseruationis ecclipsis lunae, d.* 8 *maii* 1762 *tempore matutino factae* Londini, a Cl. SHORT.

89) *Obseruationes eiusdem ecclipsis*, a D. BEVIS *factae.*

90) *Relatio de monumento notabili prope* Ashford *in Comitatu Darbiensi inuento, ex literis* Cl. EVATT ad Cl. WHITEHURST, *communicata* a Cl. BENI. FRANKLIN. Imago illius aeri incisa est.

91) *Descriptio fontis* Hieronis *in metallifodinis Chemnicensibus in Hungaria, anno* 1756 *exstructi,* Auctore Cl. WOLFE, *communicata* a Cl. HENR. BAKER **). Huius machinae, quae nihil noui habet, et solum a Cl. HELL ad maiora opera applicata fuit, descriptio longe prolixior est, quam vt hic tradi possit, inprimis cum eiusmodi descriptiones, si minimae circumstantiae omittantur, plane inutiles sint. In vsu eiusdem id solum notatu dignum, quod niues p. 547.

ac

*) Lect. d. 13. Mai. 1762.
**) Lecta. d. 17. Iun. 1762.

ac glacies ex motu aquarum in eadem formentur. Auctor proinde huius descriptionis amplam adiecit theoriam, de formatione niuis et glaciei, ex qua declarare conatur, qua ratione ope motus aquae per hanc machinam in locis quibusdam nix immo et glacies formetur.

p. 554. 92) *Relatio de producto marino notatu digno, in epistola* Cl. ALEX. RUSSELL ad Cl. TH. BIRCH *). Est priapus pedunculo filiformi, corpore ouato, medio inter magnitudinem oui gallinacei et columbini, laeui, membranaceo, colore cinereo, ore sub apice posito quadriualuulari et cruciformi, ano in eodem latere supra basin collocato, etiam quadriualuulari. A corpore exit pedunculus rotundus, cauus, asper, substantia coriacea, decem pollicum longitudine, colore subfusco, crassitie pennae gallinae, cuius finis saxo inhaeret. Superficies interna e fibris reticularibus constabat, os interius radiata substantia callosa obsitum fuit, et anus e fibris complicatis constitit. Ab apice ad anum oblique descendit in vtroque latere corpus laeue conuolutum, quod profecto est intestinum tenue.

93) *Literae* a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. TH. BIRCH *datae, quae continent conclusiones, deductas ex obseruationibus distantiarum lunae a sole atque stellis fixis in itinere ex Anglia in insulam* St. Helenae *factis, eo consilio, vt longitudo locorum, in quibus nauis quouis tempore versetur, determinari possit, vna cum descriptione totius computationis eo fine instituendae.*

p. 578. 94) *Nonnullae rationes pro lunari athmosphaera,* Auctore SAM. DUNN **). Cum quaestio, vtrum luna

*) Lect. d. 24. Iun. 1762.
**) Lect. d. 1. Iul. 1762.

luna athmosphaera sit circumdata, nec ne? valde adhuc sit vexata, Cl. DUNN, circumspiciens rationes ac methodos, quibus antea astronomi vsi sunt, ad decidendam hanc rem dubiam, tandem in eiusmodi cogitando incidit, quae a nemine adhibita, ipsi tamen ad eam rem extra omne dubium ponendam apta visa est. Consistit haec methodus in subtili examinatione apparentiarum annuli saturnini occultati per lunam. Eiusmodi apparentiarum Cl. Auctor obseruationes habuit anno 1762. d. 17 iunii post horam 2 matutinam, easque tales deprehendit, vt ex iis concludere liceat, dari aliquam lunae athmosphaeram.

95) *Recensio de cometa mense iunio* 1762 Parisiis *viso, desumpta ex literarum excerpto datarum* a Cl. DE LA LANDE *die* 30 *iulii* 1762, ad Cl. CAR. MORTON.

96) *Praecipua obseruationis transitus veneris per solem die sexto iunii* 1761 Calecutae *in* Bengalia, *cuius latitudo* 22 *gr.* 30. *minut. et longitudo respectu* Londini *Orientali, quam proxime* 92 *gr. factae, communicata a Directoribus Societatis Orient. Indiae,* Auctore Cl. CAR. MORTON.

97) *Relatio vlterior de casu gentis Wattishamensis in Comitatu Suffulciensi, cruribus destructis, ex literis* Cl. CHARLTON WOLLASTON ad Cl. TH. BIRCH *). Pater aegrorum praeter duos digitos, qui contracti manserunt, plane restitutus est. Caries crurum matris sphacelo separatorum adhuc quidem adest, attamen non vlterius serpit; brachium dextrum destructum est simul cum digitis contractis. Puella maior mortua est, altera bene se habet, tertia, cuius p. 584.

pes

*) Lect. d. 11. Nov. 1762.

pes ad nexum oſſis ſcaphoidis cum aſtragalo ſeparatus eſt, carie calcis et aſtragali laborat; vterque puer perfecta ſanitate rurſus gaudet.

p. 586. 98) *Obſeruationes aeſtuum in inſula* St. Helenae, *expoſitae in literis* a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. TH. BIRCH *). Cum nullae adhuc proſtent obſeruationes aeſtuum in locis prope aequatorem inſtitutae: magna cum induſtria eas fecit eo tempore, quo ſibi obſeruationum faciendarum cauſſa in inſula *St. Helenae* degendum erat; atque vt de earum fide et diligentia nemo dubitandi cauſſas habeat, primo deſcribit inſtrumenta, quibus in dimetienda fluxus altitudine vſus eſt, deinde ipſam obſeruandi methodum obſeruationesque ipſas a decimo octauo nouembris 1752, vſque ad viceſimum ſecundum decembris exhibet.

99) *Excerptum ex literis* Cl. DE LA LANDE ad Cl. NEVIL MASKELYNE *datis Pariſiis die decimo octauo nouembris* 1762.

100) *Obſeruationes interni contactus veneris cum limbo ſolis in nupero eius tranſitu per ſolem, in diuerſis Europae locis factae et collatae cum tempore eiusdem contactus in Promontorio bonae Spei obſeruati, indeque deducta Parallaxis ſolis*. Auctore Cl. IAC. SHORT.

p. 629. 101) *Conſilia quaedam auertendi damna, nauibus earumque malis a fulguribus ac tonitrubus illata, quae potiſſimum continentur in literis* ad Ill. GEO. ANSON, *datis* a Cl. WILH. WATSON **). Primum recenſet variarum nauium clades, recentiſſime et eius memoria maximo regis Britannici damno a fulguribus,

*) Lect. d. 18. Nov. 1762.
**) Lect. d. 16. Dec. 1762.

bus ortas ac illatas, deinde notat, cum hodie demonſtratum ſit, fulgura ac tonitrua, quorum natura maioribus noſtris denſiſſimis obuoluta erat tenebris, nil aliud eſſe, quam accumulatam electricitatem, quae tandem per fulgura exploditur, poſſe excogitari remedia auertendorum damnorum, quae ex illis oriuntur. Etenim ex ingenioſiſſimi DE ROMAS experimentis cum draconibus volantibus inſtitutis conſtat, poſſe electricitatem nubium ope funiculi, certa arte parati, ſine vllo ſonitu ac damno ex nubibus in terram deduci, licet, quando aliqua in hoc apparatu artificioſiſſimo praeteruiſa fuerant, tranſitusque electricitatis impeditus erat, radius electricitatis igneus prorumpens vnius digiti craſſitie ac decem pedum longitudine exploderetur cum tanto fragore, ac ſi ſclopetum minus exploſum fuiſſet. Ex eoque errore putat Cl. Auctor in apparando funiculo admiſſo accidiſſe mortem Cl. RICHMANNI. Quae cum ita ſint, conuertendae ſunt ex Auctoris ſententia omnes cogitationes eo, vt eiusmodi apparatus excogitetur, quo a nauibus electricitas in mare deriuetur ac deducatur, inprimis cum nautae ex notiſſimo illo phaenomeno, cui Caſtoris et Pollucis nomen dederunt, intelligere poſſint, quam prope iam ſint intra ſphaeram nubium electricitatis eiusmodi plenarum, quae fulgura et tonitrua efficiunt. Haec conſilia Auctor tandem variis, inprimis Franklinianis, experimentis corroborat, vtilitatemque eorum luculenter declarat.

102) *Relatio de obitu* Cl. IAC. BRADLEY, *Aſtronomi Regii, ex literis* Cl. DAN. LYSONS ad Ill. *Com.* GEO. MACCLESFIELD *). Iam diu laborauit debilitate, inprimis dolore quodam in dorſo, interdum dyſuria, donec tandem in veram iſchuriam p. 635.

*) Lect. d. 16. Dec. 1762.

riam incidit, et vrina vſque ad eius obitum cathetere educta eſt. In ſectione cadaueris apparuit inflammatio inteſtinorum, ventriculi, partisque hepatis; pinguedo dextri renis ſcirrhoſa fuit, vterque ren mollis, e cuius ſubſtantia, ſi premebatur, pus vt e ſpongia exibat; calculus ibi non fuit. Vena caua et vena renalis ſiniſtra permagnae erant, aorta in biſurcatione in arterias crurales oſſificata. In iunctione oſſis pubis ſiniſtri cum iſchio in pelui conſpiciebantur duo tumores contigui, trium pollicum longitudine, glandulis ſimiles, quorum ſubſtantia pure erat repleta. Proſtata tumida et indurata, interna veſicae ſuperficies inflammata erat, nec ipſa nec vreteres calculum vel arenam continuerunt.

p. 640. 103) *Experimenta, quae declarant, aquam comprimi poſſe*, Auctore IO. CANTON *). Quamuis celebratiſſimum experimentum Florentinum, quo Academici demonſtraſſe putarant, aquam non comprimi poſſe, et a philoſophis ſequentis temporis eo conſilio allegari ſoleat, accuratius tamen penſitatum id, quod probare debet, non probat. Compreſſae enim ſphaerae, quae aquis repleta eſt, aureae et argenteae ſoliditatem minui, et aquam per eius poros egredi, nemo dubitabit, qui hoc experimentum videbit. Sed quis Academicorum vnquam demonſtrauit, tantum aquae per poros exiiſſe, quantum eius erat in ſpatio, quo compreſſione ſphaera minor facta? Sine qua demonſtratione ex hoc experimento nihil certi cogi poteſt. Certioribus proinde ac ſubtilioribus admodum experimentis extra omne dubium ponit Cl. Auctor, aquam comprimi poſſe, ac reuera comprimi. Nituntur ea experimenta artificio, quo aqua a pondere incumbentis aeris athmoſphaerici ita liberatur, vt certo animaduerti poſſit, vtrum

*) Lect. d. 16. Dec. 1762.

vtrum in vaſe, cuius amplitudo non mutabilis, complexa idem ſpatium occupet, quod occupauerat, antequam a pondere aeris athmoſphaerici premebatur, an vero eo remoto maius occupet. Lectu ac conſideratione accurata digna ſunt curioſiſſima experimenta, quibus ingenioſiſſime oſtendit, aquam omnino remoto pondere aeris athmoſphaerici maius occupare ſpatium, amplitudine vaſis manente eadem, ac proinde aere admiſſo in minus redigi ſpatium ac comprimi.

104) *Obſeruatio ecclipſis ſolaris die decimo ſexto octobris 1762 facta, et in literis* Cl. SAM. DUNN ad Cl. IAC. SHORT *datis expoſita.*

105) *Excerptum epiſtolae* Cl. W. WATSON ad Cl. IO. HUXHAM, *continens animaduerſiones de catarrho, qui graſſatus eſt* Londini *et in vicinia, menſe maio* 1762, *et de dyſenteria, quae orta eſt ſequenti autumno* *). p.646.
In hoc epidemico morbo, menſe maio et parte iunii graſſante, pectus afficiebatur, febre ſubſequente. Similis morbus Londini frequens fuit anno 1743, quem nominarunt *Influenza*. Feminae magis quam viri eo correptae ſunt; nocuit crebra venaeſectio, ſanguis plerumque viſcidus et ſerum knowingbilioſum erat; emetica lenia, veſicatoria et balſamica profuerunt in febre maiori cum tuſſi, et in fine cortex peruuianus; cordialia vero et volatilia nociua fuerant. Dyſenteriam, ſi cum febre inflammatoria coniuncta erat, venaeſectio, purgantia lenia et diluentia leuarunt; abſente febre, iuſculum veruecinum tenue, clyſmata cum tinctura Thebaica ter in die repetita. Mortui ſunt hoc morbo tres infantes ſine febre, in duobus eorum veſicula fellea bile viſcida repleta, in tertio canalis inteſtinorum minime inflammatns fuit. Alius

 infantis

*) Lect. d. 23. Dec. 1762.

infantis inteſtina maxime inflammata et viſcera abdominis foetore maxime infecta fuerunt. Calor moderatus et perſpiratio adiuta in hoc morbo vtilitatem praecipuam attulerunt.

p. 650. 106) *Epiſtola* Cl. IO. LULOFS ad Cl. CAR. MORTON, in qua deprehenditur obſeruatio deliquii lunaris d. 8 maii 1762 facti, et obſeruatio ecclipſis ſolaris d. 17 octobr. 1762, tandem obſeruatio defectus lunaris d. primo nouembris 1762.

p. 654. 107) *Relatio de Gardenia ex literis* Cl. DAN. C. SOLANDER ad Cl. PHIL. CARTERET WEBB *). Hanc plantam Cl. ELLIS iam deſcripſit in Vol. 51. P. 2. Phil. Transact. p. 929 **); addit igitur Cl. Auctor nonnullas obſeruationes. Ouarium maturum eſt ouiforme, exterius ſulcatum a calycis laciniis deſcendentibus, interius ſepto membranaceo in duas cellulas diuiditur, quarum vtraque 50 circiter ſemina compreſſa, ſubſtantia mucilaginea circumdata, continet. Chinenſes haec ſemina ad tincturam coccyneam adhibent. Semina, iam ante 80 annos collecta, aquam, ſpiritus, aliosque liquores flauos reddiderunt. Calyx interdum in quinque, interdum in ſex lacinias diuiditur, cuius nonnulla ſpecimina e Muſeo Britannico hic depicta ſunt.

p. 661. 108) *Relatio de cochinella femina et mare, quae in Cacto Opuntia vel Fico Indico in Carolina Meridionali et Georgia gignuntur, in epiſtola* Cl. IO. ELLIS ad Cl. PETR. WYCH ***). Vidit in tela Opuntiae tres vel quatuor muſcas minutiſſimas mortuas, cum albis alis, quas humectauit ſpiritu vini debili, et microſco-

*) Lect. d. 23. Dec, 1762.
**) Comment. hor. Vol. XI. p. 40.
***) Lect. d. 23. Dec. 1762.

croſcopio diſquiſiuit, atque inuenit, haec corpora colore coccineo eſſe, vnde putauit, haec inſecta mares eſſe. Cl. GARDEN mares ita deſcribit. Mares, quorum inter 200 femellas vix vnus inuenitur, valde agiles ſunt, figura magis formoſa, quam qua femellae maiores et torpidae inſtructae ſunt. Caput a collo multo tenuiori facile diſtinguitur, thorax ellipticus capite et collo longior eſt et planus; e fronte duae antennae proficiſcuntur longiores, quam in feminis, articulis iunctae, et a ſingulo articulo prominent quatuor breues ſetae; in quolibet latere adſunt tria crura articulata; ab extremo caudae exeunt duae ſetae tenuiſſimae, albae, diuergentes, et totum inſectum quater vel quinquies longitudine ſuperantes. Duae alae in poſteriorem partem ſcapularum aut thoracis inſeruntur, et horizontali ſitu incedendo apparent, more muſcarum, oblongae, ad finem rotundae, et anguſtae ad inſertionem, corpore longiores et duobus neruis inſtructae; corpus maris clarius rubet, feminae obſcurius. E medio pectoris feminae egreditur proboſcis, qua et nutrimenta ſumit, et filamenta net ad ſuam transformationem; tum animalis volumen valde augetur, crura, antennae, ac proboſcis breuiores fiunt, et vix conſpiciendae. Si humectatur et in aqua lanceola ſecatur, magna ouorum copia deprehenditur. Femella, ouis vacua, moritur, qua propter in Mexica ſenes, ouis plenae, necantur, ne tingentem virtutem amittant. Adiiciuntur icones aeri eleganter inciſae.

II.

Vorstellung der Vögel Deutschlandes und beyläuffig auch einiger Fremden; nach ihren Eigenschaften beschrieben von IOHANN LEONHARD FRISCH *Rector des Gymnasii zum grauen Kloster in Berlin, und Mitgliede der königlichen Akademie der Wissenschaften, in Kupfer gebracht, und nach ihren natürlichen Farben dargestellt von* FERDINAND HELFREICH FRISCH, *Kupferstecher in Berlin. Berlin gedruckt bey Friedrich Wilhelm Birnstiel.* 1763. *in Folio.* 1 *Alph. pl.* 20 ½ cum ind. tab. aen. cum Titulo et Supplem. 256.

i. e.

Imagines auium Germaniae et exterarum quarundam; pro natura descriptarum a IOANNE LEONHARDO FRISCHIO aeri incisae coloribusque propriis depictae à FERDINANDO HELFRICO FRISCHIO.

Quamquam satis ROESELII aliorumque exemplis constat, quantum aetas nostra patriaque gloriari possit talibus viris, qui in exprimendis diuersorum animalium imaginibus naturaque describenda, ingenium et artem egregiam demonstrarunt; id nouo tamen hoc opere confirmatum videtur, quod FRISCHII Berolinenses in lucem ediderunt. Fuit enim IOHANNES LEONHARDUS FRISCHIUS Gymnasii quondam Berolinensis Rector, cuius in historiam animalium merita non ignorant eruditi, qui egregii huius operis primus et praecipuus inuentor et Auctor est. Is quaelibet auium genera, quantum potuit in his nostris terris nancisci, vndique conges-

congeſſit, eaque per aliquod tempus in domo ſua aluit, hoc conſilio, vt harum auium indolem moresque accuratius cognoſceret. Mortuarum ſolebat cutem, ita pro ea, qua pollebat arte, praeparare ac conſeruare, vt vitae quaſi easdem videretur reſtituiſſe. Has ita praeparatas filio, in arte iconographica exercitatiſſimo, FERDINANDO HELFRICO tradidit, mandauitque vt figuras earum aeri incideret, viuisque ad naturae ſimilitudinem exprimeret coloribus. Vniuerſas vero Germaniae aues ipſe antea in duodecim claſſes diuiſerat, deque earum natura, indole ac moribus, quae cognouerat, in paucis etiam nonnulla de aucupii ratione, literis mandauerat.

Edendi igitur huius operis initium factum eſt anno huius ſeculi quarto circiter et triceſimo. Quo coepto, viuo adhuc IOHANNE LEONHARDO ad quartam claſſem res perducta eſt. Cui cum immortuus eſſet FRISCHIUS pater, egregia iſta auium collectio primum ad Lib. Bar. DE VERNEZOBRE, et ab hoc ad Academiam Regiam Berolinenſem tranſiit. Quae tamen res non impediuit, quo minus FERDINANDUS HELFRICUS filius coeptum opus continuaret. Quod cum et huius curis non niſi lento gradu procederet, ipſeque vita prius deficeret, quam poſſet ad finem perducere, tamen ſupererat nepos, artis iconographicae non minus gnarus, qui paterno auitoque operi vltimam manum admoueret. Vterque eorum filius atque nepos, cum, pro ea, cui ſe dederant, arte, nihil aliud ad abſoluendum hoc opus poſſent conferre, niſi vt imagines auium aere exprimerent: deſcribendarum earundem curam reliquerunt alio FRISCHIO, IOHANNIS LEONHARDI filio natu minori, Sacrorum inter Sileſios Antiſtiti. Indices tandem cura Lib. Bar. DE ZORN, qui et in vniuerſum optime de hoc opere meritus eſt, adiecti ſunt.

Haec

Haec eſt ergo egregii huius operis, cuius editio per triginta fere annos protracta eſt, hiſtoria. Si quis vero ipſum opus viderit, e figurarum accuratiſſime expreſſarum elegantia intellexerit, haud fruſtra tantum temporis ſtudiique ac ſumtuum huic operi impenſum eſſe. Auium delineatarum numerus vltra CCC adſcendit, quoniam et femellae, vbi colorum diuerſitas id requirebat, depictae ſunt. Nomina gallica et latina germanicis vbique adpoſita ſunt. Deſcriptiones breues ſunt, in quibus ſingularia quaedam hinc inde de moribus nonnullarum
Tab. 1. auium adducuntur. Primae claſſis ſectio prima *Fringillae*, *Carduelis*, et *Enucleatoris*, ſecunda *Paſſeris* et *Miliariae* tertiaque *Linariae*, *Loxiae* et *Paſſeris Canarienſis* ſpecies continet, quae aues omnes breue craſſiusque roſtrum habent, cannabisque gra-
T. 13. na infringere valent. Secunda claſſis aues minores roſtro tenuiore comprehendit, *Paros* ſcilicet, *Alaudas*, *Hirundines*, *Rubeculas*, *Phoenicuros*, *Luſciniam*, *Currucam*, *Motacillas*, *Muſcipetam* et *Trochilos*. Ad
T. 25. tertiam *Turdus* et *Merula*, ad quartam *Picus*, *Tor-*
T. 34. *quilla*, *Certhius*, *Cuculus*, *Vpupa* et *Pſittacus* perti-
T. 55. nent. Ad quintam *Picam* et *Garrulum*, ad ſextam
T. 63. *Coruum*, *Cornicem* et *Monedulam*, ad ſeptimam de-
T. 69. nique omnes aues, quas *Vultures* et *Falcones* LIN-
T. 93. NAEUS dixit, vt ad octauam *Strigis* LINNAEI genus refert. Addidit tamen quoque *Caprimulgum*, *Veſpertilionem* et *Felem volantem* (*Lemur volans L.*). Claſſem
T. 105. nonam *Gallinae L.* quibus *Struthionem* et *Otidem L.*
T. 138. addidit, decimam *Columbae*, vndecimam vero *Phoe-*
T. 152. *nicopterus L. Anas L.* et *Mergus L.* efficiunt. Vlti-
T. 194. ma tandem claſſe *Grus*, *Ciconia*, *Ardea*, *Platalea*, *Ardea ſtellaris*, *Fulica*, *Gallinula paluſtris Ortygometra*, *Vanellus*, *Charadrius*, *Pluuialis*, *Sturnus*, *Larus*, *Merops*, *Iſpida*, *Ruſticula*, *Numenius* et *Glareola* comprehenduntur.

Aucto-

Auctores nunquam fere, nec vnquam illi, vnde nomina desumta sunt, citantur. In descriptione figuris addita, ae inprimis, quae de *Pici viridis* lingua, moribus *Cuculi*, et *Lanii minoris*, *Nidoque Chlorionis* adducuntur, lectu digna sunt. Vbi fieri potuit, aues in naturali magnitudine delineatae sunt, in maioribus mensura apposita est.

III.

Considerations sur les corps organisés, ou l'on traite de leur Origine, de leur developpement, de leur reproduction etc. et ou l'on a rassemblé en abregé tout ce, que l'histoire naturelle offre de plus certain et de plus interessant sur ce suiet. Par C. BONNET, des Academies d'Angleterre, de Suéde, de l'Institut de Bologne, Correspondant de l'Acad. Royale des Sciences etc. a Amsterdam chez Marc Michel Rey. 1762. 8. To. I. pl. 20. To. II. pl. 23.

hoc est:

Corporum organisatorum disquisitio, vbi disseritur de eorum origine, euolutione atque regeneratione etc. adductis simul omnibus momentis breuiter ex historia naturali, quibus certitudo idonea ratione euincitur. Auctore C. BONNET.

Assiduum, quod in perscrutanda historia naturali, inprimis insectorum, adhibuerat studium Cl. Auctor, etsi infelici fato aciem oculorum eius priuasset, eum tamen a continuandis obseruationibus suscipiendisque doctissimis meditationibus deterrere non

non potuit. His itaque debemus etiam egregium, quod indicamus, opus, quod ita conſcriptum eſſe fatemur, vt, myſterium quamuis generationis non explicet, illuſtret tamen, nec non praeſtantiſſimarum adnotationum multitudine confirmet. Quum autem Ipſe humaniſſime de ſuis iudicet laboribus, quantum interſit eos curatius noſſe, nunc apparebit. Redit itaque eo omnis Noſtri opinio, vt certius conſtet, generationem eſſe euolutionem praeexiſtentis germinis. Id vero probaturus, in duas diuiſit opus ſuum partes, quarum altera de opinionis demonſtratione diſpicit, altera vero ex omni hiſtoria naturali deſumtis demonſtrationibus per obſeruata eandem corroborat. Monet tamen ſimul, octo priora capita primi tomi olim iam conſcripta, deinde iterum ſuppreſſa, atque partem fuiſſe *Contemplationis naturae*, de quo libro alibi dicemus. Sed, quod totius operis meretur perueſtigatio noſtram attentionem, de ſingulis praecipua momenta huc referemus.

Abſoluitur *primus tomus* duodecim capitibus, in quibus de germine, ceu principiis corporum organiſatorum, de horum corporum incremento in genere, deque eorum generatione, nec non de monſtris, de multiplicatione per gemmas, additis variis huc pertinentibus obſeruationibus, porro de nutritione, quatenus ad generationem pertinet, de microſcopiorum ope inſtitutis circa liquorem ſeminalem tentaminibus et experientiis, agitur, ſimulque reliqua ſyſtemata de moleculis organicis, de formatione pulli in ouo, de metamorphoſi, de polypis, et quae huc pertinent, diiudicantur.

De germinibus duplex eſt ſententia, vt ſcilicet illa vel ſint inuoluta, vnumque contineat reliqua, inde euoluenda: vel ſint vndiquaque diſſeminata, nec niſi conueniente matrice ſuſcepta formentur.

Incre-

Incrementum corporum a nutritione ſeu nouarum p. 4.
particularum, antea praeparatarum, appoſitione
pendet, quam in contextu celluloſo fieri autumat
Noſter. Generatio obſcura quidem, forte aliquando p. 10.
detegenda, duabus hypotheſibus anſam dedit, vel
praeexiſtenti germini in ouo, vel ſpermaticis animal-
culis, per microſcopia detectis, cum quibus conue-
niat puluis ſtaminum in vegetabilibus, ſed in femi-
narum liquore pariter animalcula viſa ſunt. Hinc
pronus eſt Auctor Cl. ad adſumendam ſententiam
de ſucceſſiua euolutione, vt ſuccus ſpermaticus ea
propter ſit ſuccus nutritius primarius germinis.
Naſcuntur autem monſtra, quae vel partes aliquas
extraordinario modo conformatas habent, vel mi-
nus recte coordinatas, vel pauciores vel plures ac
neceſſe eſt. Huc pertinent etiam muli ex diuerſis
indiuiduis geniti. Quoniam vero partes animalium p. 21.
diuerſae ſint ratione proportionis et conſiſtentiae,
elementa earum quoque varietatem habent, quae
facilius extendantur nec ne. Hanc poteſtatem au-
tem exſerit fluidum nutritium ſeu liquor ſeminalis,
cui inſunt diuerſa elementa, diuerſas partes nutri-
entia, a quorum defectu vel varietate monſtra pro-
ueniant. Liquor ſeminalis etiam, intrans in ger-
men eiusque circulationis organa dilatans, in eodem,
antea quieſcente, circulationem incipit. Sed ger-
mina, idonea tantum occaſione accedente, increſcunt
et multiplicantur per gemmas et nouas propagines
in plantis et animalibus v. c. polypis, aliisque vermi-
bus, in quibus noua capita caudaeque regenerantur.
Etſi autem talis gemma totius animalis aut plantae p. 31.
partes omnes contineat, aliquas tamen tantum
emittat, cauſſam in ſtructura germinis vel in rela-
tione corporis, vbi euolui debent, vel in externis
quibusdam conditionibus quaerendam eſſe iudicat
Noſter. Minima etiam germina breui temporis
ſpatio

ſpatio in inmenſum augentur, quod ad fluidam magis naturam inclinant, hinc rarefieri nouisque moleculis additis increſcere poſſunt. Seruantur autem aeque facile ſub vario ſtatu ac guttula aquae, quae vel congelata, vel in vaporem reſoluta, vel alii corpori admixta, nunquam aqua eſſe deſinit. Ex quibus etiam argumentis varia huc pertinentia problemata ſolui poſſunt, quae quidem omnia adducere nunc non libet, non poſſumus tamen non profiteri, eam rationem nobis non facere ſatis, qua neceſſitatem coniunctionis vtriusque ſexus explanare ſtudet
p. 54. Noſter, quo nempe generatio magis regularis fiat, et defectus vnius indiuidui per alterum reſtituatur et contra, id, quod germinis praeexiſtentiae quodammodo videtur contrarium eſſe. In corporibus porro organicis nutritio fit per aſſimilationem alimentorum in ſui ſubſtantiam, quae alimenta iam ſubtiliora ad vegetabilia feruntur, animalia vero, quippe quae diuerſiſſimis vtuntur, ea prius mutant
p. 62. et deinde apponunt. Nulla vero metamorphoſis fit, elementa prima inorganica formant ſecunda ſeu germina ſua compoſitione, facultate quadam attractionis, hinc moleculae nutrientes non ſimplici ad ſuperficiem appoſitione, ſed etiam per intimiorem
p. 70. ingreſſum, *imbibitionem* nominat Cl. Auctor, organicis partibus adiunguntur. Sic extenduntur fibrae varia ratione, ſolidaeque magis euadunt. Fluidum autem ſeminale eſt germinis nutriens liquor, quod idoneas ſibi particulas adſumit, et quum in eodem ſeminali fluido variae ſint, diuerſas facient impreſſiones germini. Dum de germine haec ſecum conſiderat, en Cl. BUFFON ſuum de moleculis organicis, ſeſe vnientibus, proponit ſyſtema, inde generationem illuſtraturus; hoc itaque fuſe recenſet, et diiudicat Noſter, ſimulque multis argumentis ſuam de germine praeualere hypotheſin oſtendere ſatagit.

Haec

Haec olim, vt diximus, ſcripſerat Cl. Auctor, ſed iam retractans ſuam materiam, magis ad amplectendam ſuam opinionem incitatus eſt adſenſu et obſeruationibus Ill. HALLERI de formatione cordis in pullo factis *). Ex adductis iisdem vero concludit, prout in omni ouo, etiam non foecundato, vitellus eſt pullusque, ita in omnium feminarum ouis praeexiſtere germen, itemque de ouis vegetabilium demonſtrat: multis Ill. HALLERUM de hac inuentione, qua vitellum eſſentialem pulli partem eſſe euicit, exornans laudibus, nec non HARVEYI obſeruata, quibus epigeneſis ſolet confirmari, e contrario his admodum eſſe conſentanea. Quum itaque principium exiſtentiae partis eo demum tempore factum fuiſſe adſumatur, quo primo apparere incipit, quamuis antea iam adfuerit, denuo in metamorphoſibus inſectorum, immo in vegetabilibus, cum animalibus comparatis, euolutionis teſtimonia adfert. Non enim in erucis tantum omnes papilionis partes, ſed etiam oua detecta ſunt, itidem in vegetabilibus, in gemmis et ſeminibus, partium rudimenta obſeruata. In animalibus hanc euolutionem vis cordis arteriarumque praeſtat, quippe qua nouae moleculae adducuntur, et incrementum faciunt, aliae per tranſpirationem, etiam in ouo, diſſipantur. In plantis haec vis quidem deeſt, nihilo tamen ſecius ſucci celeriter adſcendunt, quem mechaniſmum autem incognitum eſſe ſuſpicatur Cl. Auctor. Interim ex molli in duriorem ſubſtantiam vegetabilium mutatio aeque ac in oſſibus contingit, quod ex Cl. DU HAMEL obſeruationibus comprobatur. Lex itaque vniuerſalis in producendis corporibus ex germine euoluto eſt, quare nunc concidere videntur

p. 124.
p. 151.
p. 162.

*) De his expoſuimus Comment. Noſtr. Vol. VII, P. II. p. 234.

tur omnia reliqua, de generatione propoſita ſyſtemata, quae denuo Noſter perpendit, ad mirificas
p.182. ſimul, quae in polypis fiunt, et ex Trembleyanis tentaminibus fuſe repetuntur, reſpiciens mutatio-
p.218. nes. Nunc enim, quod olim Cl. LEIBNITIUS hariolabatur, ex his conſtat, polypos cum vegetabilibus, quaſi ex gemmis naſcentes, conuenire, eſſeque inter corpora naturalia affinitatis gradus. In mineralibus tantum aliqua ſupereſt obſcuritas. Ex his autem ſimul patere arbitratur Noſter, ex analo-
p.229. gia concludere ſemper non ſufficere. Quo vero certius conſtet de gemmarum germinumque, ſiue animalium ſiue vegetabilium indole, quae in vegetabilibus de his, vtpote facilius diſquirendis, cognoſcantur, ſtudioſe exponit. Vulnus itaque arboris, ablata parte corticis, conſolidatur ſic, vt ſuperiore in vulneris loco primo, deinde in reliquo ambitu enaſcatur protuberantia, quae ex interiore corticis ſuperficie producatur. Haec ab initio gelatinoſa gryſea, dein viridis fit, et cicatricem facit. In pullo viſcera quoque ab initio mucilaginoſa videntur, ſed
p.235. mucilago organica eſt. Ex ligno autem nunquam noua productio fit, ſed ex alburno, imperfectiore quaſi ligno, quod ex cortice ſenſim manifeſtius prodit. Hinc etiam ligni oſſiumque in animalibus conformationem ſimilem eſſe adſerit Cl. Auctor, quae ſententia eſt Cl. DU HAMEL, oppugnata ab Ill. HALLERO, defenſa a Cl. FOUGEROUX, quorum ſingulorum argumenta hic recenſentur, ex quibus patet, in vegetabilibus aeque ac animalibus ſucceſ-
p.251. ſiua euolutione perfectas partes reddi. Dicta namque protuberantia in laeſionibus arborum nata, ex deſcendente ſucco fit, et nouis productionibus. v. c. radicis inſeruit; ſine hac rami non facile creſcunt, ea praeſente vero radiculas agunt. Hac occaſione multa alia ſimul contemplatur phaenomena, in gem-

marum

marum inoculatione conſpicua, quae tamen penes ipſum Cl. Auctorem ſunt legenda. Germina in p. 269. omni parte arboris diffuſa eſſe credit, quae vero non niſi accedentibus quibusdam conditionibus euoluuntur. Multa quoque ſunt, quae productionibus animalibus nouarum partium, ceu eorum gemmis aeque conueniunt.

Quare nunc *altero* libri *tomo* de his copioſius diſpicit Cl Auctor, et octo diuerſis capitibus de his agit, ita vt partim reſtitutiones partium perluſtret et diiudicet, partim foecundationem atque generationem animalium, nec non monſtrorum prouentum ponderet. Sed, quum ea, quae in vegetabilibus fieri perſpicimus, phaenomena in animalibus multum illuſtrent, quid in polypis atque lumbricis terreſtribus, in reproductione partium contingat, ad normam vegetabilium, ex gemma iterum prodeuntium, diſquirit. Optat vero, vt quae a Cl. REAUMUR et ſe facta ſunt in lumbricis tentamina, ab aliis iterum ſtudioſius repetantur. Vidit nempe p. 6. lumbricum per medium diſſectum, ex ea parte, quae caput habebat, ſeſqui menſis ſpatio ita propullulaſſe et perfeciſſe corpus, vt ſuis iterum officiis defungi potuerit, in aliis tardius res euenit, nec ſemper eodem felici cum ſucceſſu. Protuberat autem in loco abſciſſo noua pars organica, euolutione perficienda, ſimillimo ac in arboribus modo. Euidentiora momenta praebuit vermis aquae dulcis, de quibus etiam egit Cl. Auctor in *inſectologia*, ſic chelae cancrorum, multis factis tentaminibus, regeneratae inueniuntur. Nec appoſitio ſucceſſiua nouam facit p. 21. partem, quin potius incrementi ratio germen organicum euolui ſuadet, quod in aliis animalibus in ouariis latet, in vermibus hiſce vbiuis in corpore diſtributum haeret. De his tamen ſic iudicat, vt p. 29. prioris generis germen toti corpori in vniuerſum

 produ-

producendo ſufficiat, poſterioris vero non niſi parti, quae reſtituenda eſt; confuſionem in productione non fieri, ob variantem humorum aſcendentium et deſcendentium directionem. Si loco capitis cauda naſcitur, forte non niſi germina caudae adſunt. Eſt enim in variis adhuc obſcuritas conditionibus. Sed
p. 45. redit Noſter ad Polypos, notamus tantum, eundem partes polypi lacerati inter ſe, prout oculum arboris,
p. 53. iterum iunctas vidiſſe, idque eo facilius, quod omnimoda inter partes polypi analogia eſt, quae aptam in vegetabilibus quoque vnionem efficit. Eadem
p. 56. ratione miranda in vulneribus reſtitutio contingit, experientia Cl. DU HAMEL confirmante, nec non calcare galli, quod criſtae inſeritur, circa quod ligamentum capſulare et lateralia, quae nondum extiterant, accreſcunt. Praeterimus iam reliqua multa,
p. 76. a polypis millepedibusque deſumta exempla. Ad metaphyſica enim pergit Cl. Auctor. Praeſupponit itaque polypis etiam ineſſe animam, quae, quum diuidi ob ſimplicitatem nequeat, aeque ac ex matre non abit animae pars in foetum, nunc coniicitur in germine antea extitiſſe atque cum germine ipſo
p. 82. euolui. Hinc polypus regeneratus *noua perſona* eſt: hac autem admiſſa coniectura, reliquae mutationes et inſectorum quoque metamorphoſes facile explicantur. Ipſam deinde foecundationem generationemque animalium intuentes, obſeruamus eam plerumque duplicis ſexus coniunctione fieri, neque tamen et haec norma ſine exceptione eſt, id, quod Cl. Auctor pro ampla ſua eruditione variis et multa attentione perueſtigatis, diuerſorum animalium exemplis corroborat. Diſſerit enim de piſcibus, muſcis, araneis, apibus, papilionibus, ſcarabaeis, gall - inſectis, bufonibus, ranis, praeſertim de animalibus hermaphroditis, vt limacibus, lumbricis terreſtribus, et quum haec, vtroque licet ſexu inſtructa, per ſe non gene-

generent; repetitis tentaminibus vermiculos *puce-* p. 119.
rons dictos, hac facultate instructos esse docet, quamuis iidem quoque antecedente coitu nonnunquam generent, in quibus etiam hoc singulare est, vt aestate viuipari sint, autumno vero ouipari, horum caussa maris accessum necessarium esse coniicit. Sic p. 134.
etiam polypi sunt androgyni. Omnia vero insecta, quae metamorphosin subeunt, post eam factam demum sexum ostendunt, quo loco Noster varias iterum Cl. BUFFONII opiniones refellit. Praeterea p. 148.
aliae in generationis negotio varietates occurrunt, tempus oestri venerei admodum diuersum est, nec non effectus, insecta post copulam plerumque exhausta viribus moriuntur, alia non aeque, differenti tempore partus fit, alia viua pariunt animalia, alia oua ponunt, alia vtrumque perficiunt. TREM- p. 155.
BLEYUS communicauit cum Cl. Auctore obseruationem ouulorum polypi, *polype a Pennache*, quae sicca per aliquot menses conseruauit et nouos inde polypos educauit, quod cum ouis piscium forte fieri posse autumat. Polyporum autem natura nondum satis perscrutata est, hinc denuo ratione propagationis de diuersis speciebus agitur. Mirari conue p. 171.
nit, muscam araneam oua ponere, quae eiusdem magnitudinis foetus, ac ipsa mater est, contineat, sed, quum de omnibus hic pertinentibus conditionibus pro rei dignitate exponere nequeamus, notamus tantum, Cl. Auctorem luculenter ostendere, vera haec ouula non esse, sed in matris iam ventre metamorphosin pati foetum et sub informis nymphae specie nasci, immo nympham, antea mollem et inconditam, perfecte formatam vidit, ouulo in p. 182.
aquam calidam immisso. Inde simul concludit, systema epigeneseos nullo modo, euolutionis admodum explanari. Alia oua iam exclusa crescunt, vt in gallis, alia plures embryones continent, ouorum autem et

foetuum numerus in vna generatione diuerſiſſimus
p.203. eſt. Viuipara animalia pauciores foetus, ouipara plures, immo plurimos, vt piſces, inſecta v. c. *les pucerons*, ſingulus circiter 90 parit, et quinta iam generatio erit 5904, 900000. incipiunt tamen parere aprili menſe et continuant in nouembrem vs-
p.185. que. His itaque nouis detectis propagandi modis, non vt hucusque factum eſt, in ouipara et viuipara tantum animalia diuidere poſſumus, ſed addere
p.205. etiam ramipara, bulbipara et nymphipara. Nouam animalculorum claſſem, ex iis in infuſionibus iuſculorum carnium, plantarum aliisque inueniendis, propoſuit Cl. NEEDHAM, ex filamentis ſcilicet eadem naſci, zoophyta nominat, varia tamen in contrarium diſputat Noſter, quum omnia animalia ex aliis produci certiſſima naturae lex ſit.

p. 228. Nunc ergo ex dictis prona eſt concluſio, germen praeexiſtere in ouulo, in euolutione augeri, nouis partibus nutritione et circulatione adductis, et quum cauſſa phyſica motus cordis in irritabilitate ſit, ſtimulum efficere liquorem ſpermaticum, eundemque, vt in mulo clarum eſt, mutationes organicas modificando producere, mutat enim vocem
p.245. in adulto ſpermatis ſecretio. Sperma ad matricem et ouula defertur, germen nutriendum eſt et euoluendum per fluidum conuenientibus moleculis inſtructum, id eſt, quae certas proprietates habet maris, ex quo deſumitur. Hinc apparet vis mutandi in mulo deprehendenda, et quare infantes matri vel patri ſimiles euadant, imaginatio matris
p.267. autem nullam in foetum vim habeat. Etſi germen cum ouulis creſcat in ouariis, ſine ſpermatis tamen actiuo acceſſu totum euolui nequit. Eadem pene ſententia de generatione eſt Cl. BOURGUET, nec non Auctoris Encyclopaedias et Ill. HALLERI,

quan-

quantum vero eadem distet a Cl. Auctoris dilucidatione, argumentis euincere satagit. Androgynorum foetus vtpote longe molliores, a propriis matris succis ita viuificari arbitratur, vt vlteriori accessione opus non sit. Monstrorum tandem confor- p. 286.
matio multum vexauit physiologos, quippe quae vel ex monstroso iam germine, vel vnice a caussis accedentibus prouenire dicebantur. Posteriori potissimum fauet Noster hypothesi. In monstris vel excessus vel defectus partium, vel earum transpositio peccat; sunt qui duorum germinum confluxum in excessu partium accusant. Posse autem duo germina p. 295.
confundi facile intelligitur, si ad formam pulli in ouo respicias, quae a figura sic dictorum animalculorum spermaticorum parum abest, et vnioni alterius accedentis non repugnat, in primis, quod partes foetus omnes neutiquam simul euoluuntur, hinc euolutio contactu, pressione, adhaesione, penetrationeue mutari potest, accedit gelatinosa germinis post foecundationem indoles, partiumque quasi ductilitas vt idem ac in polypis hic contingere queat in germine, quod impossibile est in foetu iam formato. Eadem ratione partes inter se cohaerentes p. 303.
per caussas accedentes disiungi diuidique poterunt, monstra etiam, vt in familia Maltensi propagari, si praesupponamus, liquoris spermatici efficaciam singularem solidarumque partium germinis habitum, nondum ex asse cognitum. Immo vix improbabile est, germinibus crescentibus ante foecundationem monstrosam induci posse indolem.

Candide exposuimus Cl. Auctoris argumenta, totus certe liber lectu dignissimus est, obseruationum integritate eruditionisque apparatu refertus. Hinc etiam praesagimus, naturae scrutatores tertium volumen, quo euolutionis legem vniuersalem

 vlterius

vlterius probare, modos etiam, quibus animalia vegetabiliaque increſcunt et ad perfectionem deueniunt, perſcrutari promittit, nobiſcum vehementer praeſtolari.

IV.

A ſupplement to the firſt part of Medical Commentaries. By D. HUNTER. London, printed by A. Hamilton. 1764. 4. pl. 4.

id eſt:

Commentariorum medicorum P. I. ſupplementum. Auctore D. HUNTER.

Alibi iam notauimus *) Cl. HUNTERUM aduerſus Cl. POTTIUM et ALEX. MONROUM Sen. varia monuiſſe. Priorem enim, de hernia opinionem, a Noſtro demonſtratam et inuentam, ſuam feciſſe euincere annitebatur, nunc vero magis probat, et alia, vt plagiarii crimen, ipſi imputat, poſterior filii ſui partes tueri occupatus, in *poſtſcripto*, quod vocat ad aliquas quaeſtiones reſpondere prouocatur. Nos, quum in primis acriter actas controuerſias indicaſſe tantum ſufficere arbitremur, nihil monemus, hoc vnicum addituri, Cl. POTTIUM in altera editione libri de Herniis demum contra Cl. HUNTERUM ſcripſiſſe, Cl. MONROUM autem expoſuiſſe mentem ſuam in ſequenti libello:

V. An

*) Vid. Comment. Noſtr. Vol. XI. P. II. p. 282.

V.

An expoſtulatory epiſtle to WILLIAM HUNTER M. D. Edinburgh, printed for G. Hamilton. 1762. 8. pl. 2.

id eſt:

Litterae controuerſae ad WILH. HUNTERUM.

Nomen ALEX. MONROI demum in fine additur. In his autem varias ob cauſſas conqueritur de Cl. HUNTERO, a quo candori animi, ingenuitatique ſuae detractam partem profiteatur, NOORTWYCKII loca, de connexione vaſorum vteri cum vmbilicalibus, male interpretata non eſſe doceat, nec ſe ſenſibilem perioſtii indolem in vniuerſum adfirmaſſe declaret. p. 8. p. 23.

Non poſſumus tamen non, quin hac data occaſione alius etiam mentionem faciamus tractatus, cui conſcribendae occaſionem ſuppeditauit Cl. HUNTERI Commentariorum P. I. Eſt autem ille:

VI.

Obſeruations on D. HUNTER's Medical Commentaries. By I. GARNER. M. D. London, printed for W. Sandby. 1762. 8. pl. 4.

h. e.

Obſeruationes in D. HUNTERI Commentarios medicos Auctore I. GARNER. M. D.

Redeunt hae ad ſequentia: Vaſcula epididymidis reſorbentia ab Ill. HALLERO adfirmari. Venas autem ſanguiferas, quas Cl. HUNTERUS *) a reforbendi facultate remouerat, omnino tali officio praeeſſe, p. 10.

*) Vid. Comment. Noſtr. loc. cit. p. 284.

esse, arterias rubras suis orificiis minimis exhalare,
p. 12. quippe per quas, aqua, oleum, soluta ichthyocolla et cera transeat, varia pro transsudatione confirmanda argumenta adducta aeque exhalationi fauere; in cadauere fieri, quae in viuo corpore a compacto habitu et tensione vasorum negantur; immo sanguinem rubrum exhalari in morbis sine vasorum ru-
p. 19. ptura, vt in haemoptoe vidit Noster; itidem in venis docent tentamina accurata variorum scrutatorum, inter alios Cl. KAAW adducit, resorptionem liquido in venis demonstrantem, simulque monet experimenta, in viuis capta, ob dolores variasque, quas excitant, turbas, ab omni dubitatione semper non liberas esse; in abdomine aperto musculos,
p. 31. ad venarum actionem multum tribuentes, desiderari; orificia absorbentium vasculorum ab omni acrimonia claudi; coloratam farinam ac lac, nimis crassa,
p. 33. in minima non ingredi; immo Cl. HUNTERUM venas mesaraicas ad intestina aerem transmittere post mortem vidisse. Ad confirmandam hanc thesin et HALLERI vtitur obseruatione, sanguinem venarum diuersi coloris ostendente, et venarum rubrarum in cellulas corporum cauernosorum penis apertura et resorbendi potentia, nec non venarum in vterum ostiis hiantibus.

Tandem non praetereundem est, in superius adducto supplemento Cl. HUNTERUM spem facere edendi de vtero grauido libri, cuius demonstrandi caussa iam sedecim tabulae aeneae olim confectae, nunc ab ipso perficiendae sint. Optamus, vt proxime tradantur orbi erudito.

VII. *Fort-*

VII.

Fortſetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geſchlecht der Pflanzen betreffenden Verſuchen und Beobachtungen von IOSEPH GOTTLIEB KOELREUTER, *der Arzneywiſſenſchaft Doctor, und Herzogl. Würtembergiſchen Profeſſor der Naturhiſtorie. Leipzig in der Gleditſchiſchen Handlung* 1763. 8. *pl.* 4 ½ *Zweyte Fortſetzung. Leipzig* 1764. *pl.* 8.

i. e.

Continuatio prima et ſecunda relationis praeliminaris de variis ad ſexum plantarum ſpectantibus tentaminibus et obſeruationibus. Auctore D. IOSEPHO GOTTLIEB KOELREUTER.

Quae olim obſcure admodum cognita, noſtris vero temporibus extra omnem dubitationem poſita eſt de ſexu plantarum opinio, multum vtique lucis, ex diuerſarum plantarum artificiali accipit compoſitione. In hac neminem deſudaſſe maiori cum induſtria ſcimus ac Cl. Auctorem, cuius ea propter ſuſceptorum laborum conamina iam alibi adduximus *). Progredimur itaque nunc ad *primam Continuationem*, qua placuit Noſtro vlterius confirmare dicta. Verum, quod ſtigmata humida eſſe decet, ſi a fluida antherarum pulueris parte debeant foecundari, in introductione ex vtriusque ſexus ſeminis commixtione tertium enaſci autumat. Maxima vero perfectio noui corporis producti in facultate generandi ponenda eſt, quae vero hybridis plantis

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. X, P. III. p. 469.

plantis in vniuersum denegatur. Huius itaque momenti penitius inspiciendi, nec non plantae eiusmodi naturae in genere intelligendi caussa, experimenta omni, quae requiritur, cura cepit et recensuit hic viginti duo, quorum aliqua a Cl. KOELREUTERO penes nos facta fuisse grati recordamur.
p. 10. Primo inuerso modo *Nicotianam paniculatam* per *rusticam* foecundauit, quod tentamen nunc felicius ac olim successit, vt simillima facie obtineretur planta hybrida illi, quae ex inuersa, supra recensita, foecundatione prodierat. Factitia haec planta per se plane infoecunda, asperso puluere ex planta patris vel matris aliqua tamen semina matura produxit. Adhibuit autem haec semina ad noua tentamina, quo inde perspiciat, num ad naturalem iterum re-
p. 12. deant statum. Si cum *rusticae* tanquam matris puluere iungebatur, huic vicinior euasit, et contra ad *paniculatam* patrem magis accessit, huius applicato puluere. Interim nec matrem nec patrem plane iterum referebat, variis potius conditionibus ab his differebat, immo monstrosi quidquam ostendebat. Nonnunquam tamen vel a patris vel a matris parte in simplici hybrida planta aliquid foecundationis superesse visum fuit. Sunt talium compositionum instituta experimenta adhuc varia, a Nostro exposita, per quae, aeque ac priora tentamina quoque monstrosa nonnunquam inducebatur diuersis plantae partibus fabrica. Ex omnibus autem illis, quod singula vberius adducere non possumus, praecipuam meretur attentionem vera quaedam hybrida
p. 32. *Nicotiana*, quae ex tribus diuersis speciebus enascebatur, ex matre scilicet *rustica*, et patribus *paniculata* atque *perenni;* etsi haec tota infoecunda euaserit, in omnibus tamen suis partibus, quoad magnitudinem, situm, nexum, proportionemque mutationes passa fuerat mirandas, quas non solum egregie descripsit,

ſcripſit, verum etiam menſuras ſingularum partium floris in ſingulari tabula addidit Noſter. Tandem etiam varietates ſpecierum coniunxit, et inde hybridas progenuit, florum colore vario ludentes, vt in Leucoiis. Id vero ex iteratis eiusmodi tentaminibus euenit, vt claſſes, ordines, generaque plantarum conſtituere poſſet. Sunt huius ſyſtematis claſſes tres: *Prima* plantas hybridas perfectas continet (*vollkommene Baſtarte*) quae ex vnius generis duplici vel triplici ſpecie prouenerunt, ſine acceſſu tamen ſpermatis proprii maſculini: *ſecunda* hybridas imperfectas ſiſtit, in quarum generatione aliqua portiuncula ſpermatis maſculini proprii praeter peregrinum acceſſit: *tertia* varietates hybridas complectitur, ex duplici varietate vnius ſpeciei enatas, excluſo penitus ſpermate maſculino proprio. Ordines harum claſſium comprehendunt *hybridas ſimplices*, ſeu, quae ex diuerſis vnius eiusdemque generis ſpeciebus exortae ſunt, vel *compoſitas* ex compoſitione trium ſpecierum productas. Genera ex facultate plaſtica deſumuntur, vel enim ex vtraque parte, matris et patris infoecundae prorſus ſunt, vel a parte patris infoecundae exiſtunt, quae a parte matris aliquid foecunditatis retinuerunt, vel ab vtraque parte aliquam fertilitatem habent, vel, vt in varietatum coniunctione, prorſus foecundae manent. Porro *hybridas* diſtinguit in eas *gradu aſcendente vel deſcendente* tales, hae adſcititiam peregrinam formam iterum deferentes magis ad naturalem ſuam redeunt, ſiquidem vel matris vel patris polline plaſtico foecundantur, illae his contrariae ſunt. Fertilitas ſeminum in omnibus vel hinc illincque aliqua, vel nulla. Sed, quum varietates, inter ſe artificioſa hac ratione coniunctae, fertilitatem habeant, ex hac conditione ſpecies et varietates optime dignoſci poſſe arbitratur Cl. Auctor. Vltimo tandem loco de

p. 47.
p. 51.
p. 58.

de viſco differit, in quo apparatus, antheris ſimilis, ſpongioſam ſubſtantiam in floribus maſculis ſuperficiei corollae adhaerentem ſiſtit, huius autem foecundatio a ſolis peragitur inſectis.

Vlteriora tentamina proponit *altera continuatio*, ſiquidem ad comprobandam veritatem nihil intermiſit Cl. KOELREUTERUS, quod ad illuſtrationem pertineat. Facta illa ſunt cum Verbaſcis, Nicotianis, Dianthis, Hibiſcis, Stramoneis, Ialapis, Leucoiis. Verbaſcorum ſcilicet quatuor ſpecies inter ſe commiſcuit, ſemina accepit, ex his nouas plantas educauit, inque iisdem mutationes obſeruauit, diſſimiles patri matrique. Has ſingulas in caulibus, foliis, floribus eiusque partibus admodum ſollicite et ita deſcripſit, vt ſingularum menſuram
p. 36. proportionem, directionem cet. adderet. Mater eſt *Verbaſcum phoeniceum*, patres diuerſae ſpecies huius generis, hybridae tamen cum parentibus me-
p. 31. diam proportionem vbique tenebant. Quare etiam *Blattariam flore ferrugineo* EHRETI Pl. Select. Dec. II. Tab. XVI. hybridam eſſe ſuſpicatur, eiusque vlteriorem inquiſitionem naturae ſcrutatoribus commendat. Omnes plane infoecundae manſerunt, pollinis ſpermatici globuli parui, parum olei continebant, ipſaeque antherae vix diſſiliebant; flores tamen diutius durabant ac naturales. Nec non incrementum celerius procedebat, primo enim, quod in naturalibus ſecundo fieri ſolet, anno iam flores
p. 41. expandebantur. Itidem, quae ex *nicotiana paniculata* matre et *glutinoſa* patre prouenerat, planta, plane infoecunda fuit. Sed praeterimus reliquas cum variis nicotianae ſpeciebus inſtitutas obſeruationes, notantes tantum, ex iis certiorem factum fuiſſe Cl. Auctorem, nicotianas, perennem, maiorem vulgarem, maiorem latifol. fl. albo, tranſylnanicasque duas, quarum differentes notae paſſim

omnes

omnes recenſentur, meras varietates fuiſſe, ſimulque clare eundem denuo vidiſſe, proprio et alieno puluere foecundatas ſemper, tamen maternas et foecundas produxiſſe plantas.

De liquore demum illo, qui ex ſtigmatibus exſudat, adhuc dubitatio enaſcitur, num ille verum ſperma femininum ſit, ad generationem maximopere neceſſarium; num liquor tantum ad ſperma virile in piſtillum deducendum idoneus. Hinc iterum diuerſis opus erat diſquiſitionibus, ſtigma humidum itaque prius charta bibula, quantum fieri potuit, ſtudioſiſſime exſiccauit Noſter, et v. c. nicotianae ruſticae applicauit liquorem femininum paniculatae, proprio polline ſpermatico conſpurcauit, et ruſticas nicotianas inde obtinuit, idem ſucceſſus cum aliis, vt hinc liquorem femininum pro ſpermatico habendum eſſe, nondum certo definire audeat, in contrariam potius partem abire malit. Deinde ex aliis etiam, quibus ſimul conſtat, hybridas plantas tandem iterum poſt varia tentamina ad naturalem ſuam redire indolem, obſeruationibus adducimus aliquam, qua pollinem antherarum verum et genuinum ſperma eſſe euincitur. Inunxit ergo ſtigmata florum cum oleo amygdalarum in nicotiana ruſtica, optimo cum ſucceſſu, nullo modo impedita foecundatione, idem effectus cum oleo, nucum, iaſmini, lini, tum in hac tum in aliis plantis. Dianthi varias hybridas plantas et elegantes dederunt flores, quarum deſcriptio vero huc transferri nequit. Interim nec pollen ſtaminum liber eſt a morbis, corruptionem vidit Noſter, reſolutionem in granula minima, ſed ſimul foecundandi facultatem extinctam. Conuenit fere morbus cum frumenti rubigine. Datura et Ialappae varietates colorem florum et aliarum partium plantae poſt applicationem pulueris mutatam ſiſtunt.

p. 69.

p. 92.

p. 121.

Quodſi

Quodſi nunc curatiori penſitans animi intentione ea, quae in genere potuimus adducere, obſeruata Cl. Auctoris ponderet aliquis, generationis hiſtoriam, in primis vegetabilium non parum inde illuſtrari concedet, ipſamque plantarum ſyſtematicam cognitionem dilucidari perſpiciet. Optamus vt, quam promiſit Cl. KOELREUTERUS, vberiorem demonſtrationem, naturae ſcrutatoribus atque amicis diutius non inuideat.

VIII.

Diſſ. inaug. medica de variolarum exſtirpatione inſitioni ſubſtituenda. Praeſide CAROL. CHRIST. KRAUSE, Med. Doct. et Facult. Med. Aſſeſſore etc. Reſp. *Fried. Gotth. Beer.* Lipſ. 1762. in 4. pl. 5 ½.

Quum ſatis magnus ſit numerus librorum, qui intra aliquot annorum ſpatium de inoculatione variolarum editi ſunt, rogamus Lectores noſtros, vt excuſent tarditatem noſtram, qui nondum de omnibus in commentariis noſtris retulimus. Cum vero in tota controuerſia, quae nunc in ea cauſſa geritur, multi editi libri quandam inter ſe relationem habeant, nos apud animum propoſuimus, tales libros vna ſerie nec interrupto orationis filo recenſere. Commemorabimus autem in praeſenti eos praecipue, qui de exſtirpatione variolarum agunt.

Eſt vero primus libellus in hoc genere: diſſertatio Cl. KRAUSII, cuius titulum hic videtis. Decreuit autem hic Cl. Vir in ea diſquirere: *num fieri poſſit, vt variolarum morbus fugetur, et exſtirpetur radicitus?*
p. 5. Demonſtrat vero primum, variolas morbum eſſe nouum, hoc eſt, morbum talem, quem veteres

Graeci

Graeci et Latini medici penitus ignorarunt. Porro docet, eum ſolo contagio propagari, qua in re, vt in multis aliis, magnam cum peſte ſimilitudinem habet. Deinde, dum Noſter ad variolas artificiales tranſit, demonſtrat, has inſignem praerogatiuam prae naturalibus habere. Concludit tandem, variolarum inſitionem in loco et tempore, atque in homine ad eam idoneo, debita cura et diligentia adminiſtratam, reprehendi iure non poſſe, cum vix in milleſimo aliquando decipiat. Ad praecipuas vero obiectiones, quae contra variolarum inſitionem ſolent proferri, reſpondet et diſquirit, an homo, qui ſemel iam variolis vexatus ſit, ab illis in futurum liber poſſit eſſe? Commemoratis aliquot exemplis ex aliis auctoribus, Cl. Auctor narrat, ſe ipſum puellam noſſe, quae quater variolis laborauerit, bis nempe veris, ſemel acuminatis, et ſemel lymphaticis. Interea concludit Noſter, vnum alterumque tale exemplum, inter tot millia contrariorum obſeruatum, vix poſſe in cenſum venire, nec protinus terrorem incutere debere. Et credit inde, variolas, inſitione productas et feliciter ſuperatas, ſatis tutum remedium prophylacticum eſſe poſſe. Ad quaeſtionem, qui fiat, vt homo ſemel variolis tentatus, poſtmodum tam difficulter in eundem morbum relabatur, ita reſpondet, vt doceat, ſyſtema neruoſum quandam quaſi familiaritatem cum materia varioloſa contraxiſſe, et huius veneni ſtimulo aſſuetum quaſi eſſe, quod opii et mercurii exemplo illuſtrat. Negat, vna cum pure etiam ſemina aliorum morborum in corpus introduci poſſe, quia alii morbi non tantum inficere ſolent, quam variolae, cum minorem vim contagium eorum habeat; quia ſemper pus ex corpore ſano ſumitur, et quia denique nullum exemplum adeſt, quod probet, cum pure etiam ſemen aliorum morborum in inſitione communicatum fuiſſe.

p. 16.
p. 28.
p. 31.
p. 33.
p. 34.

p. 36. Quamquam vero ex iam dictis patet, inoculationem bonum contra variolas prophylacticum remedium esse; tamen in genere nocet, quia semper insitione contagium variolosum magis propagatur. Contagium vero, a variolis artificialibus ortum, aeque vehemens et periculosum est, ac id, quod a variolis naturalibus propagatur. Concludit itaque Cl. KRAUSE, si remedium inueniri posset variolas penitus ex Europa depellendi, hoc remedium multo salubrius futurum esse, quam tantopere laudatam istam inoculationem. Penitus illas exstirpari posse, hactenus impossibile putat, quod cognouimus caussam, vnde hic morbus primo in Aegypto vel in Arabia natus sit. Sed ad fugandum illum ex Europa, ex sua sententia, eadem remedia adhibenda sunt, quae ad impediendam contagii pestis propagationem tam felici cum successu temporibus nostris adhibita sunt.

IX.

Sendschreiben von der Ausrottung derer Kinderblattern von FRIEDRICH CASIMIR MEDICUS, *Churfürstl. Pfälz. Garnis. Phys. zu Manheim der Röm. Kays. Acad. der Naturf. u. Chur-Bayer. Chur-Maynz. Acad. Mitglied. Frankfurt und Leipzig* 1763. 8. *pl.* 8.

i. e.

Epistola de exstirpatione variolarum, Auctore FRID. CASIM. MEDICO.

Haec Cl. MEDICI epistola ad Ill. IOH. ANT. DE WOLTTER, Medicum primarium Sereniss. Electoris Bauariae data est. Commotus vero inprimis est ad publicationem suarum cogitationum libello

Cl.

Cl. KRAUSII, ſupra iam commemorato. Demonſtrare autem in hac epiſtola annititur, variolas nihil ſingulare prae caeteris morbis habere; non oriri ex cauſſis obſcuris; non eſſe neceſſarium, vt quilibet homo iis laboret, ſed impediri potius easdem debere et poſſe. Aſſumit, febrem varioloſam febrem eſſe inflammatoriam et quidem compoſitam. In ea ſanguis ſuperficiem corporis petit, et in vaſis ſtagnans, atque in cellulas effuſus, tandem in ſuppurationem abit. Si febris mitior eſt, benignae variolae naſcuntur, ſi violentior eſt, variolae confluentes prodeunt. In infantibus, et in iis, qui debiles fibras habent, benignae, in adultis contra et in iis, quorum fibrae rigidiores ſunt, confluentes ſolent eſſe. Cauſſae vero, quare ſanguis in febre varioloſa extra vaſa ſua effunditur, ſunt motus conuulſiui, cutis laxa et mollis infantum, maiorque in iis ad ſudorem procliuitas, nec non adſtantium metus, qui peruerſa medendi methodo inflammationem augent, effuſionemque ſanguinis promouent. Symptomata omnia in variolis occurrentia Cl. Auctor ex febre et effuſione ſanguinis oriri putat. Confluentes variolae propterea tandem noxiae ſunt, quia fortiorem febrim inflammatoriam comitem habere ſolent. In vniuerſum autem ſecundum Cl. MEDICI opinionem variolae neque a materia quadam in corpore noſtro latitante, neque ex contagio aliquo ſpeciali naſcuntur. Omnium vero minime eſt morbus, quem quemlibet hominem timere oporteat.

p. 5.

p. 17.

His generalioribus, quibus, vt in his, ſic in aliis, aſſenſum praebere multi forte medicorum recuſabunt, praemiſſis, Noſter probare ſtudet, SYDENHAMUM iam variolas pro febre inflammatoria habuiſſe, et effluxum ſaliuae, qui in variolis obſeruatur, nihil eſſe peculiare, huic morbo tantum proprium, ſed ab inflammatione et inde orta glandularum ſaliualium

p. 31. compreſſione prouenire. Ex aliis deinde auctoribus multa exempla variolarum bis recurrentium allegat.
p. 43. Atque cum Cl. TISSOT conceſſerit, vnum forte inter centum homines variolas bis experiri, probare inde Noſter vult, quotannis in ſola Germania 211200 homines variolis bis inuadi. Quo vero Noſter explicet, vnde tam raro variolae ſecunda vice appareant, cum tamen ex hypotheſi eius tam frequenter redire poſſint: cutem aetate firmiorem
p. 48. factam eſſe aſſumit. Apparent vero ex illius opinione variolae bis, non ſolum tanquam variolae proprie ſic dictae, ſed etiam ſub ſpecie aliorum morborum e. g. morbillorum, variolarum ſpuriarum et febris ſcarlatinae. Affirmat, poſt expulſionem morbillorum cortice peruuiano adhibito, febreque bene moderata, morbillos etiam in veram ſuppurationem transire. Simile quid de variolis ſpuriis dicit, in quibus effici poſſit, vt in puſtulis eorum loco ſeri verum pus inueniatur.

p. 55. Ad quaeſtionem: an quilibet homo variolis afficiatur? negatiue Noſter reſpondet. Quod vero tam multi homines nihilominus hoc morbo vexentur, id adſcribit diſpoſitioni corporum ad morbos inflammatorios, metui et peruerſae medendi rationi. Concedit tamen, epidemicam aëris diſpoſitionem multum quoque ad hunc morbum conferre. Omnia
p. 77. contagii exempla ex metu deriuat. Commendata vero ab Auctore variolarum exſtirpatio hoc praecipue nititur argumento: febrem inflammatoriam, quantum fieri poſſit, debellandam eſſe. Vult igitur, in initio ſtatim operam dari, vt vis et impetus inflammatoriae febris, aut ad minimum ſanguinis effuſio infringatur. Quodſi vero impetrari non poſſit, tamen ſuppurationem ſaltem ſanguinis effuſi impediendam, et eo allaborandum eſſe, vt ſan-

guis

guis iterum reducatur. Denique occurrendum eſſe ſymptomatibus, quae per rationem medendi, hactenus vſitatam, non ſatis remota ſunt. Poſſe vero variolas meliore medendi methodo exſtirpari, docet exemplo purpurae, quam pro morbo variolis per omnia ſimillimo habet. In fine huius epiſtolae teſta- p. 111.
tur Cl. Auctor, ſe inoculationem non penitus reiicere, cum certum ſit, ſaepius morbos, qui prorſus incurabiles credebantur, curatos tamen eſſe, febre in corpore excitata. Conatur nobis perſuadere, vt inoculationem hac in re tanquam medicamentum adhibeamus. Putat igitur in melancholia, arthritide, epilepſia, paralyſi, ſurditate, vtilem eandem fore. Nec minus in nonnullis generibus hydropis, vbi ſolida nondum vitiata ſunt, eam commendat. Noxiam contra fore putat in omnibus cacochymiis, ſcorbuto, lue venerea, tabe. etc.

X.

Reflexions ſur l'Inoculation de la petite Verole, et ſur les Moyens, qu' on pourroit employer, pour délivrer l' Europe de cette Maladie. Memoire lù le 19 Iuillet 1763 dans l' Academie des Sciences, Belles-Lettres et Arts de Lyon, par M. RAST, fils, Docteur en Medec. de l' Univerſ. de Montpellier, Profeſſ. aggregé au College de Lyon, Membre de l' Acad. de la meme Ville, Honoraire de la Societé d' Agriculture, et Medecin de l' Hopital general de la Charité. a Lyon chès Aimé Delaroche. 1763. in 12. pag. 40.

i. e.

Cogitationes ſuper inoculatione variolarum, et ſuper remediis, quae adhiberi poſſint, vt Europa ab hoc morbo liberetur. Auctore Cl. RAST, filio.

Optimo animo et ardentiſſimo in patriam amore Cl. Auctor has coniecturas edidit et profitetur, ſe, ſi, quod melius ſit, ab aliquo doceatur, aut erroris conuincatur, magna cum voluptate id accepturum, et in vſum ſuum conuerſurum eſſe. Cum vero credat, inoculationem nocere, exſtirpationem autem variolarum et veneni earum poſſibilem eſſe, totam ſuam diſſertationem in duas partes diuidit et primum diſquirit: *Vtrum inoculatio variolarum hominibus et populationi noxia, an innoxia ſit?* Vſus vero eſt Noſter ad demonſtrandam opinionem ſuam, nempe noxiam eam eſſe, indicibus mortuorum Londinenſibus. Comparat numerum mortuorum et natorum per 38 annos, qui anteceſſerunt annum 1721, quo inoculatio primum in Angliam introducta eſt, cum numero eorum, qui per 38 annos ab hoc anno 1721 aut mortui aut nati ſunt. Atque haec comparatio vtriusque huius numeri ipſi, vti putat, certiſſimum argumentum praebet, inoculationem populationi nocere. Nati vero ſunt intra hos 38 annos, ante annum 1721, 595058, denati 840370, inter quos 54040 variolis exſtincti ſunt. Ratio itaque eorum, qui ante inoculationem variolis moriebantur, ad eorum numerum, qui naſcebantur, eſt vti 90 ad 1000, et in vniuerſum ad numerum eorum, qui moriebantur, vti 64 ad 1000. Poſt annum 1721 vsque ad annum 1758 incluſiue Londini 613608 nati ſunt, denati 958527, inter quos 78005 variolosi.

p. 5.

losi. Est itaque eorum numerus, quos variolae sustulerunt, ad natorum numerum, vti 127 ad 1000, ad numerum mortuorum in vniuersum vti 81 ad 1000. Ex quo colligit, Londini 22700 aut ad minimum 16294 aegrotos variolis plus denatos esse, quam ante inoculationem denati fuerint. Hinc concludit Cl. RAST, cum omnibus infantibus in prima infantia variolae inseri non possint, aut inoculatio ita institui, vt morbus variolosus ab illa non magis vulgetur; inoculationem tanquam rem rei publicae valde periculosam omnino expellendam esse. Ad probandum etiam damnum, quod inocu- p. 16.
latione in singulis hominibus efficitur, commemorat infelices euentus, quos Lugduni habuit. Asserit, omnes fere, qui inoculationem permiserunt, in suo corpore institui, partim durante morbo, partim post eum, malis morbi effectibus et pessimis symptomatibus vexatos fuisse, allegatque exemplum duarum puellarum, quae post aliquot annos, cum primo frustra inoculatae fuissent, veris tandem variolis inficerentur. Altera quaestio, quam Cl. Auctor proponit, *remedia* concernit, *quibus Europa ab hoc morbo* p. 20.
liberari possit. Ad hanc vt respondeat, assumit, primo variolas haud esse necessarium aut ineuitabile malum; secundo, apud nos solum ex contagio nasci; tertio similes fere esse per omnia pesti. Arbitratur itaque, ad euitandam propagationem veneni variolosi, illudque penitus exstirpandum, adhibenda esse remedia eadem, quae tam felici cum successu temporibus nostris ad euitandam pestem adhibita fuerunt. Nempe dat consilium hoc, vt aegroti separatim in nosocomia includantur, atque propagatio contagii etiam per expositas militum excubias impediatur.

XI.

Nouveaux Eclairciſſemens ſur l' Inoculation de la petite Verole, pour ſervir de Reponſe a un Ecrit de M. RAST Medecin de Lyon. *(ſine loco et anno)* In 12. p. 36.

i. e.

Annotationes nouae ſuper inoculatione variolarum, velut reſponſio ad libellum Cl. RASTII Medici Lugdunenſis.

Auctor huius libelli eſt Ill. Eques DE CHASTELLUX, Praefectus Legionis Aquitaniae, qui etiam in alio libello, quem proxime indicabimus, inoculationis cauſſam defendit. Propoſuit autem ſibi Cl. RASTIUM ex iisdem necrologiis Londinenſibus refutare, quibus ille vtitur ad probandum, inoculationem noxiam eſſe. Aſſerit igitur, Cl. RAST inoculationi effectum tribuere talem, qui absque illa etiam exiſtere poſſet, nec bene admodum inde collegiſſe RASTIUM, auctum numerum mortuorum poſt in-
p. 4. oculationem ab illa ipſa ortum ſuum trahere. - Proponit deinde ad refutandum eundem ſex quaeſtiones, quarum reſponſionem ſimul cuique illarum annectit, nempe: vtrum 38 iſtis annis, qui annum 1721 praeiuerunt, variolae ſingulis annis aeque malignae fuerint, neque numerus illo morbo mortuorum vno anno maior, quam altero fuerit? an ſequentibus 38 annis in proportione data auctus fuerit? qualem influxum in vniuerſum inoculatio in contagium habeat? annon auctus numerus mortuorum longe ſuperet numerum, qui produceretur, ſi aſſumatur, contagium inoculatione tantopere augmentatum eſſe? denique an auctus numerus mortuorum ſup-

ponat

ponat etiam numerum aegrotorum maiorem fuiſſe? In reſponſione harum quaeſtionum demonſtrat Cl. Auctor, ex aucto poſt inoculationem mortuorum numero non ſatis poſſe probari, huius rei cauſſam eſſe in inoculatione: potius variolas in 38 annis ante inoculationem, quoad numerum mortuorum, diuerſis annis etiam valde diuerſas fuiſſe: proximis praeſertim annis ante annum 1721 vim morbi vehementer increuiſſe, totamque differentiam, quae in vtroque mortuorum numero obſeruatur, ante annum 1721 et poſt eum, cui differentiae praecipuum argumentum Cl. RAST ſuperſtructum eſt, eſſe non niſi in quadam viginti annorum epocha, qua variolae valde benignae fuerint. Probat variolis p. 9.
poſt annum 1721 nunquam tam multos homines denatos eſſe, quam iſtis 9 annis, qui eundem praeiuerint. Putat, inoculationem contagium augere p. 13.
non poſſe, quia infantes, quibus ſolemus variolas inſerere, minorem corporis ſuperficiem habent, adeoque contagium non tantopere augent, cum variolae artificiales vt plurimum benignae ſint, atque ob hanc ipſam cauſſam non tam multae contagioſae particulae ex iis exhalent, iique tandem, qui inoculantur, ex reliquorum ſocietate facillime excludi poſſint. Probat autem Cl. Auctor argumentum ſuum etiam ex diuerſis aliis computationibus numerorum, eosque inter ſe comparat, quos vero allegare non poſſumus. Ex his vero omnibus hoc tandem concludit: ab augmentatione numeri variolis Londini denatorum nullum argumentum contra inſitionem duci poſſe; auctum enim hunc numerum tantum probare, malignitatem variolarum auctam eſſe. Quae quidem aucta vis morbi orta praecipue ſit ab vſu valde noxio ſpirituoſorum liquorum, quos Angli, vti notum eſt, nimis frequenter adhibent.

 Ad

p. 29. Ad calcem huius libri annexum eſt excerptum ex necrologio Londinenſi ab anno 1629 ad annum 1758. Reperimus in illo numerum natorum, et eorum, qui tum in vniuerſum, tum variolis praecipue mortui ſunt, etiam ſeparatim rationem eorum, qui variolis obierunt, ad totum mortuorum numerum.

XII.

Obſervations ſur la Nature, les Cauſes et les Effets des Epidemies varioliques, et Refutation de quelques Ecrits contre l' Inoculation de la petite Verole. Geneve. 1764. in 12. pag. 252.

i. e.

Obſeruationes de natura, cauſſis et effectibus epidemiarum varioloſarum, et refutatio nonnullorum ſcriptorum contra inſitionem variolarum.

Auctor huius libelli eſt Cl. DAVID, Medicus Lugdunenſis. Inſtitutum vero Auctoris eſt, vt quosdam, qui contra inoculationem ſcripſerunt, refutet. Inter eos praecipue eſt Cl. RAST, Auctor libelli ſupra indicati, quem Cl. DAVID eodem modo, vt Ill. Eques DE CHASTELLUX, ex necrologiis Londinenſibus refellere ſtudet. Videntur tamen iſtius libri Noſtro ignoti fuiſſe. Praecipue autem Cl. DAVID in eo occupatur, vt demonſtret, illis quatuordecim annis, ante introductam in Anglia inoculationem, ſi comparatio inſtituatur, ſingulis annis longe plures, quam octo et triginta annis ſequentibus variolis enecatos eſſe.

XIII. Ten-

XIII.

Tentamen iuuenile de variolarum exſtirpatione quaerenda primum, illique ſubnectenda variolarum inſitione; Auctore IOA. BAPT. RICHARD, Crauſav. Ruth. Monſpelii 1764. in 4. pag. 23.

Primum a Cl. Auctore propoſitum problema eſt: *an ſimul poſſint ſtare variolarum exſpectatio, inſitio et exſtirpatio?* quod adfirmat, cum inoculatio exſtirpationis miniſtra eſſe poſſit. Alterum problema docet, *variolarum exſtirpationem maxime optabilem eſſe.* Tertio vero disquiritur, *an variolarum exſtirpatio poſſibilis ſit?* Credit autem Noſter, generalem veneni varioloſi exſtirpationem impoſſibilem eſſe, quapropter partialem tantum commendat. Scilicet vult, vt, quando in vrbe quadam varioloſi contagii initia ſe monſtrant, veneni propagatio tunc omni cura prohibeatur. Quarto tandem problemate, *de variolarum inſitione exſtirpationi ſubnectenda* Noſter diſſerit. In eo inoculationis praeſtantiam extollit, argumenta, quae pro ea adduci poſſunt, proponit, et concludit, inoculationem abſolute innocuam eſſe, hinc ciui cuilibet communi humanitatis iure libertatem competere, vt, ſub iuſſa ſegregationis obſeruantia variolarum fato, vt lubet, obſequatur. Ad calcem operis quaedam de inoculandorum praeparatione dubia adnectit, docetque, variolarum inoculationem non ob praeparationis emolumentum laudandam eſſe.

p. 9. p. 10. p. 12. p. 17. p. 22.

XIV. *Ab-*

XIV.

Abhandlungen der Churfürstl. Baierischen Akademie der Wissenschaften. Erster Band. München, mit akademischen Schriften. 1763. 4. 3 Alph. 2 ½ pl. tab. aen. 15. *Zweyter Band. München bey Franz Lorenz Richter.* 1764. 4. 3 Alph. 11 pl. tab. aen. 10.

i. e.

Commentarii Academiae Scientiar. Electoralis Bauaricae. Tom. I. II. Monachii.

Bauaria ad exemplum aliarum regionum Academiam scientiarum in suis terris erigere constituit. Noua haec academia suas primitias in his tomis orbi literato exhibet, easque Sereniss. suo Electori, clementissimoque fundatori, merito offert. In praefatione, primo tomo praemissa, sperabamus huius academiae historiam, constitutionem, ac numerum nominaque sodalium legere: sed spes nos fefellit. Nihil enim ea continet, quam breuem recensionem elaborationum, in hoc tomo reperiundarum, ex quibus paucissimae quidem ad *Commentariorum* nostrorum institutum pertinent. Omnis enim tomus in *duas* diuisus est *partes*; quarum prior tantummodo argumenta historica continet, vt itaque eam plane silentio transeamus; posterior vero res philosophicas proponit, inter quas et eas modo prolixius repetamus, quae propius nostrum attingunt scopum. Singula pars a nouo paginarum numero incipit.

T. I. P. II. Pars itaque *secunda* sequentes tradit commentarios.

1) I. H.

1) I. H. LAMBERT *commentarius de vſu meridiani in geometria.*

2) PETRI AB OSTERWALD *breuis introductio, qua demonſtratur, quomodo operationes geometricae in delineandis tabulis geographicis rite inſtituendae ſint.*

3) ILDEPHON KENNEDY *libellus de paludibus.* Modum indicare annititur Cl. Auctor, quo paludes in vſus oeconomicos vertendae ſint. p. 125.

4) IO. ANTON. DE WOLTER, *Electoral. Conſiliarii intimi et Protomedici, commentatio de terra illa pingui* Turf, *ſeu* Torf *dicta, qua ſimul probatur, fumum, ex accenſis Turfis ortum, ſanitati hominum minime nocere.* Vt hoc demonſtret, argumentis primum docere annititur Ill. Auctor, turfam ad vegetabilia pertinere, et ex fibrillis viridantibus et creſcentibus componi, quae ad nutriendum ignem maxime aptae ſunt. Per experimenta chemica conſtat, ex turfa easdem partes educi, quae ex aliis plantis pinguibus, et in locis paludoſis cretis, igne extorquentur: ex quibus concludit, fumum ex turfis accenſis prouenientem, ſi liberum modo exitum habeat, minime poſſe nocentiorem eſſe fumo ex ligno orto. Prouocat propterea ad FR. HOFFMANNUM, qui in ſuis ſcriptis paſſim, tam experientia, quam per alia argumenta, probauit, lithanthracum fumum, ad quem fumus turfarum multum accedit, nihil arſenicalis vel venenati continere. Maximum autem pondus Ill. Auctoris opinioni addit ſalubritas illorum locorum *Belgii foederati*, et *Germaniae inferioris*, vbi incolae, ob penuriam ligni, ad domeſticos vſus ſolo igne turfarum vtuntur, et bona tamen fruuntur valetudine. Vt nihil dicamus de reditibus, quos eiusmodi turfarum ſcrobes poſſeſſoribus ſuis praebent. Hinc *Boiis*, in

p. 161. p. 165.

in fine commentationis, ſuadet, vt ob ligni inopiam, quae de die in diem magis augeretur, turfae culturam et vſum magis commendatum ſibi habere velint.

5) CAROLI AUGUSTI SCHEIDT *tentamen inſtructionis practicae ad detegendos et effodiendos lithanthraces in montoſis regionibus.*

p. 211. 6) IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER *effigies et deſcriptio duorum petrefactorum verorum, et totidem ſpuriorum.* Haec, quae alii luſus naturae nominant, cum Cl. WALLERIO *figuratis* adnumerat Cel. Auctor, illa vero ex regno vegetabili, et quidem ex fructibus in lapidem mutatis, deducit.

T. II. *Secundus Tomus* pariter ac primus *duas* habet *partes.* Relicta prima parte, quae itidem ex hiſtoricis commentariis conſtat, mox ad *alteram* progredimur, quae continet

P. II. 1) ALBERTI EULER *reſponſum ad quasdam quaeſtiones arithmeticas.*

2) *Eiusdem ſolutio problematis: data altitudine coni figuram ſuae baſis inuenire.*

p. 61. 3) *Tentamen geographiae metallurgicae, in quo tota tellus tanquam ſtratum minerarum horizontale* (Floetzwerck) *montes vero eiusdem tanquam varietates vniuerſi conſiderantur, vna cum regulis inde deriuatis, qua ratione venae metallicae, minerae et mineralia reperiri poſſint.* Auctore Cl. CAROLO AUGUSTO SCHEIDT. Ex his tantum notamus, inſignem aquarum molem tanquam inſtrumentum primarium a Noſtro conſiderari, quo mediante ſtructura telluris interna eiusdemque ſuperficies originem duxerit, licet non negandum, mutatam telluris ſuperficiem ortum-

ortumque montium, inſularum et marium complurium, alias etiam cauſſas habere. Quod autem ad internam telluris conſtitutionem attinet, quatenus ea reſpectu ſtratorum terreorum et lapideorum detecta eſt, variantia illa ſphaerica et horizontalia aeque ac obliqua ſtrata terrea et lapidea praecipuam telluris ſtructuram conſtituere, eademque etiam in interioribus ſecundum leges motus hydroſtatici producta eſſe, Noſter arbitratur. Ex hac telluris cognitione metallicolae, vt putat Cl. Auctor, hanc, ſane non exiguam, vtilitatem capere poſſunt, vt ſciant, quibusnam in regionibus eiusdem variae terrae, lapides, mineralia et minerae in ſtratis, fiſſuris et venis inueniantur. Vt autem ordine quodam procedant normamque habeant, ſecundum quam res illas detegere ſciant, varias Noſter ex cognitione telluris deductas regulas tradit. His vero obſeruatis alias regulas, ſecundum quas detectae illae res erui et praeparari poſſint, inde deduci poſſe, autumat.

4) WOLFGANG THOMAE RAUE *tentamen tractatus de vtilitate et vſu ſalis culinaris, cum ad vſum hominum, animalium et plantarum, tum in chemia, mechanica, officinis manuariis et in rebus domeſticis.* Hic commentarius in *quatuor* ſectiones diuiſus eſt. *Prima* agit de ſale culinari in genere eiusque vſu, quem hominibus praeſtat. Poſtquam Cl. Auctor amplam deſcriptionem ſalis communis eiusque proprietatum dedit, eumque ad claſſem ſalium neutrorum retulit, ad ductum ſyſtematum Cl. LINNAEI et CARTHEUSERI proprium genus, ſub nomine *muria,* inde conſtituit, quod tres ſpecies comprehendit: *muriam* ſcilicet 1) *fontanam,* quam omnes ſalinae, ex quibus dein ſal culinaris coctione paratur, exhibent: 2) *marinam*, quam aqua marina praebet, dum ad proprias foſſas ducitur, et facta ſiccatione ſalem p. 138.

mari-

marinum relinquit: 3) *fossilem*, quae e terra effoditur, et sal gemmae audit. Omnes has tres species multum vtilitatis hominibus praestare, locoque condimenti illis esse, eorumque humores a putredine praeseruare, Cl. Auctor rationibus physicis,
p.156. et testimoniis aliorum probat medicorum, qui sale culinari nonnullos morbos, quos recenset, sanauerunt: licet contra non neget, eius abusum, vt in
p.160. omni re, multum quoque nocere. *Secunda* sectio vtilitatem exponit, quam salis vsus pecudibus comparat. Quum hominibus tantum commodum vsus salis culinaris adferat, ex comparatione machinae Cl. Auctor concludit, idem etiam pecudibus praestiturum esse, siquidem plurima animalia saginat, quod nonnullis exemplis illustrat; quare etiam salem culinarem contra luem pecudum commendare non dubitat. Inprimis autem salis vsum extollit contra morbos et luem ouium, quae salem culina-
p.170. rem prae omnibus amant. Sed equis in variis morbis, quorum nonnullos refert, eius vsus etiam con-
p.180. ducit. *Tertia* sectio vsum et commodum salis culinaris in regno vegetabili ostendit. Notum est ex agricultura, stercora, quibus arua, vt COLUMELLA ait, refouentur, plurimum ex partibus salinis constare: quo enim plus his abundant, eo meliora iudicantur. Ex his Cl. Auctor colligit, salem culinarem fertilitatem agrorum augere, et ad incrementum plantarum multum conferre, quod inde inprimis probat, cum cineres crematarum plantarum semper aliquid salis culinaris reddant. Prouocat ad testimonia nonnullorum scriptorum oeconomicorum, qui hortos et agros salis adspersione emendare suadent. Vt eos taceamus, qui semina, antequam terrae mandantur, muria salis imbibere, et foecundiora inde reddere student, quid? quod rubiginem a fru-
p.188. mentis hac re auerti perhibent. Tandem *quarta*

sectio

fectio vfum falis in chemia, mechanica, officinis et re oeconomica monftrat. Quam varie fal communis ad chemicas operationes adhibeatur, chemiae cultoribus notum eft, quarum nonnullas Cl. Auctor refert. Has inter etiam confectionem nitri ex fale communi inuenimus: quam tamen non adeo lucrofam effe Cl. Auctor ipfe fatetur, qua in re illi facile fuffragamur. Ad ferrum emendandum et in chalybem mutandum fale culinari opus eft. Ad orichalcum dealbandum falem culinarem adhibent. Figuli fale communi carere nequeunt. Vt calx in muris tempeftatibus longius refiftat, falem culinarem ei admifcent. Ad faponem parandum, fale culinari vtuntur. Vt coria melius macerentur, alutarii falem communem eorum lixiuio addunt. Quid fal in candidandis linteis ac filis, atque in condiendis carnibus, pifcibus, aliisque oleribus praeftet, matres familias fciunt. In fine Cl. Auctor IOANNEM LANGIUM mirantem adhuc adducit, quod vino, more veterum, non amplius fal admifceretur, quum fal vinum multum emendet. Fortaffe bono vino neque hedera neque fale opus.

5) IOSEPHI ANTON CARL *de fonte falutari Heilbrunn in Bauaria.* Hiftoriam huius fontis iam 1636 edidit celebris quondam medicus GEIGER, fub titulo *Fontigraphia*, quam Cl. Auctor quidem, quod partem hiftoricam attinet, laudat: definitionem tamen partium conftitutiuarum non adprobat. Fons hic quinque lapidibus a *Monachio* diftat, et iam anno 1059 notus fuit. Examen autem, quod Cl. Auctor cum eius aquis 1759 inftituit, ei praebuit falem communem, alcali fixum, vitriolum ferri, et terram cretaceam. *Salem communem* probat Cl. Auctor ex fapore aquae, ex colore lacteo, quem aqua prodit, quando folutiones facchari faturni, ar- p. 199.

 genti,

genti, mercurii viui ei admiſcentur, et denique ex cryſtallis, poſt coctionem aquae, acquiſitis, quae
p. 209. cum ſale communi in omnibus conueniunt. *Alcali fixum* coniicit non ſolum ex colore viridi, quo admiſtae aquae ſyrupum violarum inficiunt, ſed etiam ex reſtitutione coloris coerulei, quem aqua chartae coeruleae, affuſione aceti rubefactae, reddit; praeterea ex ſapore vrinoſo, quem aquae, ad partem mediam coctae, linguae inprimunt; deinde ex colore aurantio, quem ſolutio mercurii ſublimati, admiſtione lixiuii poſt ſeparationem cryſtallorum reſidui, induit; tandem ex ſale vrinoſo qui in collum retortae adſcendit, poſtquam cruſtam ſalinam, in ahenis a coctione aquarum remanentem, cum ſale ammoniaco
p. 214. miſcuit Auctor et deſtillauit. *Vitriolum ferri* autem euincere conatur, partim ex materia deiecta, *praecipitata* chemici aiunt, quae, aqua admiſta, in ſolutionibus mercurii viui adparet, et vt plurimum alba eſt, notis tamen luteis et rubris, nunc hic, nunc illic, diſtinctis; partim ex colore nigricante, quo imbuitur decoctum gallarum turcicarum affuſa aqua minerali, ad tertiam partem decocta; plurimum autem ex particulis ferreis, quas magnes ex cruſta illa ſalina, inflammabili quodam miſta, et probe dein vſta, extraxit. Verum enim vero omnes hae experientiae, ni fallimur, probant quidem in acidulis adeſſe ferri particulas, vel ochram martialem, in ferrum, additione τȣ̃ φλογιςȣ̃, facile mutandam, minime autem perfectum ferri vitriolum, quod acidulis ineſſe plurimi aquarum ſcrutatores non ſine
p. 218. rationibus negant. *Terram cretaceam* ex saepe dicta cruſta, quae in aheno poſt coctionem aquarum remanet, accepit, eamque calcariae eſſe indolis va-
p. 223. riis docuit experimentis. Virtutes et vires huius aquae ex partibus componentibus, earumque qualitatibus, deriuat. Quum ſal culinaris in aqua praeualet,

ualet, etiam ab hoc plurimum exſpectandum eſſe arbitratur. Ad hunc, quoad copiam proxime accedit alcali fixum: hoc excipit terra cretacea, quam vitriolum ferri denique in ordine ſequitur. Ab his igitur, eorumque combinatione, dependet primaria huius aquae virtus, quae in ſoluendo et roborando conſiſtit: hoc a terra et ferro, illud a ſalibus. Recenſentur denique nonnulli morbi, in quibus vſus huius aquae ſalutaris praedicatur: licet in fine commentationis nec reticeantur morbi, in quibus noxius deprehenſus fuit.

6) *Eiusdem commentatio de fonte ſalutari Sulzerbrunn dicto, in Bauaria ſuperiore ſito.* Prouenit hic fons non procul a celebri coenobio *Polling*, et ad lapidis diſtantiam ab vrbe *Weilheim*. Continet autem eius aqua, ſecundum Cl. Auctoris opinionem, ſulphuris, quod dicunt chemici, hepar, ferrum, ferri vitriolum, ſalem culinarem, terram calcariam et ſelenitidem. *Hepar ſulphuris* Cl. Auctor ex odore, quem aquae recenter hauſtae ſpirant, probare annititur. Sulphuris tamen praeſentiam etiam ex colore fuſco coniicit, quem argentum, in hac aqua aliquamdiu coctum, adſciſcit. Quum vero ad hepar ſulphuris, vt chemicis conſtat, praeter ſulphur etiam *alcali fixum* requiratur, hoc quoque aquae ineſſe inde concludit. *Ferrum* Cl. Auctor ex cruſta illa terrea, qua ahenum, quo aquae ad balnea paranda coquuntur, obducitur, ope magnetis extraxit. Vt *ferri vitriolum* demonſtret, eodem experimento et argumento vtitur, quo in praecedenti commentatione vſus eſt. De *ſale culinari* ideo non dubitandum eſſe putat Cl. Auctor, quia partes a coctione aquae remanentes, carbonibus candentibus iniectae, crepitant, et ſolutiones plumbi et mercurii viui albam materiem in aqua ad ſextam vel octauam partem p. 232.

decocta ad fundum deiiciunt. Certioribus experientiis et argumentis *terram calcariam* aquae inhaerere euincit; quae vero, quod cum illis conueniunt, quae eundem in finem in praecedenti commentatione protulit, praeterimus. *Selenitidem* peculiari experimento a Cl. ROUELLE, chemico Parisiensi, cum Cl. Auctore communicato probare studet. Crustam nimirum saepius nominatam, lapideam, antea comminutam, et probe elotam, cum aequali portione salis tartari miscet: his sufficientem copiam pulueris carbonum dein addit, et omne mistum in crucibulo bene clauso candet. Frigefactam hanc massam aqua posthaec eluit destillata, et leuem odorem hepatis sulphuris percepit. Ex his colligit, in crusta illa lapidea vitrioli fuisse acidum, adeo tamen coniunctum cum terra calcaria, vt corpus efficeret, quod in aqua calida amplius solui nequiret, id quod selenitidem a ceteris terris distingueret. Rationem autem, quam partes constitutiuae inter se in aqua seruant, Cl. Auctor determinare non audet, partim ob earum tenuitatem, quam *volatilitatem* chemici vocant: partim ob earum paucitatem. Interim asserit, hepar sulphuris ceteras copia superare: hoc sequi terram calcariam: ferri vitriolum, salem culinarem et selenitidem autem in paucissima quantitate aquis inesse. Hinc non ab his, sed ab illis, praecipue vero a sulphure hepatis, primariam vtilitatem esse sperandam. In fine commentationis Cl. Auctor harum aquarum vsum internum et externum suadet.

p. 247. 7) *Commentatio de mineris cupreis, quae caussarum scrutinium sistit, cur cuprum ex iisdem tam difficulter separari formamque metallicam induere possit*, Auctore Cl. IOANNE FRIDERICO LE PETIT. Sub mineris cupreis eas intelligit Cl. Auctor, quae in

gremio

gremio fodinarum ſub forma minerarum reperiuntur, nec a ſalibus et vaporibus ſolutae et deſtructae ſunt. Hinc nec ad aeruginem natiuam, nec ad malachiten, nec ad ochram cupri coeruleam, nec ad lapidem lazuli, nec demum ad mineram cupri ferream, ſed ad cuprum ferro et arſenico ſulphurato mineraliſatum reſpicit. Hanc autem mineram zincum continere, et huius ope ferrum inprimis cum cupro coniungi, inſimulque terram non metallicam et arſenicum immiſceri, idque cauſſam ſubminiſtrare monet, cur cuprum difficulter ſeparetur. Zincum enim cum cupro coniunctum vſtulatione, carbonum ope inſtituta, non ſeparari, ſimulque impedire, quo minus ſulphur, quod nullam vnquam vim in zincum exerceat, in ferrum et arſenicum admixtum agere, eaque in ſcorias conuertere poſſit, notat. Hinc in praeparatione minerarum cupri, fuſioni praemittenda, ad ſeparandum lapidem calaminarem ſeu mineram zinci praecipue reſpiciendum, nec, vt fieri ſolet, de ſeparando ferro, ſulphure et arſenico, ſtatim cogitandum eſſe, autumat.

8) IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER *renunciatio de euentu tentaminum, ſemina lanuginoſa populi nigrae et graminis tomentoſi cum fructu in oeconomia adhibendi.* Commentatio haec in *duas* diuiſa eſt ſectiones. In *prima* ſectione Cl. Auctor occaſionem refert haecce inſtituendi tentamina. Primaria eſt inopia materiae pro chartis faciendis, quae quotidie magis augetur, inde chartarum pretium creſcat, neceſſe eſt. Qua propter Cl. Auctor operam nauauit inueniendae materiei, quae defectum hunc suppleret. Ex omnibus autem ſemina lanuginoſa *populi nigrae* et *linagroſtis* ei prae aliis ad hunc ſcopum apta viſa ſunt. In ſectione *ſecunda* viginti et ſeptem adducuntur experimenta, vel potius pericula, quae

p. 261.

p. 275.

Cl. Auctor fecit, non ſolum chartas conficiendi gratia, ſed etiam alia in vſus oeconomicos vtilia opera, e. g. telae genus, pileos, ellychnia etc. Varia hunc in finem tentauit Cl. Auctor, varia miſcuit, et omnium periculorum non ſolum retulit fideliter euentus; ſed nonnulla etiam ſpecimina Academiae miſit, quae omnia indefeſſae ſuae diligentiae praebent teſtimonia.

p. 299. 9) FRIDERICI CASIMIRI MEDICI *obſeruationes medicae, circa varias graues ad medicinam pertinentes res.* *Prima* obſeruatio verſatur circa vſum veſicatoriorum, in pleuritide ad locum dolentem applicandorum. Non noua medentium eſt ratio, vt ipſe Cl. Auctor fatetur, apponendi veſicatoria loco adfecto in pleuritide, ſed iam dudum ab Anglis exercita, et a Germanis medicis imitata. Poſtquam modum Cl. Auctor breuiter deſcripſit, quo veſicatoria apponenda ſunt, quatuor momenta attendi iubet. Primum, tempus, quando applicari, deinde ea, quae impoſitum praecedere: poſt ea, quae durante impoſitu obſeruari: tandem, quoties repeti debent. Quoad primum, ab initio morbi, et quando dolores ſunt acuti, ea imponere conuenit: ſecundo, venaeſectio applicationi eſt praemittenda: tertio, aegrotis ptiſanae ſeu aquae hordeaceae cum melle mixtae copioſe exhibendae, et emulſiones ex ſeminibus paratae, quibus multum nitri additum eſt, dandae ſunt: quarto, toties repeti debent, quoties dolor recrudeſcit; vel quamdiu dolor durat, et tum etiam, quando ad oppoſitum latus tranſit, tunc re-
p. 307. center adfecto loco applicare conuenit. His praemiſſis rationes reddere conatur, cur veſicatoria ita applicata tam ſalutarem ederent effectum; quas in eo quaerit; quod cantharides reſoluente gauderent virtute, qua in vaſa obſtructa agerent: deinde, quod

quod inflammationem, quae partes internas occupauit, ad externas deriuarent: denique, quod morbosae exitum pararent materiae: his plus effici autumat, quam si plura vesicatoria dissitis et a loco doloroso multum distantibus imponerentur locis. Triplici igitur fructu suam methodum reliquis praestare putat Cl. Auctor. Primo, quod morbum in tempore praecaueat: secundo, quod materiam morbosam statim educeret, eique nullam relinqueret moram internas corripiendi partes et omnem corrumpendi massam sanguineam: tertio, quod raro eo peruenire sineret morbum, vt exscreatione solueretur: quem morbi exitum ea propter semper periculosum iudicat, quia non solum pulmones, etiam superato morbo, plerumque manerent debiles, nouaeque, seu recidiuae, inflammationi saepius ansam darent: sed etiam facilius empyemata orirentur, si materia educenda omnem per pulmones caperet exitum. Quatuor etiam exemplis practicis hanc methodum corroborat. Tres enim aegri pleuritici ea sanati fuerunt, quartus vero occubuit, quod lue venerea simul affectus esset.

Secunda obseruatio singularem effectum moschi in mania, cum conuulsiuis motibus coniuncta, narrat. Atroci hoc morbo afflictus fuit miles, 28 ann. macilentus, temperamenti melancholici. Liquore anod. min. H. vesicatoriis, oleo caieput et aliis remediis incassum adhibitis, tandem moschus hunc morbum debellauit. In alia mania, periodica, quarta quaque die reuertente, idem nocuit. p. 320.

Tertia obseruatio, de hydrope, eiusque curatione agit, et quinque hydropum historias comprehendit. Prima historia ad aquam intercutem spectat, quam venae sectionibus sanauit Cl. Auctor. Secunda et tertia duos aegrotos exhibent, qui hydrope ascite laborarunt. Hos olei oliuarum curauit inunctione, p. 329.

cui in tertio aegroto vſum cremoris tartari adiunxit. Quarta et quinta duos pariter aegrotos ſiſtunt, qui priore hydropis ſpecie, hydrope nempe anaſarca adflicti fuere: ex his alterum initio venae ſectione iuuare tentauit, ſed clyſteribus poſtremo a morbo plane liberauit; alterum autem vſu ſquillae ſanitati reſtituit. In fine tractationis nonnullas adnectit Cl. Auctor animaduerſiones, quae priora melius illuſtrant; quorſum pertinet: melius eſſe in dubiis caſibus, vbi ambigitur, num vena pertundenda ſit, aliquid ſanguinis mittere: deinde vbi tumor ab inunctione olei creſcit vel motus febriles augentur, ſatius eſſe ab oleo abſtinere: poſtea, cremori tartari in curatione hydropum etiam aliquid dandum eſſe: denique clyſteres pariter non eſſe negligendos.
p. 340. Appendicis loco meminit remedii, quo Cl. ISNARD aqua ſuffocatos vitae reſtituit, eos ſcilicet cineribus calidis contegendo, quo effecit, vt vrina copioſe fluxerit. Quaeritur itaque, an non idem in hydropicis, praeſertim aqua intercute laborantibus, eundem in finem cum fructu tentari queat?

10) DOMINICI A LIMBRUNN *tentamen corrigendi tabulas geographicas Bauariae.*

11) PETRI AB OSTERWALD *renunciatio ad Illuſtrem Academiam de dimenſione lineae fundamentalis* (Grundlinie) *a Monachio vſque ad Dachau.*

XV. Fa-

XV.

Familles des Plantes. Par M. ADANSON, de l' Academie des Sciences, de la Societé Roiale de Londres, Censeur Roial. I Partie. Contenant une Préface Istorike sur l' état ancien et actuel de la Botanike, et une Téorie de cette Science. a Paris chez Vincent 1763. 8vo. Alph. 1. pl. 10. tab. aen. 1. II. Partie. ibid. eod. apud eund. alph. 1. pl. 19.

i. e.

Familiae Plantarum. Auctore Cl. ADANSON. Pars I. II.

Multa insunt libro, quae partim ingentem Auctoris laborem indicant, partim ad perfectionem rei herbariae non parum conferre videntur, attamen, quod ingenue fateri debemus, multa etiam, quae et superflua, et eiusmodi esse existimamus, quibus difficile hoc studium nouis his laboribus difficilius, immo magis confusum redditur. Notabimus praecipua momenta. Praefatio operi praemissa implet pagg. 325. In hac partim historice statum praeteritum atque praesentem Botanices, partim theoriam eiusdem scientiae Noster pertractat. Primo itaque Cl. Auctor a pag. 3. ad 102. methodos plantarum vniuersales et particulares recenset ordine chronologico. Amplissimus hic est catalogus, non solum enim veros methodicos nominat, sed omnes fere auctores, qui aliquo, quocunque demum ordine in scriptis suis vsi fuerunt, enarrat. Sic inter methodicos vniuersales THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, TRAGUS, PORTA, LAURENBERGIUS, aliique locum obtinuerunt, qui confuso satis ordine de plantis scripserunt. Hinc factum,

vt methodos vniuersales 55, particulares autem 14 inueniamus. In his vbique eum, quem auctores secuti sunt ordinem, et fundamentum notauit, plantarumque, a quolibet determinatarum, vel iconibus expressarum numerum consignauit, ac eos quoque citauit, qui vnam alteramque methodum amplexi, et ita aliorum inuenta secuti sunt. Addidit porro nomina eorum, qui alphabetico ordine plantas recensuerunt, inter quos etiam C. GESNERUM, CAMERARIUM, VAILLANTIUM, et DILLENIUM reperimus, tandemque eorum mentionem fecit, qui sine vllo ordine de plantis egerunt. In fine adiecit tabulam, qua methodicos superius recensitos secundum sua merita et praerogatiuam nouo ordine disposuit, vbi primum locum TOURNEFORTIUS, quartum LOBELIUS, quintum BOERHAAVIUS, septimum ROYENUS, duodecimum ZALUZIANSKY, decimum quintum LUDWIGIUS, sequentem LINNAEUS ex methodo staminum, ast vigesimum primum ex calycina, et vigesimum quintum ex methodo naturali, vigesimum secundum I. BAUHINUS, vigesimum quartum HALLERUS, vigesimum septimum GLEDITSCHIUS, trigesimum tertium RIVINUS etc. obtinuit. His vbique interspersit, et in fine quoque speciatim addidit iudicia sua de methodis Auctor. In omnibus certe aliquid reprehendit, et praecipue, quae et quotnam in qualibet methodo classes sint naturales, notat, et ita e. g. in methodo naturali Linnaeana, quae 68 constat classibus, 20 modo naturales esse affirmat. TOURNEFORTIUM solum laudat, omnibusque praeferendum esse, variis in locis scribit. Altera praefationis parte (pag. 102 - 154) de praesenti statu rei herbariae agit, et de generibus, speciebus, varietatibus, de characteribus, nominibus, libris

botanicis, et caussis, quae incrementa artis vel facilitare vel impedire possunt, speciatim differit. C. GESNERUS primus fuit, qui plantas in genera et species separauit, TOURNEFORTIUS autem primus, qui characteres genericos composuit. Nulla genera naturalia esse, neque species omnes a principio mundi creatas fuisse, sed semina sata nouas species dedisse, fusius ostendit. De nominibus disserens, veteres vbique defendit, eorumque generica et specifica retinenda, noua autem, a LINNAEO praecipue substituta, reiicienda esse, multis et rationibus et exemplis declarare studet. Ostendere etiam allaborat, omnia fere, quae circa plantas earumque partes recentissimi, ac praecipue LINNAEUS, tanquam noua inuenta sibi tribuerunt, aliis, et antecessoribus, iam cognita fuisse; ita e. g. stipulas examinauit MALPIGHIUS, ad situm floris supra vel infra ouarium respexit CAESALPINUS, sexum veterum plurimi, ZALUZIANSKY, CAMERARIUS, cognouerunt, nectaria et TOURNEFORTIUS et VAILLANTIUS descripserunt. Semina *muscorum* DILLENIUS a. 1719, *fungorum* MICHELIUS 1729. detexerunt. *Petali* vocabulo vsus fuit COLUMNA; et, quo tandem omnem inuentionis gloriam, quam sibi tribuit LINNAEUS, ipsi eripiat, *inuolucrum* ARTEDIUM, *spatham* THEOPHRASTUM, *germen* PLINIUM, *legumen* et *drupam* KYBERUM nominasse; *cymam*, *bracteam*, et *glandulam* antiqua, *arillum*, *scapum* et *pedunculum* impropria esse nomina, ideoque solummodo *corollae*, *antherae*, sed (et haec vocabula antiquissima) *pollinis*, *stigmatis*, et *stipulae* nomina LINNAEUM introduxisse, Noster affirmat. Libros botanicos in septem classes dispofuit, 1) continet antiquos, eorumque et interpretes et commentatores, 2) methodicos, 3) descriptores, 4) eos, qui synony-

ſynonyma, 5) qui catalogos, 6) qui figuras dederunt, et 7) philoſophos, ſeu eos, qui dogmata et principia artis tradiderunt.

Parte tertia (a pag. 154 - 313) de ſe ipſo locutus eſt, atque praecipue modum rationemque docuit, quibus plantas in certas familias diſponere ſtuduit. De modo itaque methodum et characterem naturalem inueniendi primo diſſeruit, monuitque, omnes plantae partes, omnesque earundem proprietates deſcribendas eſſe, quo cognationes tandem inueniamus; claſſes, genera, ſpecies, indiuidua et varietates determinandi rationem quidem expoſuit, attamen, quid genus et ſpecies ſit, definire nos haud poſſe, variis ex rationibus concluſit, multaque contra BUFFONUM diſputauit. Nomina plantis imponenda poſthaec conſiderauit, vbique contra LINNAEUM egit, et veterum nomina, barbara etiam, regionibus propria, vbique retinenda, ſeſquipedalia vero, aequiuoca, et homonymica, vt *Hippuris* et *Equiſetum*, *Daphne* et *Laurus*, *Salicaria*, *Pyrola*, *Ficaria* et ſ. p. euitanda eſſe ſcripſit, aſt ſi proxima ſibi ſint genera, etiam analoga ſeruare voluit nomina, vt *Borraginoides*, *Caruifolia*. Familiae inſigniantur nomine plantae, maxime cognitae eiusdem familiae, vt *Palmae*, *Gramina*, *Apocyna*, *Maluae;* ſpecies autem determinentur vel phraſibus, ſeu breui deſcriptione, vel numeris, vel noua ratione, dum vocales per ſe, aut cum nonnullis conſonantibus in fine apponantur. Non quidem imitabimur hunc modum, attamen Auctoris exemplum repetamus. *Fonnae*, quae eſt *Phlox* LINN. ſpecies 1) dicatur *Fonna a*, 2) *Fonna e*, et ſ. p. 6ta) *Fonna ba*, 7ma) *Fonna be*, et ſ. p. 11ma) *Fonna ka*, 12) *Fonna ke*, et ſ. p. Vel etiam nomina propria ad determinandas ſpecies adhiberi poſſe, oſtendit Cl. Auctor exemplo *Aparines:* ſpecies 1) dicatur ſimpliciter *Aparine*,

rine, 2) *Aparine Rubia*, 3) *Aparine Mollugo*, 4) *Aparine Gallion*, 5) *Aparine Gallerion*, 6) *Aparine Galacion*, et ſ. p. In omnibus autem nominibus ratione orthographiae multa immutauit Noſter, exiſtimans, vocabula ita eſſe ſcribenda, prout eadem pronunciare ſolemus. Verum his mutationibus ſaepe obſcuritatem introduxit, et nomina multum corrupit; e. g. *difuta*, *polucotuledon*, *Vperikon*, *Kikorion*, TRAGUM dixit *le Bouc*, SALMASIUM *Saumaiſe*, et ſic in millenis aliis. Quae de plantarum diſpoſitione, ſeu ſic dictis familiis a ſe ipſo conſtitutis, earumque vtilitate et praeſtantia, nec non incommodis diſſeruit, ea omnia, vt et multa alia Auctori propria, breuiore ſermone tradere vix poſſumus; monemus tantum: Cl. Auctorem, vt aſſerit pag. 202, genera 900 correxiſſe, illis a LINNAEO datis, quorum numerus erat 1174 nunc 441 noua addidiſſe, et ita 1615 genera deſcripſiſſe, nomina omnia, veteribus vſitata, circiter 800 in THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, et PLINIO inuenienda, reſtituiſſe, ſexum plantarum noua ratione determinaſſe, et diſcum, vt receptaculi ſpeciem, ſingulari quoque modo propoſuiſſe. Conſtituit poſtea 65 diuerſiſſima plantarum ſyſtemata, eademque in claſſes diſpoſuit, et vbique ſuas familias adiecit. Cumque hae omnes fere ſint poſſibiles modi plantas diſponendi, cuiuslibet ſyſtematis fundamentum notemus, claſſium vero diſpoſitiones omittamus. Itaque fundamentum ſyſtematis 1) eſt *figura totius plantae*, 2) *magnitudo*, 3) *diameter trunci*, 4) *duratio plantae*, 5) *locus natalis, et ratione climatis, et ſoli*, 6) *ſubſtantia plantae*, 7) *contenti ſucci, reſinae, ſalia*, 8) *pigmentum ex plantis obtinendum*, 9) *color floris*, 10) *ſapor*, 11) *odor*, 12) *virtus*, 13) *radix*, 14) *germen*, (quod diſtinguitur ab oculo ſeu gemma, haec enim in flores, illud in folia mutatur) 15) *figura caudicis*, 16) *rami*, 17 *ad* 20) *folio-*

foliorum figura, et ſitus etc. 21) *frondes* (feuillage) 22 *et* 23) *ſtipulae, earumque ſitus et numerus,* 24) *capreoli,* (vrilles) 25) *ſpinae,* 26) *glandulae,* 27) *floris ſitus,* 28) *florendi modus,* 29) *bracteae,* (ecailles) 30) *ſexus.* Vſitatam florum eorumque ſexus differentiam reiecit Noſter, nouamque condidit diſtinctionem. Tres ſcilicet aſſumſit ſpecies, 1) *aſexus,* 2) *vniſexus, et* 3) *biſexus. Aſexus* ſunt flores, neutri alias dicti, qui nullam partem ſexus oſtendunt, ſeſeque multiplicant ſine omni foecundatione, vt *Polypi,* quorſum pertinent nonnulli *Byſſi. Vniſexus* mas eſt, vel foemina,, in duobus indiuiduis, ſuntque vel *afrodites* ſeu *monoikes,* vbi foeminei ſoli ſunt, nulli autem maſculi, vel *dioikes,* vbi foeminae et mares in duplici indiuiduo habitant. *Biſexus* tandem, vbi vterque ſexus in eodem indiuiduo, et ſi in eodem inuolucro haerent, ſunt *hermaphroditi,* vbi autem duplex ſexus in eodem indiuiduo a ſe inuicem ſeparatus exiſtit, eiusmodi flores ſunt *androgyni,* vbi tandem *androgyni* et *hermaphroditi* ſimul adſunt, dicuntur *hybridi* et *polygami.* Syſtema 31) *a calicis ſitu reſpectu ouarii,* 32) *ab eiusdem figura,* 33) *numero,* dum duplex et ſimplex, 34) *a numero foliorum et diuiſione calycis,* 35) *ab eius duratione,* 36) *a corollae ſitu,* 37) *figura,* 38) *numero,* dum ſimplex, et duplex, ſiue vbi petala duplicem ſeriem conſtituunt, 39) *a numero petalorum et laciniarum,* 40) *duratione,* 41) *a ſtaminum ſitu,* vbi etiam monuit Auctor, *Orchides* et *Ariſtolochiam* modo eſſe eiusmodi plantas, in quibus ſtamina piſtillo adhaerent, reliquas *gynandrias* LINNAEI hunc characterem non oſtendere, 42) *a ſtaminum figura,* 43) *numero in genere,* 44) *numero reſpectu corollae et calicis,* 45) *a proportione,* 46 *et* 47) *ab antherarum ſitu et figura,* 48) *a pulueris figura,* 49) *ouarii ſitu,* 50) *numero,* 51) *ſtylorum numero,* 52) *ſtigmatum numero,* 53) *fructus*

ctus substantia, 54) *loculamentis*, 55) *seminum situ in fructu*, 56) *seminum numero in quolibet flore et fructu*, 57) *numero respectu loculamentorum*, 58) *seminum substantia*, 59) *eorundem receptaculo*, 60) *ab embryone, eiusque euolutionis modo*, 61, 62) *cotyledonum numero et figura*, 63) *receptaculo omnium floris partium*, 64) *a disco receptaculi quasi specie columnari*, 65) *Ouarii situ respectu omnium floris partium.*

Quarta parte (a pag. 314 - 325) ea Cl. Auctor notat, quae adhuc perficienda restant, quo tandem res herbaria ad summum accedat perfectionis gradum, vbi inter alia monet, nos vix dimidium plantarum numerum cognitum habere, et ad probationem asserti calculum adiicit, certe imaginarium. Sunt scilicet nobis cognitae plantae 18,000; licet LINNAEUS, omnium vix 10,000 numerum attingere assumserit, et quidem in Europa 5,000, Levante 2,000, Canada 1,000, Missisipi etc. 1,000, Insulis Americae 1,000, quibus accedunt 2,000 varietates, quae distincte satis totidem constituunt species; disquirendae autem adhuc sunt circiter 25,000 species; dabit Africa incognitas 5,000, Asia 3,000, Madagascar 4,000, America meridionalis 4,000, Surinam et Cayenna 2,000 et s. p. Icones etiam plantarum, quae hactenus editae fuerunt, numerat Auctor, nosque 70,000 figuras possidere dicit, quae vero omnes 10.000 modo species repraesentant, reliquae omnes sistunt priorum repetitiones, immo ex his 10,000 vix 2,000 erant omni ex parte perfectae et accuratissimae delineationes. Itaque multum restat ad perfectionem Botanices. Post praefationem tabulam auctorum, qui suis scriptis rem herbariam illustrarunt, chronologico ordine exhibet ADANSONIUS, praecipue autem eos se adduxisse monet, qui elementa artis dederunt, methodos exposuerunt, et iconibus plantarum cognitionem facilitarunt;

litarunt; de quolibet Auctore octo quasi momenta in totidem columnis notat, scil. 1) nomen, 2) patriam, 3) scripta, eaque primaria, 4) numerum commemoratarum plantarum, iconumque praestantiam, 5) editionem, si plures prostant, primam et vltimam, 6 et 7) natiuitatis et mortis annum, tandem 8) aetatem. A ZOROASTRO incepit, et in IACQUINO finiit. Plures etiam hic nominatos deprehendimus, quorum scripta perierunt, ex PLINIO, aliisque citatos. Verum et hic catalogus incompletus est, prout omnis historia data vbique saepius deficere videtur, praecipue si librorum titulos, auctorumque aetates spectamus. An Auctoris iudicia de iconum praestantia vbique valeant, aliis diiudicandum relinquimus. Monographos etiam quosdam immiscuit, plurimos alios omisit, nonnullorum quoque mentionem fecit, qui vnam alteramque plantam in Acad. Reg. Paris. commentariis descriptam delineatamque dederunt, ex aliis autem diariis nullos fere adduxit. Facile quidem recensere possemus plures auctores a Nostro omissos, vel quorum scripta minus recte adnotauit, verum aliquos adduxisse sufficiat. ALBERTUM M. ad annum 1592 posuit, primae vero editiones sub incunabulis artis typographicae concinnatae prostant. IMPERATI Hist. Nat. non 1599, sed primo 1493 prodiit. DODONAEI Pemptades editae fuerunt demum 1582, non 1552, hoc anno euulgata fuit Frugum historia. Ex veteribus desideramus ICESIUM, cuius scripta perierunt, ORTOLF VAN BEYERLAND, THURNEISSERUM, SPIGELIUM, COSTAEUM, FIGULUM, NIEREMBERGERUM, et ex recentioribus SALMONEM, HECKERUM, LEE, BÜTTNERUM et ZINNIUM, qui vltimi HALLERI methodum secuti sunt, ita et FALUGII Prosop. Tournef. adduxit Auctor, alteram Riuinianam

nam non commemorauit; LAEVINI FISCHERI methodus noua herbaria, 1646 edita, Auctori omnino incognita fuit, cum nullibi eius mentionem fecerit. MÜLLERI Vademecum botanicum vix locum meretur inter botanicos. Egit postea Cl. Auctor in hoc volumine de plantarum anatome, structura, facultatibus, morbis, multiplicatione, aliisque ad vegetabilia pertinentibus; sed lubenter haec omnia omittamus, quo tandem ad primarium Auctoris scopum accedamus. Is namque omne praecipue studium omnemque attentionem adhibuit, quo plantas in certas quasdam, et, vt ipsi videtur, naturales familias disponat, ordinetque. Exhibet itaque (Voll. II. p. 1.) tabulam, quae familias hasce et distributionis rationes exponit, et deinde genera 1615, a se ipso constituta enumerat, et cuilibet familiae sua inserit, tandem characteres generum in tabulis diuersisque columnis exponit. Dabimus primo familiarum conditarum nomina, omissis, quas in quibusdam adhibuit, subdiuisionibus, et exempli loco quasdam nominabimus insertas plantas. Sunt itaque Familiae:

1) *Byssi.*
2) *Fungi.*
3) *Fuci.*
4) *Hepaticae.*
5) *Filices.*
6) *Palmae.*
7) *Gramina.*
8) *Liliaceae.*
9) *Zingiberes.*
10) *Orchides.*
11) *Aristolochiae.*
12) *Elaeagni.*
13) *Onagrae.*
14) *Myrti.*
15) *Vmbelliferae.*
16) *Compositae.*
17) *Campanulae.*
18) *Bryoniae.*
19) *Aparines.*
20) *Scabiosae.*
21) *Caprifolia.*
22) *Vaccinia.*
23) *Apocyna.*
24) *Borragines.*
25) *Labiatae.*
26) *Verbenae.*
27) *Personatae.*
28) *Solana.*
29) *Iasmina.*
30) *Anagallides.*
31) *Salicariae.*
32) *Portulacae.*
33) *Seda.*
34) *Alsines.*
35) *Blita.*
36) *Ialappae.*
37) *Amaranthi.*
38) *Spergulae.*
39) *Persicariae.*

40) *Thy-*

40) *Thymelaeae.* 41) *Rosae.* 42) *Ziziphi.* 43) *Leguminosae.* 44) *Pistaciae.* 45) *Tithymali.* 46) *Anonae.* 47) *Castaneae.* 48) *Tiliae.* 49) *Gerania.* 50) *Maluae.* 51) *Capparides.* 52) *Cruciferae.* 53) *Papauera.* 54) *Cisti.* 55) *Ranunculi.* 56) *Ara.* 57) *Pini.* 58) *Musci.*

Ad Cl. 11. *Aristolochia, Stratiotes, Butomus*; ad Cl. 27. *Conuoluulus, Linaria, Polemonium, Hyoscyamus;* ad 31. *Coffea, Salicaria;* ad 32. *Samolus, Mesembryum, Saxifraga, Syringa;* ad 35. *Kali, Basella, Petiueria, Phytolacca, Piper*; ad 41. *Cliffortia, Sanguisorba, Agrimonia, Alchemilla, Rubus, Pyrus;* ad 51. *Reseda, Kapparis, Granadilla, Vitis*; ad 53. *Fumaria, Chelidonium, Balsamina, Laurus;* ad 56. *Saururus, Sparganion, Triglochin, Lenticula*, et s. p. referuntur. Cum vero neque hac ratione constitutarum familiarum, neque assumtorum generum definitiones et descriptiones repetere possimus, vnam modo alteramque adducamus familiam eiusdemque genera, quo aliqua ratione institutum Cl. Auctoris elucescat.

Prodeat itaque Familia XI. *Les Aristoloches:* cuius characteres sunt:

Feuilles. Leur figure, situation, stipule, urilles, pedicule etc.	Sexe de fleurs.	Fleurs. Leur situation, a l'egard de l'ovére.	Corole. Sa figure et situat.	Etamines. Nombre sit. et disque	Ovéres. Nombre et disque.	Grainés. Nombre et situation.
Alternes.	Hermaphrodite.	sur l'ovére.	0.	2 - á 100, sur le stil, ou sur l'ovére.	1. ovére.	Plusieurs dans chaq. ovére élevées.

Sect. I. A Etamines sessiles, sur le Stil du Pistil.

	Feuilles.	Fleurs.	Calice.	Etamines.	Pistil.	Fruit.	Graines.
Kodda-Pail.	Alt. sessil.	Solit. axill.	Tub. court 1. div. en langvette.	5 à 12.	1. stil. 1. stig.	Caps. à 1. loge.	Plusieurs ovoides.

Aristolo-

	Feuilles.	Fleurs.	Calice.	Etamines.	Pistil.	Fruit.	Graines.
Aristolochia.	Id. pediculées.	Id. et plusieurs.	Tub. long. id.	6.	1. stil. 1. stig.	Id. 6. log.	Plusieurs plates dans chaque loge.
Bandura.	Id. terminées par un godet.	Epi et panicule termin.	4. feuilles.	4.	1. 1.	Id. 4 à 5. loges.	id.

Sectio. II. A Etamines distinguées du Stil du Pistil.

	Feuilles.	Fleurs.	Calice.	Etamines.	Pistil.	Fruit.	Graines.
Hypocistis.	Ecailles alt. sessiles.	Epi terminal.	4. feuilles.	16.	1. stig. 1. stil.	Caps. à 8. loges.	Plusieurs ov. dans chaque loge.
Asarum.	Feuilles pédiculées.	Solit. termin.	3.	12.	1. 1.	id. 6. log.	id.
Nymphaea.	id.	Solit. axill.	25 à 40. imbriq.	80 à 100.	0. 1.	id. 15 à 30. log.	id.
Nelumbo.	id.	id.	20. id.	id.	0. 1.	id. 20 à 30 loges ouvertes.	1. id.
Trixis.	id.	id.	3.	3.	3. 3.	id. 3. log. fermées.	id.
Vallisneria.	id. et sessiles.	id.	3.	2 à 3.	3. 3.	id. 1. loge.	Plus. id.
Stratiotes.	id.	id.	6.	20.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Hydrocharis.	id. pediculées.	id.	6.	9. reun. par les filets en 1. colonne.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Tamus.	id.	Epis axill.	6.	6. distinctes.	3. 3.	Baye 3. loges.	2. sphériques.
Ianraia.	id.	id.	5 à 6.	5 à 6.	1. 3.	Caps. 3. log. ailèe.	1. id.

Nunc quoque genera plantarum, a Cl. Auctore vel de nouo condita, plus quam 400, vel ab aliis quidem stabilita, aliis vero, et nouis plerumque nominibus insignita, recensenda forent, attamen lectori partim taedium crearet omnium recensio, partim difficile esset suum cuilibet reddere, atque Auctoris genera semper ab aliis separare, cum in quibusdam familiis citationes nullas adhibuerit, nec in addito indice, vbi synonyma adiecit (a pag. 511-

 620)

620), hanc rem vbique accuratius expoſuerit; Ravenala, e. g. Chupalon, Kokera et ſ. p. quaenam ſint plantae, ignoramus. Quaedam ſpeciminis loco adducamus. Noua nomina, aſt antiqua genera ſunt:

Sabſab	eſt	*Paſpalum*	LINN.
Stelefuros	—	*Phleum*	—
Raram	—	*Cenchrus*	—
Mapira	—	*Olyra*	—
Fartis	—	*Zizania*	—
Kielboul	—	*Ariſtida*	—
Sitospelos	—	*Elymus*	—
Dalukon	—	*Melica*	—
Narukila	—	*Pontederia*	—
Mithridation	—	*Erythronium*	—
Acrocorion	—	*Galanthus*	—
Denira	—	*Iva*	—
Bartolina	—	*Tridax*	—
Ovilla	—	*Iaſione*	—
Nebula	—	*Phyllis*	—
Paſina	—	*Horminum*	—
Fonna	—	*Phlox*	—
Chabraea	—	*Peplis*	—
Cervina	—	*Praſium*	—
Ludolfia	—	*Tetragonia*	—
Viſſadali	—	*Knoxia*	—
Penarvalli	—	*Zanonia*	—
Voſacan	—	*Helianthus*	—
Abalon	—	*Helonias*	—
Abola	—	*Cinna*	—
Iericontis	—	*Anaſtatica*	—
Bukafer	—	*Ruppia*	—
Scotanum	—	*Ficaria*	—
Komakon	—	*Myriſtica*	—
Pakoſeroka	—	*Grana Paradiſi*	—
Marſea	—	*Baccharis*	—

Athe-

Athenea	eſt	*Strukium* BROWN.
Limbarda	—	*Crithmum* DODON.
Polypremum	—	*Locuſta* RIVIN.
Belharnoſia	—	*Sanguinaria* DILLEN.
Abandion	—	*Bulbocodium* LINN.
Nikandra	—	*Phyſalodes* BOEHMER.
Mimulus	—	*Criſta Galli* RIVIN.
Monavia	—	*Mimulus* LINN.

Inter genera, a Cl. Auctore condita, occurrit e. g. *Karbeni*, quod eſt Carduus benedictus, *Veltis*, Carduus eryngoides ALPIN.* *Mindion* eſt Campanula Medium, *Amellus* eſt Aſter atticus. *Meſembryum*, *Manettia*, *Gaſaul* et *Voſſia* ſunt ſpecies Meſembryanthemi DILL. *Craniola*, *Geniſta*, *Spartium*, *Chamaeſpartium*, *Liſtera*, *Vlex*, et *Lygos*, ſunt genera ex Geniſtarum familia. *Kibera*, *Roripa*, *Sophia*, *Norta*, antea ad Siſymbrium fuerunt relata; *Laelia*, *Brikour*, *Erucago*, et *Cakile*, ſub Bunias LINNAEI comprehenduntur; *Centaurion*, *Daſyſtephana*, *Cicendia*, *Gentiana*, *Chlora*, *Sabatia*, *Tretorhiza*, *Ciminalis*, totidem fuere Gentianae ſpecies. *Deringa*, *Killinga*, *Galbanon*, *Dela*, *Prionitis*, *Lindera*, *Arduina*, noua ſunt vmbelliferarum; *Polla*, *Brever*, *Dorcadion*, *Blankara*, *Luida*, *Sekra*, *Green*, noua ſunt muſcorum genera; *Curcas* et *Manihot* ſunt Iatrophae; *Tapia*, et *Belou* Crateuae; *Rulak* Aceris; *Konig* Clypeolae; *Acoſta* Centaureae; *Nazia* Cenchri ſpecies LINNAEI. Ex horto Malabarico multa retinuit genera et nomina, vt ſunt: *Benkara*, *Benteka*, *Blatti*, *Mal-naregam*, *Kadelari*, *Karangolam*, *Kumbulu*, *Mail-elou*. Aſt licet, vt vel ex datis exemplis patet, genera plantarum augenda potius, quam imminuenda eſſe Noſter exiſtimauerit; hinc etiam *Luffam*, *Melonem*, *Cucurbitam*, *Peponem*, *Anguriam*, *Momordicam*, *Elaterium*, et alibi

 Apha-

Aphacam, *Niſſoliam*, *Ochrum*, *Clymenum*, *Piſum*, *Lathyrum*, *Fumariam* quoque, *Capnoidem*, et *Cyſticapnum*, etiam *Lablab* a Phaſeolo et Dolichos, *Abrum* a Glycine, quam *Bradleiam* dixit, et ſ. p. ſeparauit; tamen genera ſaepius quoque combinauit. Ita *Pauliniam* cum *Corindo* LINNAEI, *Pauiam* cum *Hippocaſtano*, *Poliurum* cum *Ceanotho*, *Malum* et *Cydoniam* cum *Pyro*, *Luteolam* et *Seſamoiden* cum *Reſeda*; *Rubiam*, *Galliumque* cum *Aparine*; *Periplocam*, *Cynanchum*, et *Stapeliam* cum *Aſclepiade*, *Quamoclit* cum *Conuoluulo* coniunxit. Ad *Solanum* quoque *Melongenam* et *Mandragoram* reduxit, *Lycoperſicum* autem ſeparauit. *Cereum* et *Melocactum* vniit, *Pereskiam* ad *Opuntiam* redegit. Sub *Teucrii* genere retinuit *Chamaedryn*, *Polium*, *Scordium*, addiditque *Trichoſtema*, aſt *Scorodoniam* ſeparauit. Alia exempla omittamus.

In characteribus generum deſcribendis ſaepius ab aliis botanicis receſſit, et ſingularia aſſumſit. Notare autem praecipue debemus, Cl. Auctorem nullibi fere nectaria adſumſiſſe, florisque inuolucrum, ſi vno modo adeſt, ſemper fere calicem dixiſſe. Hinc *Hyacinthus*, *Aloe*, *Colchicum*, *Populago*, *Triglochin*, *Orchides*, apetalum habent florem, *Nymphaea* nulla gerit petala, ſed omnia floris foliola ad calicem pertinent. In *Limonio*, *Statice*, *Globularia*, duplex adeſt calix, nulla vero corolla. In *Liliaceis*, quorſum et *Commelinam* et *Narciſſum* retulit, nullam corollam, ſed calicem et ſpatham, vt duo inuolucra deſcripſit. Nectaria plerumque petalorum nomine aſſumſit. Sic *Coſti*, *Curcumae*, *Alpiniae* calix eſt tubuloſus trifidus, et corolla tubuloſa ſexfida. *Delphinii* calix pentaphyllus, irregularis, et corolla monopetala calcarata; *Aconiti* calix pentaphyllus irregularis, et corolla dipetala calcarata. In *Helleboro* et congeneribus calicem et petala ſimul deſcripſit, necta-

nectaria pro petalis aſſumens. *Phaſeolo* et congeneribus legumen in plura loculamenta diuiſum tribuit. *Phyllidi*, quam inter *Aparines* recenſuit, flores vmbellatos axillares, et capſulam bilocularem; *Heliotropio* et analogis fructum quadrilocularem adſcripſit. *Coffeae* fructum capſulam dixit. In labiatis quatuor ſemper ſtamina, *Saluia* excepta, adeſſe monuit, et in *Ziziphoro*, *Roſmarino*, *Monarda*, *Lycopo* totidem obſeruauit, duobus modo breuiſſimis et caſtratis. *Gratiolae* quinque, aſt tria ſterilia, *Digitali*, *Scrophulariae*, *Linariae* totidem, ſed vnum modo ſterile tribuit. In *Vrticae* floribus femineis non duo, ſed quatuor inuenit calicis foliola, quorum duo oppoſita ſunt minora. In *Aphane*, ſi ſponte in aruis creſcit, vnum ouarium, in hortis ſi naſcitur, duo conſtanter reperiit. Poſſemus etiam multa de virtutibus plantarum a Cl. Auctore tradita repetere, atque annotare; *Veronicam* in ſuffocatione, *Gratiolam* in dyſenteria, *Dulcamaram* in lue venerea e. gr. laudauit; nec non de ſynonymiis, in indice adductis, varia monere, quippe quae omni ſane exceptione maiora non ſunt: ſed putamus haec ſufficere. Apparet enim nunc luculenter, quod ab initio adduximus, ſtupendam vtique Cl. Auctoris induſtriam fuiſſe, eamque vix imitabilem, licet non poſſimus non dubitare, num ea, quam intendit Cl. ADANSONIUS, perfectioni ſtudii botanici faciendae ſit accommodata ſatis.

XVI.

Stranguria, quae venerea dicitur, mercurii aliquando esse potest effectus, obseruationes id probantes editae ab ANTONIO AGUSTINI, M. D. Venetiis 1763. typis Antonii Zatta. 8. pl. 4.

p. 8. Gonorrhoeam virulentam aliquando stranguria sequitur, quam alii vlceribus vrethram obsidentibus, alii carunculis aliisque vitiis, falso vt Noster existimat, adscripserunt, siquidem, secundum obseruationes mox recensendas, plerumque a particulis mercurialibus in humoribus residentibus proficiscitur. Prius autem, quam has suas obseruationes communicat, varios inter veteres auctores nominat, qui mercurium effectum hunc producere, quin etiam ad plura vlcera in corpore gignenda idoneum esse docuerunt. Id quod forte solum eius grauitati specificae ad eam sanguinis vt 14 ad 1. adscribendum
p. 20. est. *Obs.* 1. Vir, cui iuueni aduersus gonorrhoeam contumacem vnguenta mercurialia, absque insequente saliuatione, medici inunxerant, stranguriam passus est, quae, per triginta pluresque annos variis remediis frustra tentata, maciem tandem
p. 28. ipsamque mortem accersiuit. *Obs* 2. eundem morbum post frequentiorem mercurii vsum exortum
p. 41. declarat. *Obs.* 3. Duo iuuenes, quibus lue venerea contaminatis exhibetur mercurius, leuem experiuntur stranguriam, remedii vsu intermisso, illico
p. 43. euanescentem. *Obs.* 4. Grauida, sexto gestationis mense, ad cutaneum morbum propellendum, mercurium adsumsit, vnde morbus quidem fugatus, at statim abortus secutus est, quem quater post modum cum aliqua in mittenda vrina difficultate experta est. Propinata fuerunt decocta sudorifera id effici-

efficientia, vt, cum denuo concepiſſet, foetum octimeſtrem viuum, ſed breui poſt defunctum elideret. Poſt aliquod demum tempus iterum grauida facta nono menſe ſaniſſimum filium edidit. *Obſ.* 5. Iuuenem ſiſtit, qui pro enecandis pediculis aliquoties vnguenta mercurialia pubi et axillis inunxit, vnde ſtranguria, conuulſionibus ante ſomnum ſtipata, correptus eſt, decoctis ſudoriferis imminuta. p. 46.

Sequuntur obſeruationes ad luem veneream ſpectantes, quas, etiamſi nec rarae admodum, nec magni adeo momenti eſſe videantur, breuiter tamen ſimus indicaturi. *Obſeruatio* nimirum 1. praeter ophthalmiam veneream varia ſiſtit vlcera, a parentibus aut nutricibus eadem lue inquinatis contracta, et per plures annos aperta, mercurio tandem ſanata. *Obſ.* 2. Religioſae cuidam virgini, ſupra quadraginta annos natae, per decem annos dolorem paſſae in thoracis latere dextro fixum, noctu atrociorem, cum tuſſi et febricula verſus veſperam incipiente, mane autem ceſſante, ptyaliſmus mercurio ſuſcitatus ſanitatem reddidit; huius ſorori, per viginti annos nocturnis oſſium doloribus excruciatae, victus lacteus et decocta radicum bardanae, chinae et ſaſſaparillae in ſero lactis, magnum iuuamen attulerunt. Concludit inde Cl. Auctor, miaſma venereum per plures annos in humoribus inſons dormitare, poſt vero reuiuiſcere et venereum morbum excitare poſſe. *Obſ.* 3. Vir robuſtus, dum ebrius meretricem ſpurciſſimam comprimit, ex huius corpore foetidam exhalationem exire ſentit, eodemque momento calorem quendam thoracem cum artubus ſuperioribus perfundentem percipit, ſic, vt vlterius coitum exercere non poſſit. Eadem nocte partes illas calore perfuſas atrociſſimi dolores excruciant, per plures dies aegro, inprimis noctu moleſtiſſimi, et vxori et filio breui demortuo, in eodem lectulo p. 50. p. 54. p. 56.

 cuban-

p. 59. cubantibus, communicati. *Obſ.* 4. dolores ſiſtit oſteocopos feminae in vno eodemque lectulo cum marito, venerea lue infecto, decumbentis, neque tamen ab eodem compreſſae, communicatos, mercurii ope propulſos. Oſtendit hac obſeruatione Cl. Auctor, virus venereum aliquando in intima corporis peruenire poſſe, ſine eo, quod partes, quas permeat, abinde laedantur.

XVII.

A Courſe of anatomico-phyſiological Lectures on the human Structure and animal Oeconomy, interſperſed with various Notes and pathological Obſervations etc. etc. by CHARLES NICOLAS IENTY Med. Doct. London printed for the Author. 1762. in 8. Vol. I. 1 Alph. pl. 16. Vol. II. 1 Alph. pl. 18 ½. Vol. III. 1 Alph. pl. 16.

i. e.

Curſus lectionum anatomico-phyſiologicarum ſuper corporis humani ſtructura et oeconomia animali, immixtis variis notis et obſeruationibus pathologicis: Auctore CAROLO NICOLAO IENTY, Med. Doct. Vol. I. II. III.

Nouus libro huic, iam anno 1757 apud Iac. Rivington et Iac. Fletcher edito, ſine vlla mutatione, praefixus tantum eſt titulus. Conſtituit vero Auctor, qui iam antea figuris anatomicis ſceleti et vteri editis innotuit, ſyſtema anatomiae interſperſis phyſiologicis et pathologicis obſeruationibus ex optimis recentiorum ſcriptis colligere. Vſus eſt hac in re inprimis WINSLOVII, HALLERI, MON-

MONROI, WHYTTII aliorumque ſcriptis, et ſaepe integra in hunc ſuum librum capita ex iis tranſtulit. Quae vero ipſi propria ſunt, perpauca profecto inuenies, ſi errores quosdam exceperis.

Praemiſſum eſt *volumini primo* compendium hi- T. 1.
ſtoriae anatomicae. In recentiorum ſcriptis enar- p. 16.
randis tam parum diligens fuit, vt ALBINI opera myologica et oſteologica, quibus huius nomen apud omnes inclaruit, fruſtra in catalogo ſcriptorum eius quaeſiuerimus. Adnexa eſt huic compendio bre- p. 167.
uis de adminiſtratione anatomica, iniectione et conſeruatione corporum tractatio, et ſynoptica expo- p. 183.
ſitio partium, ſecundum ordinem, quo in diſſectione corporis humani ſe diſſectoris viſui offerunt.

Volumen primum octodecim lectiones in ſe comprehendit. Prima earum Anthropologia inſcribitur, in qua de corpore humano, nec non de oſteologia in genere quaedam diſputat; 2da de oſſibus in vniuerſum, 3tia de diuiſione, 4ta vero de coniunctione eorum agit. Harmoniam inter coniunctionis oſſium p. 71.
ſpecies referri poſſe, plane negat, ſed oſſa, quae harmonia inter ſe connecti dicuntur, vera ſutura iungi aſſerit: 5ta lectione capitis, 6ta trunci, 7ma thoracis oſſa, 8ua cartilagines et ligamenta trunci, 9na oſſa extremitatum ſuperiorum, 10ma cartilagines et ligamenta harum partium, 11ma tandem et 12ma oſſa, cartilagines atque ligamenta extremitatum inferiorum deſcribuntur, 13tia de integumentis, 14ta de muſculis in genere, 15ta de actione eorum, 16ta de muſculis capitis et maxillae inferioris, ſequenti de muſculis abdominalibus, et vltima tandem huius voluminis de natura ſanguinis humani Auctor exponit. Poſſidet Cl. IENTY inter p. 129.
praeparata ſua octo vertebras, ex ſenili corpore, perfecte inter ſe coalitas, nec non ſceleton adole- p. 169.
ſcentuli,

ſcentuli, in quo quatuor vertebrae dorſales inferiores adeo antrorſum curuatae ſunt, vt, raro profecto exemplo, per hanc ipſam curuaturam vena caua dilacerata ſit, et ſubitae mortis cauſſam praebuerit.

T. II. *Secundum volumen* praeter lectionem introductoriam de ſecretione viginti quinque lectionibus conſtat. In his de peritonaeo et omento, de oeſophago et ventriculo, de inteſtinis in vniuerſum, de meſenterio et meſocolo, de fame, ſiti, cibo atque potu, de chylo, hepate, pancreate, liene, inteſtinis, in ſpecie de renibus, veſica vrinaria, organis generationis in vtroque ſexu, de generationis negotio, grauiditate, partu, mammis, pleura, corde et circulatione, de pulmonibus tandem atque reſpiratione diſputatur. In interna peritonaei ſuperficie orificia
p. 2. vaſorum exhalantium, hac membrana paullulum tenſa, nudo oculo conſpici poſſe, Auctor docet, quod
p. 19. nullo modo fieri poteſt. In oeſophagum ductus excretorios VERCELLONII patere et liquorem ſalinum effundere, adhuc ſibi perſuaſum Noſter
p. 45. habet. Inteſtini ieiuni atque ilei canalem in quinque partes aequales diuidit, harumque fere
p. 63. duas ieiuno, reliquas tres et vltra ileo concedit. In infante ſeptem menſium, qui neque vllum cibum retinere, neque aluo aliquid excernere poterat, introſuſceptionem coeci et partis ilei in colon Noſter vidit, parte ilei, quae coeco adhaeret, calloſa
p. 118. atque gangraenoſa facta. Ductus hepatico cyſticos et in hominibus nunc inuentos et demonſtratos eſſe,
p. 131. neſcio, quo auctore, aſſerit. In veſicula fellea calculum oliuae magnitudine reperit, eumque maximum eſſe putat omnium, qui vnquam reperti ſint.
p. 224. Teſtes ſemper in foetus abdomine latere negat. Ex
p. 545. transuerſa apophyſi vltimae vertebrae colli, muſculum

lum ad interiorem et inferiorem primae coſtae et conuexam pleurae partem protenſum vidit, et in alio cadauere omnes ſcalenos primae coſtae inſertos obſeruauit.

Volumen tertium iterum viginti quinque lectionibus componitur. Diſputatur in his de labiis, ore et gingiuis, lingua, ſaliua et de organis ſenſoriis. Deinde cerebrum et medulla ſpinalis, harumque partium actiones explicantur. Sequitur muſculorum nondum deſcriptorum expoſitio, totumque opus arteriarum, venarum neruorumque hiſtoria finitur. Choroideam Noſter pro primario viſus organo habet, et putat, retinam tantum impreſſionem radiorum moderari, talemque vſum in viſus organo praeſtare, qualem epidermidem in tactus, guſtus vel odoratus organis habere aſſumunt. Pupillae motus a conſenſu eius cum choroidea pendet, et impreſſionis in choroidea factae vi atque magnitudini reſpondet. Hoc ipſum quoque oſtendit, retinam non immediatum viſus eſſe organon, cum certum ſit, nullam inter iridem et retinam coniunctionem intercedere, talem vero inter retinam et pupillam per neruos ciliares eſſe. Aponeuroſis palmaris in manu non a palmari longo oritur, cum ille muſculus hic inſertione ſua ſaepe varietatem inſignem oſtendat. Pſoas paruus rarius in viris, quam in feminis, ex Noſtri obſeruatione deprehenditur. Vaſtum internum a cruraeo Cl. IENTY nunquam ſeparare potuit.

T. III. p. 136. p. 281. p. 339. p. 364.

XVIII. AL-

XVIII.

ALBERTI V. HALLER Opera minora emendata, aucta et renouata. Tom. I. Anatomica ad partes corporis humani vitales, animales, naturales. Lausannae, sumtibus Francisci Grasset. 1762. in 4. 3 Alph. pl. 7. tab. aen. 12.

Cum post tot labores egregios, summaque tum de re literaria vniuersa, tum de patria merita, otium tandem nactus sit Ill. HALLERUS, id decreuit impendere limandis emendandisque scriptis antea editis. Adplicauit autem manum primum opusculis suis minoribus, constituitque tribus partibus edere scripta minora, anatomica et physiologica, pathologica, tandemque botanica. Et prima quidem pars, quae iam in manibus nostris est, anatomica continet plurima, reliqua continebit secundum volumen, botanica tertium. Omnia vero ea scripta non modo emendata, sed passim quoque aucta sunt. Quae vero volumen hoc primum complectitur, ad ordinem, qui elementis physiologiae Ill. HALLERI respondet, dispofita sunt, atque ad sex priores tomos magni illius operis pertinent. Quae alia lingua quam latina scripta sunt, latine curauit reddi Ill. Auctor. Haec de hoc opere in vniuersum, nunc de singulis libellis dicamus.

p. 1. 1) Initium operis facit diss. *de vasis cordis propriis* Gott. 1737 edita; inprimis in coronariarum arteriarum historia aliquantum aucta.

p. 19. 2) Sequuntur *iteratae de vasis cordis obseruationes*, Gott. 1739 non auctae.

p. 24. 3, 4) *Obseruationes de valuula* EUSTACHII. Gott.
p. 33. Progr. I. 1737. Progr. II. ibid. 1748. In alium ordinem eas Ill. Auctor redegit, et ex Tom. I. Element. Phys. duas icones addidit.

5) Diss.

5) Diss. *de motu sanguinis per cor.* Gott. 1737. p. 47.

6) Sequuntur *experimenta de cordis motu a stimulo nato* ex Tom. I. Comment. Gottingens. desumta. p. 60.

7) De *motu sanguinis sermo*, est libellus gallice editus sub nomine *second memoire sur le mouvement du sang*. Multa tamen hic experimenta ex aliis Auctoris scriptis adiecta sunt, nec non aliqua inedita. p. 64.

8) *De sanguinis motu experimenta anatomica* ex T. IV. Comment. Gotting. p. 172.

9) *Ad epistolam* Cl. FRANCISCI LA MURE *animaduersiones*, ex T. IV. *des memoires sur les part. sensibles et irritables* p. 242.

10) *De diaphragmatis musculis* diss. Bern. 1733. aliquo modo emendata. p. 249.

11) Huic dissertationi adiecta est *noua icon septi transuersi.* Gotting. 1741. p. 263.

12) *Experimenta de respiratione.* In hunc libellum transierunt quatuor dissertationes de respiratione, quae iam in opusculis pathologicis coniunctim editae sunt. Sed omnia alio ordine proponuntur, ad gallicam editionem, Laus. 1758 editam, in latinam linguam translata. p. 269.

13) *Sermo de partibus corporis humani sensu praeditis et irritabilibus.* Est *second memoire sur les partes irritables et sensibles.* p. 329.

14) *De partibus corporis humani sentientibus et irritabilibus sermo* ex Tom. II. Comment. Gotting. p. 407.

15) *Ad obiectiones contra experimenta sua propositas responsio.* Comprehendit varios libellos ex Comment. de irritabil. Laus. gallice editis et apologiam ad Ill. DE HAEN difficultates. Emendata tamen sunt omnia et in ordinem redacta. p. 441.

16) *De vera origine nerui intercostalis* diss. Gott. 1743. p. 503.

17) *De neruorum in arterias imperio* diss. Gott. 1744. p. 513.

18) De

p. 529. 18) *De membrana pupillari* ex Act. Societ. Reg. Suecic. a. 1742.

p. 534. 19) I. G. DUVERNOI diss. *de ductu saliuali Coschwitziano* Tubing. 1725. Est diss. quam Ill. HALLERUS defendit, et cuius pars anatomica ad eum pertinet.

p. 550. 20) Ill. HALLERI diss. inaug. Lugd. Bat. 1727 edita, *experimenta et dubia circa ductum salivalem nouum Coschwizianum* continens.

p. 572. 21, 22) *Icon omenti* I. et II. Gott. 1742.

p. 580. 23) *De valuula coli obseruat.* Gott. 1742.

p. 586. 24) *Obseruationes de ductu thoracico.* Gott. 1741. Adiecta est huic dissertationi ab Ill. Auctore noua aliqua icon, in qua ductus thoracici insertio in venam subclauiam delineatur. Praefationi adnexus est index omnium scriptorum Ill. Auctoris. Et nunc, vti ex ipsa praefatione discimus, HALLERUS tum *enumerationem stirpium Helueticarum* auctam et emendatam iterum edere molitur, tum plenam *arteriarum corporis humani historiam* recto ordine dispositam, tandemque *bibliothecam medicam* publicare promittit. Speramus, vnumquemque, qui artem nostram amat, eiusque incrementa exoptat, vota sua cum nostris pro salute huius viri, cui tantum ars medica debet, iuncturum esse.

XIX.

Essai historique sur la Medecine en France. a Paris chès Lottier l'ainé. 1762. in 12. pl. 13.

i. e.

Tentamen historicum de re medica in Gallia.

Reticuit quidem huius opusculi, quod iam indicamus, Cl. Auctor nomen suum, interim tamen ex Regio Priuilegio adnexo intelligitur, esse eum Ill. IOANNEM BAPTISTAM CHOMEL, Decanum Facul-

Facultatis medicae Parisinae et medicum Regium ordinarium. Communicat vero ille cum eruditis omnia, quae de origine et progressu artis medicae inter Gallos, de ortu Facultatis medicae Parisinae et membris eius celebrioribus, tandemque de morbis nonnullis epidemicis et maxime vulgaribus colligere potuit. Exponit autem tantum de rebus, quae ante seculum decimum quartum euenerunt. Fontes praecipui, ex quibus, libris impressis exceptis, hausit, fuere aduersaria manuscripta de medicis Parisiensibus IAC. MENTELII, aliaque Cl. BOURDELOTII. Vsus est praeterea quoque priuilegiis et indicibus Facultatis, et epitome indicum de anno 1597. Praefationi addidit catalogum Cancellariorum ecclesiae Parisinae, qui vniuersitatis quoque, post fundationis eiusdem tempora, Cancellarii facti sunt, medicorum porro et Archiatrorum Regum Galliae. Titulum Comitis Archiatrorum Regum Galliae, quo primus medicorum Regiorum semper insigniri solet, primum accepit MARCUS MIRON, medicus HENRICI III. Gallia ad fidem christia- p. 44.
nam conuersa, episcopi in ecclesiis et coenobiis scholas instituebant, in quibus inter alias scientias et artes medicam quoque artem traditam fuisse Noster persuasum sibi habet, quod de nonnullis p. 61.
eiusmodi scholis valere ex aliis libri huius locis patet. Successere tandem in locum harum scholarum vniuersitates, leges tamen vniuersitatis Parisiensis non ante PHILIPPI AUGUSTI tempora factae sunt, vniuersitatisque nomen ei primum temporibus LUDOVICI, quem sanctum dicunt, impositum est. Artis vero medicae studium in hac vniuersitate insigniter promouebatur eo, quod monachis prohiberetur extra coenobia medicinam facere, qua re effectum est, vt in dies maiora incrementa caperet. Exortis tamen variis turbis, Facultas theologica se a p. 99.

reliquo vniuerſitatis corpore ita ſeparauit, vt reliquae Facultates vnam, theologica vero alteram
p. 104. totius Academiae partem conſtitueret. Secuti ſunt theologorum exemplum paullo poſt medici, legesque ſibi impoſuerunt circa annum 1270, quibus et libros, in quos commententur, ſibi ipſi praeſcripſerunt, haecque ſtatuta anno 1351 a PHI-
p. 127. LIPPO ſexto confirmata ſunt. Anno 1287 lex contra eos, qui illicite medicinam faciunt, promul-
p. 142. gata eſt, et anno tandem 1380 noua ſtatuta ex antiquis in vnum corpus collecta et emendata ſunt. In ipſo quoque hoc libro de lepra, vt morbo his temporibus maxime vulgari, diſputatur, et totus ARETAEI de eo locus adducitur. Addidit Cl. CHOMEL in fine nomina nonnullorum antiquorum Magiſtrorum Regentium, qui ante annum 1395 vixere, et nomina tandem Decanorum Facultatis Medicae ab hoc anno ad noſtra vſque tempora.

XX.

Acta Heluetica phyſico-mathematico-anatomico-botanico-medica, figuris aeneis illuſtrata, et in vſus publicos exarata. Volumen V. Baſileae, typis et ſumptibus Io. Rudolphi Im-Hoff. 1762. 4. 2 Alph. 7 plag. 6 tab. aen.

Pergimus ex eo opere, cuius antecedentia volumina iam tradidimus, ea nunc recenſere, quae quintum volumen conſtituunt, et ob rerum collectarum praeſtantiam pari, qua priora ſeſe commendabant, vtilitate illuſtrant, lectuque gratum efficiunt. Sunt vero capitum contenta ſequentia.

1) AL-

1) ALBERTI DE HALLER *emendationes et auctaria ad enumerationem ſtirpium Helueticarum.* Diu iamiam de noua editione ſtirpium Heluetica-rum cogitauit Ill. HALLERUS, diu quoque ean-dem exoptarunt omnes, qui rem herbariam aeſti-mant, muneris tamen ratio, aliique labores, quibus indefeſſus HALLERUS orbi literario hactenus inſer-uire ſtuduit, nondum ipſi permiſerunt, vt et ſuo deſiderio, et aliorum exſpectationi facere potuiſſet ſatis. Interim tamen, cum paucis abhinc annis op-portunitatem nanciſceretur Ill. Auctor varias mon-toſas regiones adeundi, et amicos inueniret, qui eius ſuaſu in ſummis alpibus ſponte prouenientes plan-tas examinarent, ortae ſunt, quas iam indicamus, emendationes et auctaria ad ſtirpes Helueticas. Rei-teratis enim obſeruationibus Noſter cognouit, varia in maiori opere antehac edito nunc debere et cor-rigi, et variis nouiter detectis plantis augeri. Qua-propter in graminibus muſcisque deſcribendis fu-ſius verſatur, ita, vt multa emendauerit, quae hiſto-riam harum plantarum concernunt, et nonnullas ex his familiis ſuo loco inſeruerit, quae antehac non ſunt repertae. Ita e. g. nouam *Hypni* ſpeciem de- p. 12.
ſcribit, quam *foliis lanceolatis*, *reflexis*, *operculo co-nico* dicit, DILLENIO ignotam. Praecipue *ſali-cum* hiſtoriam correxit, deſcriptionesque earum ac-curatius exponere adniſus eſt. Nouas praeterea p. 69.
plantas ſuis claſſibus paſſim immiſcuit, v. c. inter *diploſtemones* duas *Saxifragae* ſpecies inuenimus, quarum priorem *Saxifragiam foliis hirſutis*, *palmatis*, *dentatis*, *caule folioſo multifloro*, alteram *Saxifragiam foliis imbricatis*, *ouatis*, *caulibus reptantibus*, *bifloris* vocat. *Samolus* VALERANDI noua quoque ciuis eſt, et in vnica quidem foſſa tantum, ſed copioſius re-perta; itaque HALLERUS deſcriptionem eius inter plantas *vaſculiferas*, flore fructui circumnato, dedit.

Noua *Aſtragaloidis* ſpecies in claſſe plantarum *papilionacearum* deſcribitur, quam *Phacam, caule ramoſo proſtrato, foliis lanceolatis, florum alis ſemibifidis* Noſter appellat.

p. 97. 2) *Commentarius de oolithis,* Auctore Cl. SCHMIDT. Num et animalium oua, ſicuti plura alia corpora naturalia, vere petrefacta inueniantur, inter hiſtoriae naturalis ſcriptores adhuc diſputatur. Ipſum nomen oolithorum non vni tantum corpori, ſed variis lapidibus indolis maxime diuerſae imponi ſolet. Itaque cum argumenta eorum, qui exiſtentiam ouorum vere petrefactorum in dubium vocant, refutare allaboret Cl. Auctor, operae pretium duxit, characteres genuinorum et ſpuriorum ſic dictorum oolithorum accuratius deſcribere, et poſſibilitatem declarare, qua petrificatio et in ouis animalium locum habeat. In veris et genuinis oolithis ſemper ſub cruſta externa latitare debere oua eiusdem magnitudinis, qua externa maſſa conſpicitur, talesque oolithos ibi reperiri, vbi piſces aut carabi petrificati inueniuntur, et oua ſua ponere ſolent, contendit. Ex chymicis characterem verorum et ſpuriorum oolithorum adducit: genuini enim oolithi, tanquam reliquiae ex animali regno, cum acidis efferueſcunt, ſpurii autem ebullitionem hanc cum acido quocunque affuſo non producunt; cumque praeterea auctores, qui petrificationem ouorum affirmarunt, oolithos tum piſcium, tum cancrorum marinorum, tum caraborum oua eſſe ſcripſerint, generationem horum animalium fuſius Noſter recenſet, inſimulque ortum eiusmodi vermium, qui conchylia inhabitare ſolent, explicat, tanquam quorum oua in oolithos quoque mutari alii aſſeruerunt. Qui tandem exiſtentiam oolithorum negant, et obiiciunt, oua animalium marinorum non ſatis ſolida eſſe ad petrificationem, eos

eos ita refutat: haec oua ſemper habere membranam quandam, quae ipſis inſtar teſtarum eſt, vt et viſcoſitatem, ad ſoliditatem accedentem. Petrificatio eorum, ſicuti reliquorum corporum marinorum, in terra admodum humida conſiſtit, quae vt ſubtiliſſimus ſuccus per poros eorum gliſcit, ibidemque particulas terreſtres adponit.

3, 4) *Animalium Belgicorum* a LAUR. THEOD. GRONOVIO *obſeruatorum centuria III et IV.* Eadem ratione ac praecedentes *) tertia haec et quarta centuriae conſcriptae ſunt. In priori Auctor inſecta *coleoptera*, *hemiptera*, *lepidoptera* recenſet, in altera vero de *lepidopteris*, *neuropteris*, et *hymenopteris* exponit. p. 139.

5) CAROLI MAGNI BLOEM *deſcriptiones quorundam inſectorum nondum cognitorum, ad Aquisgranum et Porcetum anno* 1761 *detectorum,* ad L. T. GRONOVIUM miſſae. Sunt ex claſſibus *coleopterorum*, *hemipterorum*, *lepidopterorum*, *hymenopterorum* et *apterorum* nonnulla, quorum fabricam accuratius definire ſtuduit. p. 154.

6) IO. HOFERI *obſeruatio I. de morte et ſectione calculoſi.* In ſecundo tomo horum Actorum **) mentionem iamiam fecit Auctor aegri cuiusdam, iſchuria ſaepius laborantis, qui vero poſtea cum ſanitate iterum in gratiam rediit. Sed ſubito maximis doloribus, cum continua iſchuria, minimorumque calculorum excretione correptus, accedente febre inflammatoria cum vomituritione, ſiti clamoſa, et conuulſionibus tandem exſpirauit. Sectione inſti- p. 162.

*) vid. Commentar. Noſtr. Vol. XI. P. II. p. 325.
**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 69.

inſtituta, in veſica eius vrinaria reperti ſunt calculi 18, qui partim in ipſo veſicae cauo, partim in ſacco quodam, a parte poſtica veſicae accreto, latitabant. Lapilli omnes quoad magnitudinem et ſubſtantiam ſibi ſimiles videbantur, vnico excepto, qui cepae inſtar lamellatus reliquos ratione ponderis multum ſuperabat. Num idem ille calculus, maior forſan antea, tum, cum dolores et iſchuria aegrum vexare incipiebant, fractus ſit, et ſymptomatum ipſiusque tandem mortis cauſſa fuerit, Auctor quaerit.

p. 165. 7) *Eiusdem obſeruatio II. ſiſtens mortem a lacerato oeſophago hominis vitrum deuorantis.* Sutor, optima ſanitate per triginta annos vſus, vino autem valde deditus, ſolebat, cum ebrietas mentem occupauerat, pocula vitrea leuiter maſticata deglutire. Sed aliquando res ei male ceſſit. Poſtquam enim in inſigni crapula vitri partem deuorauerat, mox ſub ſterni cum ſiniſtra clauicula iunctura pungentem dolorem et ignis quaſi ſenſum percipiebat. Chirurgus, cui cauſſam mali occultauit aeger, corpus, quod in parte inferiore oeſophagi praeternaturale haerere credebatur, in ventriculum ope ſpongiolae cannulae argenteae alligatae protrudere tentauit, ſed incaſſum, ſicuti reliqua remedia. Aeger maximos inter cruciatus vitam finiit. E ſectione apparuit in ſiniſtro pectoris cauo ad ſpinam dorſi acutum triangulare vitri fragmentum iacens. Oeſophagus ſub clauiculae cum ſterno iunctura foramine vltra pollicem longo in cauitatem pectoris ſiniſtram hiabat, in ipſo ventriculo, vt et in ieiuno aliquot vitri fruſtula muco obuoluta, vt cauſſae mortis acceleratae, reperiebantur.

8) *Lite-*

8) *Literae*, a Cl. D'APPLES ad ſocietatem Baſilienſem datae, continent hiſtoriam aegri cuiusdam, cataracta laborantis, qui conſilio Ill. HALLERI Lutetiam profectus, operationi per extractionem lentis cryſtallinae a Cl. DAVIEL inſtitutae felici cum ſucceſſu ſeſe ſubmiſit. Fuſius eandem in adiecta epiſtola ad Ill. DE HALLER recenſet Noſter, tanquam teſtis ocularis. Addidit ſimul breue vitae curriculum Cl. DAVIEL, ſub indice:

9) *Elogium, ſeu breuis hiſtoria vitae* Cl. DAVIEL, *ab eodem.* Progenitus eſt IACOBUS DAVIEL patre chirurgo. Iuuenis adhuc ſeſe contulit ad celebrem chirurgum SALONI in Prouincia Galliae, et cum ab eodem in arte chirurgica bene inſtructus eſſet, filiam ſui praeceptoris in matrimonium duxit. In obſcuro tamen hoc loco diu commorari noluit, quapropter Maſſiliam petiit, ante quam dira peſtis vrbem hanc infecerat. Graſſante crudeli hoc morbo, non ſolum per ſuam aſſiduitatem, ſed etiam per intrepidum animum adeo vtilis fuit Cl. DAVIEL, vt ceſſante peſte a Galliae Rege ſtipendio quodam ornaretur, et ab eodem ordini Equitum St. Rochi, propter fugatam peſtem Maſſilienſem conſtituto, adſcriberetur. Maſſiliam poſthac relinquens, chirurgos adiit, qui nauibus actuariis praeerant, et ſingulari quodam inſtinctu excitatus, praecipue in oculorum morbos omnem ſuam attentionem direxit. Nactus an. circiter 1730 opportunitatem depreſſionem cataractae inſtituendi, tanta cum dexteritate hanc rem perfecit, vt famam eius mox aula et ciuitas Pariſienſis audirent, et quilibet morbo oculorum adfectus ſuos oculos DAVIELI concrederet. Sed ſerio tunc temporis reputans Cl. DAVIEL, quanta incommoda operationem cataractae per depreſſionem lentis cryſtallinae ſequi ſolent, de noua methodo

thodo cogitauit; lentem, vt inutile corpus, per corneam apertam extrahendi. Et hanc operationem, quam Academia Reg. Scient. Parif. anno 1707 iamiam problematice propofuerat, millies dein exoptato femper cum fucceffu tentauit. Circa vitae finem difficultate linguae laborauit, quod malum, cum ipfe medicorum confilia negligeret, per hyemem ita increuit, vt inftante vere loquela plane periret. Ex trifti hoc ftatu iterum ereptus, Lutetiam reliquit, et varias Galliae prouincias adiit. Tandem vero ad Cl. TRONCHIN Geneuam venit, ibique proprio aufu purgans adeo validum fumfit, vt malum accedente diarrhoea colliquatiua et febre in peiorem ftatum fit mutatum. Ille, Cl. TRONCHIN cauffam fui morbi, ex temerario abufu remediorum ortam, confeffus, circa finem menf. feptembr. anni 1762 exfpirauit.

p. 179. 10) *Sectio cadaueris, d. 12 aug. 1762. facta ab eodem.* Vir quidam percepit tumorem valde dolorofum circa regionem orificii inferioris ventriculi, proxime lobulum minorem hepatis. Aeger peffimis fymptomatibus decumbebat, cutis vndique flauedine tincta erat, aluus mox liquidiffima, mox fumme obftipata, vrina ex nigro rubra, pulfus lentus femper, haud raro intermittens, vomitus frequentiffimus, cunctaque fymptomata eo vfque augebantur, donec mors vitae cruciatuumque finem attulit. Sectione cadaueris detecta eft magna quantitas humoris nigricantis et inodori, qui pectoris cauitatem occupauerat, pulmones hydatidibus pleni erant, fimilisque in his obferuabatur humor, qualis totum pectus impleuerat. Hepar praeternaturali modo cum diaphragmate cohaerebat, vndique paruis glandulis obfeffum, mole auctum, et in omni fua fubftantia bile confperfum. Pylorus erat

fcirrho-

ſcirrhoſus; veſicula fellea ſatis craſſa, atra et viſcida bile impleta, quae ob indolem ſuam non poterat rite excerni.

11) D. C. E. BERDOT *obſeruatio I. Hydrocephali interni cyſtici lethalis hiſtoria et inciſio.* Puerulus quinque annorum, poſt tineam incaute retropulſam, ita capite turgere incepit, vt tandem ipſae ſuturae dehiſcerent, et oſſa temporum a parietalibus aliquantum ſecederent. Viſu orbatus puer oculos quaſi a rupta cornea ſemper lacrymantes habuit, dolor capitis vehementiſſimus, artus inferiores quotidie ad motus ineptiores, tandemque plane immobiles fiebant, loquela ſenſim paullatimque tardior, non articulata, vſque dum mors morbo per triennium tracto finem impoſuit. Multa de anatomia huius cadaueris Auctor recenſet, inſimulque varia exempla hydrocephalorum ex ſcabie retropulſa ortorum adducit. p. 183.

12) *Eiusdem obſeruatio II et III. Hydrocephalus internus.* In priore deſcribitur puer biennis, cuius capitis peripheria 13. pollices Pariſinos cum dimidio efficiebat, et linea ab vna aure ad alteram ducta numerabantur 17 pollices cum 9 lineis. In viuis adhuc erat infans, dum Auctor haec ſcripſit. In altera de puero quatuor annorum narratur, cuius hydrocephalus ita intumuit, vt capitis peripheria ad 23 pollices adaucta eſſet. Suturae maxima ex parte, praecipue ſagittalis, dehiſcebant, ſummus tumor a lateribus circa oſſa parietalia fuit. p. 191.

13) *Eiusdem obſeruatio IV. Menſtruus haemorrhoidum fluxus in puella trienni.* Ex phthiſica matre nata, ſaepiusque diarrhoeam perpeſſa puella, ad tertium aetatis annum inſigni macie accedenteque

ſcabie affecta proceſſit. Adhibitis remediis ſcabies euanuit, et corpus aliquo modo nutriri incepit. Inde quouis menſe poſt corporis laſſitudinem doloremque lumborum largiori haemorrhoidum fluxu correpta eſt puella, quae ſextum annum, cum Auctor haec ſcripſit, optime transegit.

p. 193. 14) *Eiusdem obſeruatio V. Menſtruus in ſene ſudor.* Per 30 annos robuſtus et octuagenarius ſingulo menſe per integrum fere diem ſudore diffluit, quem, ſi non rite ſuccedit, ope acetariorum quorundam largiter adhibitorum promouet ipſe bono cum effectu.

15) *Anguli plani definitio:* Auctore L. WENTZIO.

p. 203. 16) CAROLI LUDOVICI CRETTE *obſeruatio de funeſtis ſequelis metaſtaſeos non caute tractatae.* Concernit hiſtoriam viri cuiusdam, pleuritide ſpuria laborantis, qui medici conſilio haud amplius morem gerens, cum aliquantum reconualeſceret, et paruae puſtulae rubicundae primum, dein albeſcentes in latere dextro apparuerint, ſed aeri frigido ſe exponens, aliisque medicamentis adſtringentibus exanthemata haec retropellere tentauit. A quo tempore ſtatim vehementiſſimis in latere doloribus, peſſimisque aliis ſymptomatibus correptus eſt.

p. 205. 17) *Diſquiſitio modi naues actuarias emendandi.* Quaeſtio fuit mota ab Academia ſcientiarum Lugdunenſi, quomodo remi in nauibus poſſent emendari, ita, vt pauciore labore naues celeriori tamen motu poſſent prouehi. Ad quam in praeſenti tractatione a duobus viris reſpondetur.

18) *Exa-*

18) *Examen fortunae trium luſorum, qui ludum triƈtrac, aut quemcunque alium ludunt.* Auƈtore I. A. MALLET. p. 230.

19) *Hiſtoriola colicae coenobialis in monaſterio Beinuilenſi, ord. S. Bened. ad B. v. M. P. aliquamdiu familiaris, cura* IO. RUDOLPHI ZWINGERI. Quo in exaranda morbi huius hiſtoria ſecundum ordinem verſetur Auƈtor, primum coenobii ſitum deſcribit, quod in prouincia Solodurenſi eſſe dicit, variorum dein aegrorum mentionem facit, qui hoc morbo decubuerunt; poſtea in cauſſam huius mali inquirens, eam praecipue in vaſis cupreis ſtanno non bene ſuperduƈtis, et coquendis cibis adaptatis, nec non in vino haud ſatis defoecato, quo per tempus aliquod vſi ſunt incolae coenobii huius, inuenit; quo inde ipſum morbum cum colica ſaturnina maximam habere affinitatem declarat, tandemque de medendi methodo exponit. p. 249.

20) *Obſeruatio botanica* IOH. HOFERI. *Zwingeram* dicit plantam, cuius deſcriptionem in praeſenti Auƈtor tradit. Prout vero partim ex deſcriptione, adduƈtisque ſynonymis, partim ex adieƈta icone videre licet, *Nolanam* LINNAEI eſſe perſpicimus. p. 266.

21) *Deſcriptio Caƈti triangularis* LINN. Auƈtore IACOBO RISLERO. *M. D. Muhlhuſino*, in qua plantae huius ſynonyma, deſcriptio, et cultura fuſius recenſentur, icone in fine ſimul adieƈta.

22) PHILIPP. IAC. SCHLOTTERBECII *obſeruatio phyſica, de cochleis quibusdam, nec non de turbinibus, vt et de cochlea quadam petrefaƈta.* Quatuor praecipue ſunt traƈtationis huius momenta, 1) ſcilicet

licet descriptio cochlearum, quas in terrestres atque aquaticas diuidit Auctor, vbi insimul de earum domibus, nec non de motu exsectorio et retractario quaedam adnotat; 2) descriptio turbinum, quos iterum in terrestres et fluuiatiles dispescit; 3) annotata quaedam de dente cochleae terrestris maioris, quem felici casu se detexisse dicit (plures vero iam vidit HARDERUS); 4) tandem narratio de cochlea quadam petrefacta, quam in lapidicina medios inter alios lapides fortuito reperit. De omnibus his adiectae tabulae clarius exponunt.

p. 289. 23) *Tractatus de morbis quibusdam exanthematicis*, Auctore RAZOUX. In tres classes morbi exanthematici in hoc tractatu descripti dispescuntur, in petechias nempe, purpuram, et febrem miliarem. Purpura in benignam et malignam diuiditur, febris autem miliaris idem significat, ac nostris purpura alba. De singula morborum specie historiae aegrotantium adducuntur.

p. 305. 24) ALB. DE HALLER *emendationum et auctariorum ad enumerationem stirpium Helueticarum continuatio.* Pergit Ill. Auctor, eas nobiscum communicare plantas, quae vt noui ciues in Heluetia ab eo et amicis suis sunt repertae, nec non de aliis quaedam commemorare, quarum descriptiones in maiori suo opere iamiam quidem continentur, reiterato tamen examine instituto, emendationem definitionum requirunt. Inter recens detectas plantas v. c. occurrit *Bryi* species, *foliis congestis lanceolatis, angustis, capsulis ouatis, operculo mammillari,* dicta, et circa Basileam reperta; noua et perpulchra *graminis* species, quam *Auenam dianthos, floribus aureis, crista ex basi floris prodeunte* Ill. Auctor vocat; ex *nasturtinarum plantarum* classe, noua species, quam

quam cum *Turritide ramosa* adfinitatem quandam habere Noſter affirmat, quamque *Siſymbrium nudicaule, foliis radicalibus nitidis, dentatis, dentibus ciliatis* nuncupat.

25) IO. RUDOLPHI STEHELINI *obſeruatio de* p. 319. *fractura oſſis bregmatis.* Lapidis ictu percuſſum fuit caput viri 42 annorum, duris laboribus aſſueti, ita, vt is in terram procumberet, et ſenſus motusque aboliti eſſent. Vulnere inſpecto os bregmatis in plura fruſtula fractum conſpiciebatur, quae ab illaeſa dura matre caute chirurgus remouit. Aeger apto regimine, medicamentisque adhibitis, iterum quidem ad ſe rediit, optimeque ſe habere eſt viſus, poſt aliquot tamen dies peſſima ſymptomata, paralyſis brachii, loquela impedita, ſoporque ſubito acceſſerunt, quae tamen cuncta praeter ſpem, poſt vſum medicamentorum iterum euanuerunt, ita vt dura mater noua ſubſtantia calloſa plane obducta ſit, et aeger ſanitatem denuo recuperauerit.

26) *Curationes quaedam infauſtae vitandi cauſſa* p. 325. *in exemplum enarratae ab Anonymo.* Continent haec exempla decem obſeruationes, inopinatum medicamentorum effectum declarantes. 1) *deſcribit vſum hellebori nigri funeſtum;* 2) *ſyrupum emeticum lethalem;* 3) *repentinam mortem hydropici poſt vſum aceti ſquillitici;* 4) *nicotianam in clyſtere mulieri hyſtericae pernicioſam;* 5) *mezerei baccas cuidam puero noxias;* 6) *ſemen hyoſcyami periculoſum;* 7) *iſchuriam ex potu aquarum mineralium in calculo veſicae;* 8) *inteſtini incarcerati repoſitionem ſerotinam in ileo hernioſo;* 9) *ſphacelum a decubitu lethalem*, tandemque 10) *emplaſtrum veſicatorium impenſe noxium.*

p. 340. 27) *Variae obſeruationes e naturali hiſtoria depromtae*, Auctore EMANUELE WEIS. Hae obſeruationes indolem et mutationem globulorum ſanguinis humani aliorumque animalium declarant. Ad rotunditatem globulorum quod attinet, cum, vt Auctor contendit, ea neque in noſtro, neque in quadrupedum ſanguine obſeruari poſſit, experimenta cum animali, ex noſtris ſuccis nutrito, pulice nempe inſtituit, nec ſolum duo vaſa aeque rubra, quorum primum ventriculum eſſe credit, ſed et globulos perfecte rotundos ſe reperiſſe affirmat. In anatomen animalculi huius vlterius inquirens, non ſolum de corde et inteſtinis eius nonnulla, ſed etiam de motu harum partium ſibi viſa phaenomena profert.

p. 353. 28) *Animalium Belgicorum a* LAUR. THEOD. GRONOVIO *obſeruatorum centuria V.* Pergit Auctor inſecta hymenoptera, in quarta centuria iamiam commemorata, recenſere, quibus deſcriptis inſectorum dipterorum, apterorum, vermium inteſtinorum, et molluſcarum mentionem facit. Ex apteris inſectis tres cancrorum, vnam ſquillae, duasque oniſcorum ſpecies in aes incidi curauit, earumque deſcriptionem fuſius paullulum exhibet.

p. 383. 29) IO. HENRICI RYHINERI *analyſis chemica ſeminum coffeae.* Quamquam multi, et ex his praecipue NEUMANNUS et GEOFFROY analyſin ſeminum coffeae variis experimentis inſtitutis iamiam ſuſceperunt, quos tamen cum in determinanda quantitate partium conſtitutiuarum diſſentientes inuenerit Auctor, iique, vt ei videtur, de phaenomenis ſub operatione obſeruandis ſiluerint, ipſe cepit conſilium in partes conſtitutiuas horum ſeminum inquirendi, et quas detexit res, cum orbe erudito commu-

communicandi. In inſtituendis vero experimentis ita verſatus eſt, vt non ſolum in genere ſeminum coffeae ſuſciperet analyſin, ſed etiam differentiam inter ſpeciem orientalem (*Caffée de Leuante*) et occidentalem ex Americae inſulis adlatam diſquireret. Quapropter partim in infuſo aquoſo frigido, partim in calido, partim in decocto crudorum ſeminum quantitatem explorauit; retortae quoque ea immiſit, per omnes ignis gradus educta et producta eliciendo. Ex quibus tandem edoctus eſt, duas hasce coffeae ſpecies in eo inter ſe differre, quod ſemina orientalia minorem phlegmatis, olei empyreumatici, et capitis mortui quantitatem contineant, quam occidentalia. Ineſſe praeterea ſeminibus coffeae crudis vere oleum eſſentiale, ignis autem vi mox in empyreumaticum mutandum. Qua obſeruatione NEUMANNI ſententiae contradicit, nullum in coffea cruda oleum eſſentiale, ſed tantum empyreumaticum aſſumentis. Addidit in fine nonnulla ad praeparationem potus coffeae, huiusque vſum medicum et diaeteticum ſpectantia.

30) *Diſquiſitio, num methodus tincturam coffeae abſque eius toſtione praeparandi, melior ſit, veteri et vſitata methodo eam torrendi?* Auctore E. M. ROSTAN. Noua methodus proponitur, potum coffeae absque fabarum toſtione praeparandi. Fabae crudae bene mundatae, et per octauam horae partem cum aqua coctae, mox ab igne remouentur, et in vaſe obturato aliquamdiu reponuntur. Tinctura inde orta citrini coloris cum pauxillo ſaccharo ſorbillatur. Hanc praeparationem longe praeſtare ei, quae vulgo conficitur, Auctor ex eo affirmat, quod partium coffeae volatilitas toſtione fabarum augetur, inde inſomniis, et anxietatibus oriundis opportunitatem praebet, quae vero incommoda in noua p. 403.

hac

hac methodo non extimescenda sunt, cum leni illo ignis gradu neque partes spirituosae et volatiles acui, neque optima alia et subtilia principia coffeae dissipari possent.

p. 407. 31) *Eiusdem comparatio nutritionis plumarum et dentium, adiectis nonnullis praeceptis eorum iacturam auertendi.* Analogiam inter pennas auium dentesque hominum demonstrans Auctor, praecipue generationem, nutritionem et fabricam vtrarumque partium adducit, nec non aegritudinem infantum, quo tempore dentes propullulant, et auium, cum pennae vetustiores cadunt, nouaeque succrescunt, vt argumentum analogiae profert. Pro conseruanda integritate dentium praecipue vsum puluerum dentifriciorum et spirituum acidorum vetat, e contrario fumigationem ex herbis, *rore marino*, *saluia*, *rosa*, *mastiche*, et inprimis ex nidis vesparum suadet, quemadmodum etiam pro nutriendis gingiuis, dentibusque a carie praeseruandis, opiatum quoddam ex corticibus aurantiorum leniter tostis et contusis, dein per cribrum traiectis et cum melle optimo in vnguenti consistentiam redactis commendat, quo vnguento si dentes omni vespera abstergantur, optimum semper promittit euentum.

32) *Obseruationes meteorologicae anno* 1759. *Basileae a* IO. IAC. D'ANNONE *factae.*

XXI. Diss.

XXI.

Diff. inaug. de continuationibus membranarum. Auctore ANDREA BONN, Amstelaedamo Batauo. Lugd. Bat. 1763. in 4to pl. 7½. tab. aen. 1.

Egregium hoc argumentum ita tractandum fibi fumfit Cl. BONN, vt ex optimis fcriptoribus, quae ad rem fuam inprimis facere videbantur, colligeret, et vbi auctores inter fe diffentire videret, naturam ipfam vlterius difquireret. Agit vero primo de membranis in genere, deinde de cute eiusque continuationibus, tum de illis, quae fub cute funt, tandemque de membranis cauitates capitis, thoracis, abdominisque veftientibus. Liceat nobis ex toto hoc opufculo quasdam indicare obferuationes, quo Lectores eo melius de eius praeftantia Auctorisque ftudio iudicare poffint. Epider- p. 6.
midis regenerationem ita explicat, vt extrema vafcula abrupta iterum elongari et procrefcere, eorumque parietes ab adfluente humore ad cutis fuperficiem reclinari putet. Hinc ea ope craffioris huius humoris conglutinari, incraffari et callofa fieri, dum, continua preffione impedita debita excretione, compreffa vafa vacuaeque venae vna cum materia perfpirabili in iis ftagnante coalefcunt. Productio- p. 10.
nem epidermidis fupra tympani membranam eleganter defcribit, et cutem quoque mutatam fupra tympani membranam expandi docet. Ter canales p. 12.
incifiuos apertos vidit. Limbum, qui dentium al- p. 13.
ueolos tegit, in recens nato infante innumeris paruis foraminibus pertufum obferuauit, vnde concludit, membranam, quae folliculum efficit, forte oriri a cute oris per foramina limbi producta, et teftulam, quae dentes adhuc molles inueftit, continuationem

eſſe epidermidis, ſimilis ac vngues naturae, ſed magis
p. 19. induratae. In puella recens nata colon, vbi flexuram ſigmoideam efficit, dextrorſum ad pſoam vſque dextrum flectebatur, vbi clauſo eius extremo ante hunc muſculum coeco fine deſinebat. Peritonaeum intra peluim continuabatur, integrumque ad vterum rurſus reflexum ſeparari poterat. Ani apertura exterior naturalis apparebat, et ſpecillum ad longitudinem lati fere digiti admittebat, ſola tamen erat cutis extenuatae et in internam tunicam muta-
p. 21. tae productio. Membrana tubarum FALLOPII interna, quae membranae vterum interius inueſtientis propago eſt, in membranam externam tubae continuatur, et duplicata ad ligamenta vteri lata producitur, atque in ipſum tandem peritonaeum explica-
p. 24. tur. Membranam articulorum internam epiphyſes cartilagineas in iunioribus, aut cartilagineam oſſium in adultis laminam inueſtire, ex Cl. BONN obſerua-
p. 31. tionibus magis confirmatur. Pia mater eo loco, vbi vaſa ex dura matre ad piam procedunt, cum interna durae matris lamina cohaeret. Reflectitur enim durae matris lamina interna, et cum venis ad arachnoideam deſcendit, haec vero ad earum inſertionem pelliculas valuuloſas quaſi format, et in durae matris internam laminam, vbi venas ſuſcipit, abit.
p. 33. Ad ſellam turcicam interna durae matris lamina non glandulam continet, ſed cum pauca tela celluloſa vaginae in ſpeciem ſupra carotides et ductum glandulae pituitariae continuatur et adſcendit, donec in arachnoideam, quae ſuperficialis piae matris lamina eſt, continuatur. Adſcendit enim dura mater cum arteria, arachnoidea vero a baſi cerebri recedens libera ſupra adſcendentem arteriam deſcendit, et mox reflexa cum vagina arteriae a dura matre confluit. Hinc ſpecies introſuſceptionis voluulo inteſtinorum ſimilis oritur, quae primo adſpectu

arach-

arachnoideam ibi perforari oſtendere videtur. Attamen non perforatur, ſed leuiter tantum duplicata continuatur. In vertebralibus poſterius ſimile quid fit. Dura mater ab infundibulo non perforatur, ſed lamina durae matris ſimile ei inuolucrum praebet, et ſimili modo in arachnoideam explicatur. In oculo choroidea ab interna durae matris lamina, per foramina laminae cribroſae ſcleroticae producta, ex Noſtri ſententia oritur. Huius cribroſae laminae poſterior ſuperficies continuatio vaginae nerui optici eſt, anterior ſiue interna ipſius choroideae. Pia mater per laminae huius foramina cum arteria centrali ad humorem vitreum protenditur, et hyaloideam membranam conſtituit. Anterior iridis lamina, quae ipſa choroideae propago eſt, non ad ambitum corneae finitur, ſed ſupra internam corneae ſuperficiem continuatur, a qua Noſter ſatis inſignem eius portionem ſeparauit. Peritonaeum eo loco, vbi vmbilicalia vaſa egrediuntur, non perforatum eſſe, ſed ſolam telam celluloſam produci, vlterioribus experimentis Cl. BONN contra DOUGLASSIUM confirmat. In adiecta tabula aenea, quae de piae et durae matris coniunctione dicta ſunt, explicantur.

p. 38.
p. 40.
p. 49.

XXII.

Gleanings of natural Hiſtory, exhibiting figures of Quadrupeds, Birds, Inſects, Plants etc. moſt of which have not, till now, been either figured or deſcribed. Deſigned, engraved and coloured after nature by GEORGE EDWARDS, Fellow of the Royal Society, and of the Society of Antiquaries. London, printed for the Author. In Folio.
Tom. I. 1758. 1 Alph. 5 plag. tab. aen. 50.
Tom. II. 1760. 1 Alph. pl. 15. tab. aen. 50.
Tom. III. 1764. 1 Alph. pl. 10. tab. aen. 52.

ſiue:

Glanures de l'Hiſtoire naturelle, conſiſtantes en figures de Quadrupedes, d' Oiſeaux, d' Inſectes, de Plantes etc. dont on n'avoit eu pour la plûspart de Deſſeins ou d' Explications. Deſſinés, gravés et colorés d'apres nature par GEORGE EDWARDS.

id eſt:

Spicilegium hiſtoriae naturalis, continens figuras quadrupedum, auium, inſectorum, plantarum etc. quarum rerum maxima pars nunquam antea delineata aut deſcripta fuit. Pinxit, aeri incidit et coloribus diſtinxit GEORGIUS EDWARDS.

Cum inter edendum ſplendidiſſimum hiſtoriae naturalis de auibus opus in Cl. EDWARDS manus venirent alia diuerſa animalium rariorum genera, conſilium cepit addendi huius ſpicilegii. Quod eadem profecto diligentia, feliciqne ſucceſſu perfecit, quem

quem in primo opere deprehendimus. Figurarum enim ſumma eſt elegantia, quippe quae veriſſime ad naturam depictae, nitidiſſime aeri inciſae, inprimisque coloribus aptiſſime et elegantiſſime diſtinctae ſunt. Quae laus potiſſimum debetur nonnullis ex Anglis, quod figuras aeri inciſas non ita craſſis, vt plerumque fit, obducant coloribus, quo multo ornatiores reddere imagines ſolent. Ceterum quod ad vniuerſam operis rationem attinet, ſingulis figuris addita eſt breuis explicatio, anglico pariter et gallico ſermone expreſſa. In qua praeter ea, quae ad hiſtoriam animalis, de quo agitur, in vniuerſum pertinent, etiam Auctorum ſynonyma nonnunquam adducuntur et diiudicantur.

Tomo primo praefixa eſt imago Cl. Auctoris, ipſe vero liber quinquaginta capitibus abſoluitur, ad quae totidem tabulae aeneae pertinent. In prima, quae CCXI. totius operis eſt, delineatur *Sorbus pomifera* ſiue *maxima.* CCXII. *Manus iuuenis cum cute morboſa.* Hic ob excreſcentias morboſas, quibus eius corpus vniuerſum obſitum erat, *the Porcupine Man*, id eſt, homo hyſtrici ſimilis dicebatur *). Addita eſt alia *ſorbi* ſpecies ſcilicet *torminalis.* CCXIII. *Homo ſylueſtris* ſiue *Orang Outang.* CCXIV. *Cercopithecus* ex Sumatra *cauda porcelli.* CCXV. *Cercopithecus viridis* ex inſula S. Iago. CCXVI. *Cynocephalus* capite vulpino *Mongootz* dictus. CCXVII. *Cynocephalus* ex inſula Madagaſcar, *Macouco niger* dictus. CCXVIII. *Cercopithecus* paruus, *Cagui minor* Braſilienſium ſiue *Sagouin* CLUSII et BRISSONII. CCXIX. *Mus Aegyptiacus* pedibus poſticis longiſſimis, cauda elongata, *Gerbua* Auctorum. CCXX. *Myrmecophaga minor*, manibus didactylis, pedibus T. I.

 tetra-

*) vid. Philoſophical Transact. n. 424.

tetradactylis LINN. CCXXI. *Elephas* et *Rhinoceros*. CCXXII. *Zebra mas* et CCXXIII *Zebra femina*. Vltimi huius animalis nemo ante Cl. EDWARDS figuram dedit. Cum enim pelles femellarum non adeo ſplendidam colorum varietatem oſtendant, vt pelles marium, a mercatoribus ad nos haud transferuntur, et rariſſime in Europa inueniuntur. CCXXIV. *Aquila aurita* ſiue *coronata* Guineenſis eſt *Aquila* Africana *criſtata* BRISSONII. CCXXV. *Accipiter ſubcoeruleus* eſt *Laniarius cinereus* BRISSONII et *Lacerta parua fuſca*. CCXXVI. *Lanius* ſiue *Collurio Surinamenſis* ex albo et nigro variegatus, et *Papilio* quidam *Sinenſis* ex albo et nigro variegatus. CCXXVII. *Bubo magnus cornutus Athenienſis*. Haec noctuae ſpecies ea eſſe putatur, quae Mineruae ab Athenienſibus dicata et ſacrata erat, et cuius figura frequentiſſime in monetis et monumentis Athenienſibus occurrit. Hinc quoque a Noſtro *Auis Mineruae* dicitur. Eſt *Bubo Italicus* BRISSONII. CCXXVIII. *Noctua minima* ſiue *Strix paſſerina* LINN. CCXXIX. *Pſittacus* ſiue *Macao viridis* Braſilienſis et CCXXX *Pſittacus viridis fronte coerulea*. CCXXXI. *Pſittacus Chinenſis ruber et viridis*. CCXXXII. *Pſittacus minor Indiae orientalis pectore rubro*. CCXXXIII. *Pſittacus minor torquatus capite roſeo*. CCXXXIV. *Pſittacus minor fronte lutea*. CCXXXV. *Pſittacus minor vertice aureo* et *Pſittacus minimus viridi coeruleoque colore varius*. CCXXXVI. *Pſittacus minor cauda longiſſima viridis et ruber*. CCXXXVII. *Pſittacus minor capite rubro*, vulgo *Paſſer Guineenſis* dictus et *Muſcicapa Marilandica gutture luteo*. CCXXXVIII. *Pica Toucan* dicta *roſtro rubro* eſt *Toucan Cayenenſis gutture albo* BRISSONII. CCXXXIX. *Pica glandaria Carolinenſis coerulea* eſt *Garrulus Canadenſis coeruleus* BRISSONII ſiue *Coruus criſtatus* LINN. et *Auicula aeſtiualis rubra Carolinenſis* ſiue *Muſcicapa*

rubra

rubra CATESBAEI. Eſt *Fringilla rubra* LINN. In hac figura tamen roſtrum huius auis non adeo bene delineatur *). CCXL. *Caryocotactes* ſiue *Nucifraga.* CCXLI. *Parus coeruleus pectore purpureo* videtur ad *Cotingam* BRISS. proxime accedere. CCXLII. *Garrulus Carolinenſis.* CCXLIII. *Auis Bonanae minor* ſiue *Icterus minor* nidum ſuſpendens. CCXLIV. *Picus Iamaicenſis.* CCXLV. *Iſpida minor* viridi et aurantio colore varia, et *Lacerta coerulea* ex inſula Neuis. CCXLVI. *Attagen* ſiue verus *Francolinus* Italorum eſt *Tetrao Orientalis* LINN. CCXLVII. *Coturnix Chinenſis.* Hae aues in China docentur inter ſe pugnare, earumque domini praemiis de victoria contendunt, eo modo vti in Anglia galli gallinacei ad pugnam informantur. Addita eſt figura *Lacertae* cuiusdam *ex Inſula Sarnia.* CCXLVIII. *Vrogallus* collari extenſo *Penſyluanicus.* Eſt *Attagen Penſyluaniae* BRISSONII. Haec Vrogalli ſpecies caudam et collare ex plumis longioribus compoſitum, vti Pauo caudam erigit, atque ad alliciendam feminam vocem edit, quae ſtrepitum tympani bellici quodammodo imitatur. CCXLIX. *Lagopus* ſiue *Kata* ex Aleppo cauda duabus plumis elongata, eſt *Bonaſa Pyrenaica* BRISSONII. CCL. *Otis Bengalenſis* ſiue *Churge* Indorum. (*Pluuialis Bengalenſis maior* BRISS.) CCLI. *Otis minor* ſiue *Anas campeſtris*, ſiue *Tethrax* Auctorum, eſt feminae icon. CCLII. *Turdus vertice aureo* et *Muſcicapa coerulea.* CCLIII. *Muſcicapa ſubfuſco viridis* ſiue *oliuacei coloris* et *Papilio Sinenſis luteus.* CCLIV. *Regulus criſtatus* ſiue *Trochilus* antiquorum et *Regulus criſtatus* alter *vertice rubini coloris*, nec non *Veſpa Ichneumon Virginica.* CCLV. *Muſcicapa vropygio luteo*, et *Gentianae*

*) vid. Cl. BRISSON Ornitholog. Ord. V. Gen. 24. ſpec. 37.

tianae cuiusdam Americanae ſpecies, quam Cl. EDWARDS *Gentianam autumnalem deſerti perennem* dicit, nec non *Agni Scythici Borometz* vulgo dicti figura ex Transactionibus Societatis Anglicae deſumta. CCLVI. *Auicula lutea vertice rubro* (*Ficedula Penſyluanica erythrocephalos* BRISS.), et *Melliuora cauda alba*. CCLVII. *Muſcicapa cauda lutea* et alia *Muſcicapa cauda maculata*. CCLVIII. *Motacilla lutea*, Inſectum Indiae occidentalis *folium ambulans* dictum, et *Lapis ex Via Gigantum* (*the Giants Cauſeway*) in Hibernia ſeptentrionali, qui, vti notum eſt, *Baſaltis* ſpeciem ſiſtit. CCLIX. *Motacilla cinerea* et *Lacerta aquatica*. CCLX. *Parus Surinamenſis vertice nigro* et alius *vertice albo*.

T. II. In Tomo ſecundo iterum quinquaginta tabulae aeneae continentur. CCLXI. *Manacus* ſiue *Parus dorſo coeruleo* eſt *Manacus criſtatus niger* BRISS. et *Manacus* ſiue *Parus ruber et niger* eſt *Aureola* LINN. CCLXII. *Parus viridis maculatus* et *Muſcicapa cinerea* et *coerulea*. CCLXIII. *Parus coeruleus* et *Parus aureus*. CCLXIV. *Certhia coerulea et nigra*, caput et collum *Vpupae croceae* LINN. ſiue *Rupicolae* BRISS. Haec enim auis ab vpupa differt, et ob corollam tantum, qua caput eius ornatur, a Batauis Surinamenſibus, vbi rupicola inuenitur, vpupa vocatur. Magnitudinem fere gallinae, aurantiumque colorem habet. CCLXV. *Certhia Indica purpurea*. CCLXVI. *Melliuora pectore rubro* et *Melliuora gutture viridi*, nec non *Mus auellanarum minor*. De *Melliuoris* ſiue *Colibri* auibus Cl. EDWARDS ex relatione Cl. BROWN aſſerit, has auiculas maiores aues, quae ad nidum ſuum appropinquant, ſuſurrando in fugam conuertere, motumque melliuorarum, quando ab iſta pugna redeunt, adeo velocem eſſe, vt oculis cerni non poſſint, ſed ſuſurratione tantum detegantur.

tur. CCLXVII. *Merula pectore rubro.* CCLXVIII. *Calandra* est *Alauda maior* BRISS. et *Talpa maculata.* CCLXIX. *Paſſer montanus* mas et femina. CCLXX. *Paſſer cauda longiſſima* et *Linaria fuſca.* CCLXXI. *Paſſer e luteo nigroque varius criſpus*, et *Paſſer Braſilienſis.* CCLXXII. *Auicula torquata* et *Carduelis viridis.* CCLXXIII. *Fringilla tricolor* mas et femina. CCLXXIV. *Carduelis Americanus* mas et fémina. CCLXXV. *Ardea ſtellaris parua fuſca.* CCLXXVI. *Auis Canuti* eſt *Tringae* ſpecies. CCLXXVII. *Tringa maculata* et *Certhia pinus.* CCLXXVIII. *Gallinula Chloropus minima* et *Regulus luteus.* CCLXXIX. *Rallus aquaticus Americanus.* CCLXXX. *Anas cauda longiſſima*, ex Newfoundland, et *Pluuialis alis calcare donatis.* Nonnulli credunt, hanc auem *Trochilum* eſſe, de qua aue PLINIUS narrat, eam in os crocodili irrepere et reliquiis ciborum intra dentes reſiduis veſci, ſique os beſtia clauſerit, tunc auem illam calcaribus ſuis vexare, donec rurſus aperuerit. Tabula CCLXXXI *quatuor roſtra* auium quodammodo adhuc incognitarum exhibet. Primum eſt roſtrum *Lari maioris roſtro inaequali et cultriformi* CATESB. et PETIV. Secundum roſtrum *auis Rhinocerotis* ſiue *Hydrocoracis Indici* BRISSONII eſt. Figura auis ipſius nunc proſtat Lugduni Batauorum anno ſuperiori edita *), auis enim illa rariſſima in egregio muſeo academiae Lugdunenſis, cura Cel. ALLAMAND potiſſimum collecto, nunc aſſeruatur. Tertium auis plane Cl. EDWARDS incognitae eſt (*an Hydrocorax Philippenſis* BRISS.?), pariter tamen vti quartum ad auem ex *Rhinocerotis* genere pertinet. Videtur nobis autem quartum roſtrum eſſe *Hydrocoracis Callao* BRISS. CCLXXXII. *Piſcis calcaribus praeditus* et *Piſcis*, quem Noſter *Gattouruginam Indicam* dicit,

*) vid. Comment. Vol. XII. Part. I. pag. 174.

dicit, quia ad piſcem accedit, qui Venetiis *Gattourugina* vocari ſolet. CCLXXXIII. *Piſcis Veſpertilio marinus* dictus et *Acacauna maculata.* CCLXXXIV. *Piſciculus cornutus* ex Inſula Madagaſcar allatus, ſimiles tamen piſces non adeo infrequenter in Cornubienſi quoque littore reperiuntur, et *Scorpio marinus piſcis* ſiue *Porcellus.* CCLXXXV. *Blatta maxima* et inſectum a Noſtro *Fiſtula* dictum. CCLXXXVI. *Balanus Ceti* cum polypis, *Limax marinus, Cancer hirſutus* et *Corallina oſſa halecum aemulans.* CCLXXXVII. *Teſtudo* parua *lutoſa.* CCLXXXVIII. *Galeus acanthus* ſiue *Spinax* piſcis et inſectum *Virgultum ambulans* dictum. CCLXXXIX. *Catulus maior* piſcis. CCXC. *Vultur niger criſtatus* ſ. *Vultur Arabicus* BRISS. et *Serpens* Indicus niger et albus. CCXCI. *Accipiter paludarius* et *Auis arundinacea* ſiue *Hortulanus Carolinenſis.* CCXCII. *Pſittacus minor torquatus* et *Pſittacus minor capite coeruleo.* CCXCIII. *Pſittacus minor vertice ſapphirino,* et *Pſittacus minor alis aureis.* CCXCIV. *Dodo auis* eſt *Struthio cucullatus* LINN. ſiue *Raphus* BRISSONII. Rariſſima et ſingularis illa auis in Mauritia Africae inſula tantum reperitur. Magnitudine cygnum antecellit, roſtrum habet longiſſimum validiſſimumque, apice vtriusque mandibulae adunco, ſuperiore mandibula maxime incuruata. Alae pro corporis mole exiguae et volatui inutiles ſunt. Digitos habet quatuor, tres ſcilicet anticos, vnum poſticum. Caput deforme eſt et quadam membrana cooperitur, quae cuculum quaſi refert. Color in vniuerſo fere corpore griſeus eſt. CCXCV. Auis *Curaſſo* et auis *Acajou* ſ. *Cuſco.* Sunt *Crax nigra* LINN. et *Crax Mexicanus* BRISS. CCXCVI. *Turdus paruus.* CCXCVII. *Alauda Penſyluanica* et *Papilio fuſcus.* CCXCVIII. *Muſcicapa vertice aureo* mas et femina. CCXCIX. *Muſcicapa alis aureis* et *Papilio teſtudinarius maculatus.* CCC.

Muſci-

Muſcicapa viridis gutture nigro et *Certhia nigra et alba.* CCCI. *Muſcicapa gutture rubro* mas et femina. CCCII. *Muſcicapa parua ſubcoerulea* mas et femina cum nido. CCCIII. *Loxia* mas et femina. CCCIV. *Paſſer gutture albo* et *Papilio luteus.* CCCV. *Vermiuora* et *Scarabaeus capricornis.* CCCVI. *Coccothrauſtes Malacenſis Iacarini* et *Papilio paruus luteus.* CCCVII. *Arquata minor*, Anglis *Whimbrel* dicta et *Muſcus papyraceus.* CCCVIII. *Tringa griſea* digitis inſtar fulicae lobatis. CCCIX. Auis *Rabihorcados* ſiue *nauis bellica* dicta (*Sula Fregatta* BRISS.) et *Piſcis* quidam Sinenſis. CCCX. *Ignauus* ſiue *Tardigradus.*

Tomus tertius componitur tabulis aeneis quinquaginta duabus. In tabula CCCXI delineatur *Simia nigra* mediae magnitudinis. CCCXII. *Simia cauda comata.* CCCXIII. *Pſittacus magnus viridis.* CCCXIV. *Pſittacus capite coeruleo.* CCCXV. *Pſittacus paruus fuſcus.* CCCXVI. *Pſittacus criſtatus magnus niger.* CCCXVII. *Pſittacus minor albus criſta flaua.* CCCXVIII. *Pica griſea Braſilienſis* et *Papilio Sinenſis.* CCCXIX. *Pica Braſilienſis nigra et flaua.* CCCXX. *Pica coerulea et viridis.* CCCXXI. *Pica viridis inſulae Ceylon.* CCCXXII. *Pica alis flauis* et *Locuſta maxima.* CCCXXIII. *Sturnus capite flauo* et ramus *Arbuti* cum flore et fructu. CCCXXIV. *Pica cauda breui* et *Scarabaeus Rhinoceros.* CCCXXV. *Pica criſtata cauda longiſſima.* CCCXXVI. *Garrulus coeruleus Indicus.* CCCXXVII. *Garrulus Indicus cauda longiſſima.* CCCXXVIII. *Garrulus Braſilienſis roſtro ſerrato.* CCCXXIX. *Toucan pectore flauo.* CCCXXX. *Toucan viridis.* CCCXXXI. *Cuculus viridis ventre flauo.* CCCXXXII. *Picus genis rubris.* CCCXXXIII. *Picus flauus maculis nigris.* CCCXXXIV. *Iacamaciri* MARCGRAVII eſt *Galbula* BRISSONII. CCCXXXV. *Iſpida maculata.* CCCXXXVI. *Iſpida criſtata.* CCCXXXVII. T. III.

Phaſi-

Phasianus Turcicus est species quaedam hybrida ex *Gallo Indico* et *Phasiano* nata *) CCCXXXVIII. *Columba magna cristata* Indica. Hanc BRISSONIUS ad *Phasianum* retulit vocatque *Phasianum cristatum Indicum*, videtur tamen omnino ad *Columbas* pertinere. CCCXXXIX. *Columba insulae Nicobar*. CCCXL. *Manacus mas pectore purpureo* est prima *Cotingae* species BRISS. CCCXLI. Auis *Pompadour*, a Cl. EDWARDS in honorem Marchionissae DE POMPADOUR ita dicta, est *Cotinga purpurea* BRISSONII. CCCXLII. *Shirleius*, auis in honorem Ill. Comitis de FERRERS, qui ex SHIRLEIORUM familia est, ita vocata, et *Papilio* aliquis Sinensis. CCCXLIII. *Passer ruber* s. *Tangara cardinalis* BRISS. et *Papilio*. CCCXLIV. *Manacus facie alba* et *Mellisuga crista colore rubini*. CCCXLV. *Vpupa*. CCCXLVI. *Picus Surinamensis* et *Papilio* aliquis Sinensis. CCCXLVII. *Picus viridis pectore rubro*, et *Picus viridis maculatus*, nec non insectum ex eo genere, quod *Virgultum ambulans* dicitur, et *Musca* quaedam. CCCXLVIII. *Muscicapa nigra et alba* et *Picus viridis*. CCCXLIX. *Parus Paradisiacus* (*Tangara prima* BRISS.) et *Serpens* nigri ac rubri coloris. CCCL. *Picus niger et coeruleus* est *secunda Tangarae species* apud BRISSONIUM. CCCLI. *Saiacu* MARCGRAVII (*Tangara Brasiliensis varia* BRISS.) et *Guira - Guacuberaba* eiusdem (*Syluia Brasiliensis viridis* BRISS.). CCCLII. *Passer flauus capite rubro* et *Coccothraustes niger*. CCCLIII. *Passeres nigri vel fusci*. CCCLIV. *Passer paruus* et *Senegalus striatus*. CCCLV. *Bengalus punctulatus* et *Passer Indicus pectore albo*. CCCLVI. *Ibis minor* et species *Lithophyti* cuiusdam **). CCCLVII. *Iacana armata*

*) vid. Philos. Transact. Vol. LI. P. II. p. 833.

**) vid. Philos. Transact. Vol. LII. P. I. p. 357. et Comment. nostr. Vol. XII. Part. IV. p. 718.

armata nigra et *rubra* f. *Iacana armata fuſca* BRISS. CCCLVIII. *Fratercula* f. *Puffinus* et *Alca* f. *Pinguia.* CCCLIX. *Puffinus ſuperne fuſcus* et *Vria.* CCCLX. *Merganſer criſta rotunda, Colymbus maior* et *Melliſuga viridis.* CCCLXI. *Certhia muralis.* CCCLXII. *Tangara nigra Guineenſis, Tangara viridis* et *Certhia ventre flauo.*

XXIII.

IOHANN GOTTLIEB WALTERS, *d. A. G. D. Abhandlung von trocknen Knochen des menſchlichen Koerpers. Zum Gebrauch ſeiner Zuhörer und derienigen, die ſich in der Zergliederungskunſt üben, auf dem anatomiſchen Theater in Berlin. Berlin und Stralſund, bey G. A. Lange.* 1763. 8. 1 Alph. 4 pl. tab. aen. 6.

i. e.

IOANNIS GOTTLIEB WALTERI Med. Doct. tractatus de oſſibus ſiccis corporis humani. In vſum auditorum eorumque, qui ſe in theatro anatomico Berolinenſi in arte diſſecandi exercent. Berolini.

Quum inſignis cadauerum numerus Cl. Auctori, qui Proſectoris officio, ſub Cel. MECKELII auſpiciis, in theatro anatomico Berolinenſi fungitur, examinandi ea occaſionem daret, praeterea nullum anatomiae compendium bonum germanica lingua ſcriptum exſtaret, in quo recentiorum inuenta contineantur, ad hoc opus edendum impulſus eſt. Propoſitum Cl. WALTERI eſt, omnes partes anatomiae procedente tempore elaborare, ſuisque obſeruationibus illuſtrare. Cuius quidem operis ſpecimen

cimen praesentem tractatum praemisit, et hoc effecit, vt caussam habeamus, continuationem huius operis cum voluptate exspectandi.

Praemisit vero Noster descriptioni singulorum ossium sceletique doctrinam de cartilaginibus, pe-
p. 6. riostei structura, vasisque ossium. Non immerito queritur, nos naturam cartilaginis tam parum nosse, inprimisque nescire, quomodo nascatur et quomodo in nonnullis ossibus plane in naturam eorum trans-
p. 10. eat, quando illa in eadem generantur. Vasa perichondrii in locis articulationum duorum ossium inter se conspici non posse affirmat. Ceterum in vniuersum doctrina de generatione ossium per vasa, vti recentiores inuentis suis eam declarauerunt, breuiter et bene exposita est. His vero generalioribus praemissis, ad diuisionem sceleti, descriptionem coniunctionis ossium inter se, et reliquas proprietates, quas omnia ossa inter se communes habent, progreditur, tandemque descriptionem singulorum of-
p. 109. sium in specie adnectit. *Cornuum ossis sphenoidei* s. *ossiculorum* BERTINI descriptionem ad ossa ethmoidea Cl. WALTER transtulit. Ea autem, ex illius obseruatione, vel partes propriae sunt, cum nullo alio osse connexae, vel cum sphenoideo, vel cum ethmoideo, vel tandem cum vtroque osse coniunctae, ita, vt haec duo ossa non nisi corniculo sphenoidei ossis distracto a se inuicem separari possint. Frequentissime cum sphenoideo, frequenter in vtroque osse, coniunguntur, rarius partes propriae sunt, rarissime vero ossi ethmoideo adhaerent. Nunquam Cl. WALTER ea cum ossibus palati concreta vidit, quod tamen non de omnibus dici potest. Nos enim ipsi haec ossicula ossibus palati adhaerere vidi-
p. 123. mus. Sutura frontalis non adeo raro in adultis occurrit, cum per eam in triginta caluariis semper
p. 143. vnum os frontis diuidatur. Inter ossa maxillae superioris

rioris inprimis os palatinum magna cura deſcribitur, quod etiam de laryngis cartilaginibus valet. Addidit Cl. Auctor huic libro ſedecim figuras, in quibus ſucceſſiuum patellae incrementum, mutatioque vaſorum eius ita delineatur, vt doctrina de generatione oſſium inſigniter hiſce obſeruationibus illuſtrari poſſit. Videmus in his arterias temporis ſucceſſu oſſea materia repleri, eas vi cordis vaſorumque et impulſu ſuccedentis liquidi disrumpi, ſucumque oſſeum in cellulas effundi, vaſaque tandem comprimi et deleri. Nulla quoque in perichondrio in articulationis loco vaſa eſſe, his ipſis figuris declaratur. p. 185.

XXIV.

ANTONII STOERCK, Sac. Caeſ. Reg. Apoſt. Maj. Conſiliarii Aulici, Archiatri et in noſocomio ciuico Pazmariano Phyſici, libellus, quo demonſtratur: colchici autumnalis radicem non ſolum tuto poſſe exhiberi hominibus, ſed et eius vſu interno curari quandoque morbos difficillimos, qui aliis remediis non cedunt. Iungitur ſimul plantae effigies, aere excuſa. Vindobonae, typis Io. Th. Trattner. 1763. 8vo. pl. 6.

Quamuis a perpluribus medicis disputatum ſit contra experimenta et obſeruationes, quas Cl. STOERCK de nonnullis plantis venenatis orbi medico tradiderat, id tamen non deterruit eum a conſilio in indolem aliarum etiam plantarum venenatarum inquirendi. Eadem igitur methodo, quam ex praecedentibus libellis nouimus, et in hoc colchici autumnalis radicem disquirit.

Prima

Prima pericula cum hac planta ipſe iterum in ſuo corpore fecit. Recentis enim radicis fruſtulum linguae apici adplicuit, eaque mox rigida, ſtupida, atque per ſex horas omnis fere ſenſus expers fuit; a vino, aliquot granis colchici infuſo, et hauſto praeter ardorem in viis vrinariis, copioſioremque lotii ſecretionem nulla incommoda Noſter percepit, vnicum vero granum, quod mica panis albi inuolutum comedit, peſſima in eo produxiſſe ſymptomata Auctor narrat, ita, vt ardor ex ventriculo ad ſternum vſque ſeſe extenderet, dolentiſſimus alui tenesmus, vehementiſſima cephalalgia, ſtranguria, febris, ſitisque clamoſa accederent. Alio vero experimento edoctus, acida vim huius radicis ex parte compeſcere, ex iis auxilium Noſter quaeſiuit, ſibique iulapium ex ſucco limonum parauit, quo ſumto aluum mox deponebat, reliquaque ſymptomata aliquantum remittebant. Vrinae ſtranguria adhuc perſtitit, althaeae autem decocto crebrius vſurpato, libere fluxit, et Auctor ita ſenſim ſenſimque ſanitati reſtitutus eſt. Nec intermiſit in brutorum quoque corpore huius radicis effectum experiri. Cani itaque duas drachmas in ſedecim partes diſſectas per interualla propinauit, qui dormire coepit, intra tredecim horas quinquaginta ſex vicibus vomere, quadrageſiesque aluum deponere, et inter diriſſima tandem ſymptomata conuulſus periit. Ex quibus experimentis Auctor cognouit, colchicum indole ſua admodum eſſe venenatum, illud tamen acidis combinatum aliquo modo mite poſſe reddi. Ideoque vnciam vnam recentis huius radicis, in tenues taleolos diſſectae, cum libra vna aceti vini lento igne per 48 horas digeſſit, deinde cum melle puro in oxymellis formam redegit. Oxymel hoc colchicum non ſolum in ſuo corpore egregia virtute vrinam promo-

promouendi pollens ſe inueniſſe adfirmat, ſed in pluribus quoque aegris, hydropicis praecipue, felici cum euentu eo vſum eſſe, adductis exemplis comprobare adnititur. Ceterum ſe primum indicaturum fore promittit, ſi in poſterum quid contingeret, quod vſum huius medicamenti dubium ſuſpectumque reddere poſſit. In adultis, et quidem ab initio, doſis bis per diem drachma vna fuit, augendo hanc doſin, ad vnciam vnam vſque cum dimidia adſcendit. Quodſi vero tunc nullum ſalutarem effectum euenire cognouit, non amplius huic remedio inſtitit, ſed incaſſum illud fuiſſe tentatum intellexit.

Coronidis loco obſeruationes quasdam de felici progreſſu vſus cicutae libello huic adiecit. Tanti iamiam, refert Noſter, eius aeſtimari vim atque virtutem, vt non ſolum in infuſo, potus theae inſtar, adhibeatur, ingratusque odor ob conſuetudinem in deliciis potius habeatur, ſed etiam matronae nobiliores ſaepius per diem iuſculo ex herba hac cocto vtantur, omnemque inde acrimoniam corrigi, vires augeri, et quascunque actiones faciliores fieri, ſibi perſuadeant. Plura, partim ſua, partim aliorum adducit exempla aegrorum, qui cicuta priſtinam ſanitatem recuperarunt. Praecipue attentione noſtra dignum iudicamus, quod Cl. TAUBE, aulae Britannicae medicus, cum Auctore communicauit exemplum virginis cuiusdam, per quatuor annos perfecta amauroſi adfectae, quae ſola cicuta viſus integritatem recuperaſſe dicitur. Nihil vnquam ſiniſtri in corpore aegrotorum, quos cicuta curauit, fuiſſe relictum, eos potius firmiore poſthac gaudere ſanitate, Noſter ſua fide teſtatur.

XXV.

De radice colchici autumnalis, diſſertatio inauguralis: Auctore CAROLO KRATOCHVILL, Ratiboria Sileſio. Francofurti ad Viadrum, typis Io. Chriſt. Winteri. 1764. 8vo pl. 3.

Longe aliam contrariamque plane de radicis colchici virtute ſententiam in hoc libello reperimus. Chemicum primo examen Auctor cum radice hac recenti vario modo inſtituit; obſeruationes deinde contra Cl. STOERCKII libellum, cuius modo mentionem fecimus, adduxit, quibus Noſter comprobat, non eam radici colchici ineſſe vim atque praeſtantiam, quam STOERCKIUS ipſi attribuit, potius remedium eſſe debile, nec, magni doſi aſſumtum, virulentos in corpore humano producere effectus. Succus huius radicis recens expreſſus atque filtratus, quam diu turbidus fuit, ſyrupi violarum colorem non mutauit, poſtquam vero per aliquot dies in leni aeris calore perſtitit, lenemque quaſi fermentationem ſubiit, ſyrupo admixtus, protinus colorem coeruleum in rubicundum mutauit, manifeſtumque odorem acidiuſculum ſpirare incepit. Aquae forti inſtillatus non efferbuit, cum oleo tartari per deliquium combinatus, non quidem ſtrepitus, numeroſiſſimas tamen bullulas produxit. Ex his ergo phaenomenis Noſter colligit, ineſſe colchico principium quoddam acido - ſalinum. Ad ea refutanda, quae Cl. STOERCK de effectu huius radicis adduxit, ſua quoque experimenta Auctor commemorat, teſtaturque, ſe non ſolum radicem hanc recentem diu manibus tenuiſſe, et in fruſtula diſſectam manducaſſe, verum quoque aliquoties duas treſue drachmas eiusdem comediſſe, neque vel

vel minimum in digitis ſtuporem, vel in lingua grauitatem, aut in toto corpore hoſtilem effectum percepiſſe, aut copioſius vrinae profluuium. Etiam Cl. STOERCKIUM arguit Auctor, qui in libello de colchico autumnali narrauerat, ſe ope huius remedii feminae hydropicae et ictericae priſtinam reddidiſſe ſanitatem, quam tamen Noſter non curatam, ſed in ipſo noſocomio exſtinctam fuiſſe contendit. Cum oxymelle colchico nulla plane experimenta inſtituit Auctor, ſemper dubitans, vtrum largior diureſis, ſi forſan accideret, a colchico, an potius a ſolo oxymelle deriuari debeat. Canibus vero radicem colchici omnino lethiferam fuiſſe obſeruauit.

XXVI.

Plantae ſelectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia, Londini in hortis curioſorum nutrita, manu artificioſa doctaque pinxit GEORGIUS DIONYSIUS EHRET, Germanus, occaſione haud vulgari collegit, nominibus propriis notisque ſubinde illuſtrauit, et publico vſui dicauit D. CHRISTOPHORUS IACOBUS TREW, Medicus Norimbergenſis, in aes incidit et viuis coloribus repraeſentauit IOANNES IACOBUS HAID, Pictor et Chalcographus Auguſtanus. Decuria VI. 1760. fol. reg. text. a pag. 23 ad 30. et Decuria VII. 1765. fol. reg. text. a pag. 31 - 36.

Memores noſtri officii, diu forſan exſpectatam operis huius, tum ſplendidi, tum praeſtantis continuationem indicamus. Plures praeterlapſi ſunt anni, cum V decuriae harum plantarum men-

tionem fecimus *), ideoque haud diutius desiderio lectorum nostrorum moram adferamus, licet ipsa continuatio operis huius propter occupationes Ill. Auctoris aliquantum retardata sit, ita, vt quintam decuriam, anno 1755 euulgatam, sexta anno 1760, et hanc septima anno 1765 demum sit secuta. Non dolebunt vero exspectationem operis lectores, cum in nouis hisce decuriis eandem iconum elegantiam, idemque describendi studium animaduersuri sint, quo antecedentes sese commendarunt. Sistit vero tab. LI. *Bromeliam, foliis aculeatis, racemo laxo terminatrici.* Hanc *Ananas* speciem LINNAEUS triuiali nomine *Bromeliae Pinguin*, insigniuit. DILLENIUS *in Hort. Elthamens.* iconem et descriptionem eius sub nomine *Pinguin* exhibuit; quam tamen a nostra scapo in ramos iam explicato, staminibus paullo minoribus, et antheris albidis differre, Ill. TREW adfirmat. Tab. LII. *Ixia foliis ensiformibus, floribus remotis.* Est *Bermudiana iridis fol. maiore, flore croceo, eleganter punctato*, quam KRAUSIUS in indice plantarum delineauit atque descripsit. Obseruauit Noster in hac planta, quam ipse coluit, colorem multo rubicundiorem, et semina atro splendentia, quae in icone *Ehretiana* pallide depinguntur, quatuor praeterea animaduertit stigmata, cum in adiecta tabula tria tantum delineentur. Tab. LIII, LIV et LV. Tres *Indigoferae* species depinguntur, quarum prima *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis oblongis, ad apicem obscure acutis incanis, florum spicis erectis, floribus confertis, leguminibus teretibus erectis glabris;* altera, *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis ouatis, ad apicem obtusis glabris laete virentibus, florum spicis erectis, floribus sparsis, leguminibus teretibus pendulis incuruis subhirsutis*, et tertia *Indi-*

*) vid. Comment. hor. Vol. V. p. 412.

Indigofera ſcapo infirmo, pinnis oblongis pallide virentibus glabris, pedunculis ſpicae longiſſimis, floribus laxe diſpoſitis, leguminibus compreſſis, breuibus, gibboſis, ſubaſperis, diſpermis, dicitur. Cl. EHRET plantarum harum picturas Ill. TREW anno 1748 iamiam, ſed ſine leguminum figuris, aliis quoque nominibus ſubſcriptis, miſit. Legumina dein Cl. MÜLLER miſit, quae in ſingula tabula adpingi curauit Noſter. Multorum Auctorum ſynonyma adducens, conuenientiam aut diſcrepantiam harum plantarum cum aliorum figuris accurate indicit, et in fine de merce illa, *Indigo* dicta, et ex his plantis praeparanda, ſuas adnotationes addit. Tab. LVI. *Arum venis albis Italicum maximum.* Eſt LINNAEI *Arum maculatum.* C. BAUHINUS in *Pinace* duas huius plantae varietates deſcripſit, quarum vnam *Arum venis albis,* alteram, *Arum maculatum, maculis candidis ſ. nigris* appellat. Incertus Ill. TREW, vtrum *Arum* in icone depictum ab illo *venis albis* C. BAUHINI perpetuo et conſtanti charactere diuerſum ſit, an ſola magnitudo noſtri varietatem tantum conſtituat? Et cum pauci in ſynonymis huius plantae deſcribendis venarum albarum, plurimi macularum tantum albentium mentionem faciant, nouum oritur dubium, num ſcilicet noſtra ſpecies ab illa maculis candidis vel nigris BAUHINI, praeter magnitudinem, aliis quoque characteribus diuerſa ſit? Tab. LVII. *Verbaſcum, foliis lanatis radicalibus, ſcapo nudo.* Ita deſcripſit LINNAEUS in ſuis ſpeciebus hanc plantam, eique triuiale nomen *Myconi* addidit. Olim *in Horto Cliffortiano* eandem ad *Cortuſae* genus amandauit, ſed, conſilio mutato, *Verbaſci* familiae eam nunc adſcripſit. Superius, vbi *Meadiae* deſcriptionem dedit Ill. TREW, hanc plantam cum *Meadia,* ſiue *Dodecatheon* LINNAEI proxime eſſe coniungendam, autumauit, propterea, quia nullus, neque ipſe EH-

RETUS, tunc temporis omnes floris partes, praecipue vero pericarpii ſtructuram delineauit. Sed cum EHRETUS ſingularum dein fructificationis partium figuras addiderit, cognouit Ill. TREW, hanc plantam veri *Verbaſci* ſpeciem prae ſe ferre. Tab. LVIII. *Corallodendron; foliis ternatis, caule ſimpliciſſimo inermi, floribus clauſis, leguminibus nodoſis.* Huius plantae delineationem dedit DILLENIUS, *in H. Eltham.* ſub nomine: *Corall Caroliniensis, haſtato folio,* quae cum hac EHRETI figura quam proxime conuenit. Tab. LIX. *Sophora arboreſcens, foliis pinnatis, pinnis numeroſiſſimis ouatis piloſis, caule ſimplici, leguminum nodis valde diſtinctis.* SLOANE *in Hiſtor. Plant. Iamaic.* hanc arbuſculam ſub nomine *Corall arbori adfinis non ſpinoſae* delineauit, et BROWNIUS *in Hiſtor. Nat. Iamaic.* eandem ſub nomine *Galegae fruticoſae, foliis ſubrotundis pinnatis* depinxit. Vtriusque Auctoris figurae cum hac icone conueniunt, praeterquam, quod in BROWNII figura ſiliquae per totam longitudinem faſcia eminente ſignatae ſint, et ſeminum loculamenta minus turgeant. Cum ſtamina in hac planta libera inueniantur, eam nullo modo cum BROWNIO ad *Galegam*, ſed omnino ad *Sophoram* referendam eſſe, optime Ill. TREW monet. Tab. LX et LXI duplice icone *Cedrus* depingitur, cuius ramus cum cono maturo et ramorum turionibus in prima tabula plantarum harum ſelectarum iamiam fuit exaratus, nomine *Cedri foliis rigidis acuminatis non deciduis, conis ſubrotundis.* Cum Ill. TREW apud nullos Auctores, qui figuram huius arboris dederunt, deſcriptionem aut delineationem quandam partium fructificationis inuenerit, rogauit Cl. EHRET, vt ipſi, cum *Cedrus* copioſius nunc in Anglia creſcat, accuratam partium characterem declarantium deſcriptionem et figuram mitteret. Hic, voluntati Ill. TREW obſequutus, praebuit ipſi opportu-

portunitatem, in Tab. LX. omnes partes fructificationis simul adponendi. Itaque Auctor ante aliquot annos in peculiari tractatu historiam *Cedrorum Libani* earumque characterem botanicum exposuit. Tab. LXII et LXIII. *Magnolia, foliis ouatis oblongis ad basin et apicem angustis, vtrimque virentibus*, et eius partes fructificationis seorsim depinguntur. Reperit Cl. EHRET hanc plantam in horto quodam haud procul a Londino sito, vbi An. 1760 floruit, cumque ipsi tunc temporis opportunitas contigerit partes huius plantae accuratius perlustrandi, characteres quoque earum fusius expositos Ill. TREW transmisit. CATESBY *in the natural History of Carolina* huius arboris iconem quoque dedit atque descriptionem, quae tamen ab hac *Ehretiana* figura multum differt. Nostra enim habet tria petala exteriora dependentia, ex rubente viridique colore grate picta, quae plura interiora albissima circumdant, et ob hanc notam LINNAEUS in speciebus hanc plantam triuiali nomine *tripetalam* dixit. Quo differentia inter *Ehretianam* et *Catesbyanam* iconem eo melius cognoscatur, addidit Ill. TREW in Tab. LXIII. floris et fructus figuram ex CATESBY *Historia*, vbi potissimum de tribus istis petalis exterioribus nullum plane vestigium detegere valemus. Tab. LXIV. *Monarda, floribus capitatis et verticillatis, caule acute angulato, foliis lanceolatis serratis glabris.* In descriptione elegantis huius plantae, quam triuiali nomine *didymam* dicit LINNAEUS, notat Ill. TREW, quod incolae *Virginiae* et *Americae septentrionalis*, vbi indigena est, foliis eius tritis, quae gratum reficientemque odorem spargunt, vtantur loco Theae, quam *Oswego Tea* adpellant. Post acceptam EHRETI picturam hanc plantam ex seminibus in aere libero educauit Noster, et cum in colore floris notabilem quandam differentiam inuenerit,

ſpecimen quoddam ſimul depingi curauit, quod omnino colore ſaturatius rubicundo ab EHRETI figura differre videtur. Tab. LXV. *Sophora foliis ternatis ſeſſilibus, foliolis ſubrotundis glabris.* Antequam vera *Indigofera* fuit detecta, *Americani* olim ex hac planta pigmentum illud, *Indigo* dictum, praepararunt, quapropter et PLUKNET in ſuo *Almageſto* plantam hanc nominauit *Cytiſum procumbentem Americanum, flore luteo; ramoſiſſimum, qui Anil ſuppeditat.* Sed inter *Cytiſum* hancce ſpeciem nullo modo recenſeri poſſe, licet LINNAEUS *in Horto Cliffort.* eam olim huc retulerit, antherae liberae ſatis teſtantur, prout Ill. TREW hanc notam ſuperius iamiam Tab. LIX. in *Sophorae* deſcriptione adduxit. Tab. LXVI. *Rhododendrum foliis nitidis oualibus, margine acuto reflexo.* Hanc plantam CATESBY *in ſua hiſtor. Carolin.* ſub nomine *Chamaerhododendron lauri folio, ſemperuirens, floribus bullatis, corymboſis* delineauit iamiam atque deſcripſit. Cui haec ab EHRETO depicta in omnibus fere reſpondet. Tab. LXVII. *Petiueria.* Plantae huius, valido et ingrato *Allii* odore imbutae, deſcriptionem dedit SLOANE, quam tamen LINNAEUS multis in locis correxit, et characteres accuratius definiuit. Attribuit huic plantae in ſuis generibus quatuor ſtylos ſubulatos, et in linea recta poſitos, attamen Ill. TREW, dum tabulam EHRETI explicat, omnino monet, quod hi ſtyli quoad differentiam et figuram accuratiore deſcriptione et delineatione adhuc indigeant. Tab. LXVIII. *Lycium foliis oblongo-lanceolatis, ſine ordine ramorum ſpinis rarioribus.* Superius Tab. XXIV. duas *Lycii* ſpecies delineauit, quibus in praeſenti tabula tertiam adiungit Auctor, cuius picturam ipſi EHRETUS miſit, ſubſcripto nomine: *Lycium* LINNAEI, *Iaſminoides Sinenſe Halimi folio et facie.* Cum apud nullum Auctorem vel deſcri-

deſcriptionem vel iconem cum hac planta accurate conuenientem repererit Noſter, nulla quoque ſynonyma explicationi tabulae huius addidit, et quamuis DU HAMEL in tractatu de arboribus, et MÜLLER in *dictionarii* ſeptima editione, plantarum quarundam mentionem faciant, quae huic *Ehretianae* iconi quam ſimillimae videntur, tamen quaedam animaduertuntur momenta, quae differentiam partium indicant. Flores huius plantae a facie interna grato colore coeruleo, externe autem pallide rubente ornantur, in quorum centro candida ſtella pentagona adparet. Staminum filamenta omnia ad baſin ſuam villis denſe obſita ſunt, et in ramis hinc inde, rarius tamen, aculei obſeruantur, reliqui characteres hanc plantam omni iure ad *Lycii* genus pertinere ſatis teſtantur. Tab. LXIX et LXX. *Laurus foliis integris, trilobisque.* Duplici tabula repraeſentatur haec planta, quarum prior totum habitum arbuſculae, poſterior autem ramulum florentem in naturali magnitudine depingit. Eſt vero haec *Lauri* ſpecies illa, ex qua lignum *Saſſafras* officinale deſumitur. Harum arborum multae circa Londinum coluntur, quarum characterem floris cum Acad. Caeſ. N. C. communicauit, et in *Nouorum Actorum* Tom. II. publicauit Cl. EHRET. Nactus iam opportunitatem Ill. TREW non ſolum in ſcholio ibidem addito varias obſeruationes de hac planta adiecit, ſed etiam in peculiari tractatu generalem hiſtoriam *Saſſafras* arboris expoſuit, quae eiusdem tomi appendici *) addita eſt. Quicquid ergo in praeſenti explicatione tabulae *Ehretianae* fuſius adduxit, illud iisdem fere verbis ex hoc tractatu repetiit. Ex his vero, quae indicauimus, momentis videant lectores, quantus ſit Ill. TREW in rem botanicam amor, et quanti eius

 in

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. IV. p. 608.

in deſcribendis definiendisque plantis ſtudium ab omnibus aeſtimari debeat. Eo certius vero continuationem harum decuriarum exſpectamus, cum Tabulae LXXI. deſcriptionem iamiam expoſitam viderimus.

XXVII.

D. CHRISTIANI GOTTLIEB LUDWIG, Ord. Med. in Acad. Lipſ. Decani, Inſtitutiones chirurgiae praelectionibus academicis accommodatae. Lipſiae, in officina libraria Gleditſchiana. 1764. 8vo. Alph. 1. pl. 7.

Qui hactenus in variis libellis diſciplinas, ad medicinam pertinentes, in vſum praelectionum academicarum exhibuit Cl. Auctor, in iis edendis pergit, et nunc inſtitutiones chirurgiae eo ordine et nexu tradere annifus eſt, vt praecipuae doctrinae, in ſcholis explicandae, breuiter indicentur. Non tantum igitur ea, quae ad cognitionem morborum chirurgicorum ex cauſſis et ſymptomatibus indeque petitis ſignis declarandam pertinent, ſuccincte proponit; ſed operationibus quoque chirurgicis ratione enchiriſium et apparatus inſtrumentorum praecepta therapiae generalis ita inſerere ſtuduit, vt methodus medendi explicari queat. Nos quidem delineationem totius libelli ad ductum tabulae ab eo propoſitae repetimus, quo inde ordo rerum pertractatarum pateat, poſtea ſparſim quaedam notatu digna excerpimus, et cum lectoribus noſtris communicamus.

Morbi in chirurgia conſiderandi ſunt

I. Vniuerſales

A. Inflammationes.

1. De inflammatione in genere.

2. De eryſipelate.

3. De

3. De phlegmone.
4. De abſceſſu.
5. De aduſtis et frigore tactis.
6. De gangraena et ſphacelo.
7. De glandularum inflammatione.
8. De ſcirrho et cancro.

B. Tumores.
1. De tumoribus in genere.
2. De oedemate.
3. De tumoribus, qui tunica includuntur.
4. De lentis glandularum obſtructionibus.
5. De aneuryſmate.
6. De varice.

C. Vulnera.
1. De vulnere in genere.
2. De haemorrhagia vulnerum.
3. De dolore et neruorum diſtenſione.
4. De vulneribus colliſis et vexatis.
5. De vulneribus ſclopetorum.
6. De vulneribus, quae virus habent.
7. De vulneribus artefactis, venaeſectione, cet.

D. Vlcera.
1. De vlcere in genere.
2. De fiſtulis.
3. De vlceribus artefactis.

E. Oſſium morbi.
1. De oſſium morbis in genere.
2. De laeſa oſſium nutritione et rhachitide.
3. De tumore oſſium.
4. De carie.
5. De fractis.
6. De anchyloſi.
7. De luxatis.

II. Particulares.

A. Integumentorum morbi.
1. De verrucis et clauo.

2. De

2. De herpete, varis et porrigine.
3. De furunculo et carbunculo.

B. Capitis morbi.
1. De hydrocephalo.
2. De vulneribus capitis.
3. De fractura cranii.
4. De trepanatione.
5. De vulneribus faciei.
6. De labio leporino.
7. De oculorum morbis.
a. De ophthalmia in genere.
b. De palpebrarum morbis.
c. De viarum lacrymalium morbis.
d. De corneae vitiis.
e. De staphylomate.
f. De suffusione.
g. De motu oculorum vitiato.
h. De hydrophthalmia et hypopio.
i. De amaurosi.
8. De linguae et faucium morbis.
9. De polypo narium.
10. De dentium morbis.
11. De fractura maxillarum.
12. De luxatione maxillae inferioris.

C. Colli morbi.
1. De fractura et luxatione vertebrarum colli.
2. De capite obstipo.
3. De vulneribus colli.
4. De tracheotomia.
5. De scrophulis.

D. Pectoris morbi.
1. De mammarum morbis.
2. De fractura costarum et sterni.
3. De luxatione costarum et vertebrarum.
4. De gibberosis.

5. De

5. De vulneribus pectoris.
6. De empyematis operatione.

E. Abdominis morbi.
1. De vulneribus abdominis, enteroraphe et gastroraphia.
2. De paracentesi abdominis.
3. De herniis.
4. De testiculorum morbis.
5. De scroti et penis morbis.
6. De ani vitiis.
7. De viarum vrinariarum vitiis.
8. De lithotomia.
9. De vteri et vaginae morbis.
10. De luxatione ossis coccygis.

F. Extremitatum morbi.
1. De ganglio.
2. De paronychia.
3. De tendinum vulnere et sutura.
4. De articulorum vulneribus.
5. De luxatione extremitatum superiorum.
6. De luxatione extremitatum inferiorum.
7. De fractura extremitatum superiorum.
8. De fractura extremitatum inferiorum.
9. De amputatione membrorum.

Inflammatio nunquam admitti potest, nisi cruor p. 10. in vasis sanguiferis haereat et cordi resistat, id quod in arteriis potissimum assumendum erit, in quibus vera initia inflammationis obseruantur, in aucta tamen et confirmata inflammatione sanguinem in cellulas diffundi posse conceditur. Nonnunquam venae varicosae, et sanguine spisso distentae, spuriam inflammationis speciem referunt, quae tamen haud raro in veram transit, et tum sanguis in caua cellularia diffunditur.

Erysipelas spurium inflammationis genus est, p. 21. variam tamen faciem habet, et ideo in oedematosum, scirrho-

ſcirrhoſum, puſtuloſum et phlegmonodes diſtinguitur. Tumor enim latus, ad vicinas partes facile excurrens, interdum mollior, interdum durior eſt. Color ex albo rubet, ſi corpus bonis ſuccis ſcatet, digito preſſo tumore color ruber euaneſcit, ſed mox reuertitur, in cacochymicis autem tumor liuidus, et in his interdum puſtulas et veſiculas ichore plenas exhibet, profundius eryſipelas in phlegmonem tranſit.

p. 27. In phlegmone reprimentia medicamenta, quae roborando agunt, non niſi in ſanis de reliquo corporibus, ex cauſſa valida externa inflammatione tentatis, et mox ab initio applicari poſſunt; ſi humor profundius in contextu celluloſo vel in parte glanduloſa haeret, ſaepius nocent, impediunt enim futuram ſuppurationem et ſcirrho generando anſam praebent.

p. 31. Puris geneſis ex ſanguine ſtagnante et vaſis ſuis, nec non ex pinguedine et tenuioribus humoribus lymphaticis cum cellulis, in quibus continentur, corruptis, declaratur; quae mutatio per moderatum calorem et ſanguinem a tergo impulſum perficitur. Magma autem purulentum, ſpiſſum, aequale, album et inodorum, ſiue pus bonum non formari poteſt, niſi interea boni ſucci ex corpore affluunt, in horum enim defectu, vel ſi acris ſanies affluit, pus vel prorſus non formatur, vel ichoroſum tenue et foetidum fit, immo pus bonum diu in abſceſſu latente retentum partim reſorbetur et humores inquinat, partim acre et rodens redditur.

p. 54. Cum gangraenae varii ſint gradus, et in ea deprauata quoque humorum diſpoſitio attendenda ſit, in externis remediis magna varietas et mutatio pro differentia temporum morbi requiritur. Antequam itaque medendi rationem proponit Cl. Auctor, breuiter emollientium, balſamorum natiuorum, plantarum

tarum amararum, myrrhae, aloes, ſpirituoſorum, acidorum mineralium, ſalium et aliorum cum his conuenientium remediorum vires examinat, easque non tantum in vniuerſum, ſed reſpectu gangraenoſae corruptionis declarat, et ſimul oſtendit, variis partibus, vario gradu corruptis, varia remedia ſaepe ſimul applicanda eſſe, quo finem curationis aſſequamur.

In inflammatione glandularum declaranda impetum, ſanguinem ad minima vaſa ducentem, ſaepius ſupprimi, et nouis auxiliis opus eſſe monet, vt humores ſubtiliores ad vltimas glandulae partes ducantur. In his neruos ad glandulas diſtributos recenſet, qui languidiorem per has partes motum ſuo modo incitant, adeoque in ſecretione aliquid conferunt; qui vero ſi nimio et ſpaſtico motu in vaſa agunt, cauſſa inflammationis ſubſiſtentis vel non ſatis diſcuſſae ſunt, hinc in therapia etiam non raro externa emollientia et antiſpaſmodica diſcuſſioni glandularum fauent, nec abſceſſus generant. Tumor tunc ſenſim mollior et quodammodo maior redditur, ſed paulo poſt decreſcit. Quod ſi vero in abſceſſum abeat, pus, in contextu cellulari motum, reſolutionem in minimis glandularum glomerulis vel reſorbendo vel diſcutiendo efficit. p. 60.

Tumorum, tunica incluſorum, geneſis ex diſtenſione cellularum declaratur, in quibus humor ſtagnans vel ob copiam vel ob denſitatem reſorberi nequit. Paruae hydatides, quae inprimis ſuperficiei viſcerum ſpongioſorum inhaerent, ex diſtenſione vaſorum lymphaticorum oriri poſſunt, maiores vero ita declarari nequeunt, ſed ad contextum cellularem vnice referendae ſunt. Differentia vero horum tumorum ex contenta materia liquida vel magis ſpiſſa definitur, ad quam interdum piloſae, calculoſae et oſſeae concretiones accedunt. p. 86.

Lentae

p. 93. Lentae glandularum obſtructiones ab inflammatione earum et ſcirrhis inde ortis diſtinguendae ſunt; cum enim glandulae conglobatae varie in corpore diſpoſitae chylum, praecipue tamen lympham, diluant et ad vlteriorem nutritionem diſponant, lympha vitiata in contextu celluloſo ſtagnat, et tumores efficit, qui nonnullis in rebus cum ſcirrho, in aliis cum tumoribus tunicatis conueniunt. Quam rem ex tumoribus glandularum in collo et aliis partibus puerorum obortis, qui germanice *Wachsdrüſen* dicuntur, explicat, et paulo poſt tineam capitis ex his natam declarat.

p. 106. Etſi, arteria brachiali ante diuiſionem in flexu cubiti ligata, omnis nutritio partis anterioris tollatur, et arteriae paruae collaterales nutritioni continuandae non ſufficiant, ex inſigni tamen varietate arteriae brachialis altius diuiſae, vel aliter in ramis excurrentis, ligaturam ſaepius ſine noxa fieri poſſe perhibet, inprimis cum ſaepius arteria laedatur, quando a via aberrat.

p. 118. Cicatricis geneſis ex vaſis obturatis et calloſis factis declaranda eſt; contextus enim cellularis cum cute et cuticula in vnum et denſum corpus concreſcit, vel, cum cuticula in cicatrice nunquam vere regeneretur, cutis fibrae cum contextu celluloſo tantum fortius compinguntur et occalleſcunt. In formanda vero cicatrice paruae eminentiae fungoſae et albidae, ſatis tamen denſae, oriuntur, quae facile inter ſe conglutinantur: errant itaque non raro chirurgi, ſi paruas has eminentias ruditer abſtergunt et ſanationem vulneris impediunt, quam ob rem linteis carptis ſiccis humiditas nimia tantum reſorbeatur, nec humor blandus gelatinoſus lymphaticus, qui ſanationi vulneris fauet, cum pure detergatur.

Ligatu-

Ligatura praecipuum haemorrhagiae ſiſtendae auxilium eſt. Lintea carpta ſicca, vel ſpirituoſis, vel aliis remediis adſtringentibus imbuta, immo et agaricus huic officio imparia ſunt, niſi ſimul compreſſio accedat; nec tamen nimia ſit, ne circulus humorum cohibeatur. Cauſſae vero, quae arteriam diſciſſam obſtruunt, variae ſunt. Licet enim thrombus in cauo natus negari nequeat, conſtrictio tamen parietum et tumor contextus celluloſi vicini plus conferre videntur. p. 125.

Si globus maior, ex tormento bellico proiectus, a latere partis nobilioris v. c. capitis procedit, tantam cerebri et neruorum concuſſionem efficit, quam mors ſubitanea ſequitur; ſi vero concuſſio partem minus nobilem tangit, ſtrictura fibrarum et ſtaſis humorum, difficile diſcutienda, cum dolore, ſtupore et immobilitate partis oritur. Cum itaque haec ſymptomata a nimis valida tenſione et ſtrictura neruorum proueniant, nec medicamenta nimis emollientia, nec calida aromatica oleoſa externe adhibenda ſunt; illis enim elaſticitas nimis infringitur, his nimiae neruorum oſcillationes incitantur. Praemiſſis potius venaeſectione et remediis internis, conſtitutioni aegri accommodatis, fotus externi ex decoctis aquoſis vel ſemiuinoſis florum chamomillae, ſambuci, herbarum hyſſopi, ſcordii et ſimilium applicandi ſunt; his enim fibrae ſenſim paulatimque ad naturalem tonum reducuntur, et obortae humorum ſtaſes lente diſcutiuntur. p. 136.

In vulneribus ſclopetorum cita inciſio optimum remedium eſt, grauiorem enim inflammationem impedit, dum ſtaſin ſanguinis et tenſionem neruorum tollit. Nec haemorrhagia inde metuenda eſt, cum grauior omnino vel naturali conſtrictione vaſorum vel ligatura iniecta tollatur, et ſi membranae et nerui dilacerati prorſus diſcinduntur, etiam ten- p. 140.

ſiones et dolores ceſſant. Inciſio tamen accurata cognitione partium anatomica dirigatur.

p. 162. In vlceribus calloſis et impuris adurentia quoque medicamenta, ſed caute applicanda ſunt, quo impura tantum loca tangant, reliquis liberis relictis. Liquida itaque linteis carptis excipiantur, et, ne nimis diffundantur, leniter exprimantur, vel ſordidis tantum locis illiniantur. Cum tamen et hac ratione ſaepe dolorem et inflammationem moueant, puluilli, vnguentis digeſtiuis illiti, inſuper applicandi ſunt, qui ſuccedentem ſuppurationem iuuant. Quo monito in vniuerſum praemiſſo, cauſtica potentialia ex mercurio, ſalibus iuncto, aliisque medicamentis praeparata, indicantur, et gradus actionis diiudicantur.

p. 185. Varia humorum dyſcraſia vel ex imbecillitate, vel ex cacochymia nata, nutritionem blandam laedit, idque non tantum in mollibus partibus, ſed etiam in duriſſimis oſſibus. Fracta nempe imbecillium, grauidarum et ſenum oſſa aut omnino non, aut tardius coaleſcunt; et graui humorum corruptione, v. c. ſcorbutica vel venerea, laborantes oſſa flexilia, fragilia, immo emollita habent. Nutritio autem oſſium laeſa primo in cylindricis oſſibus ſe prodit, quae etſi per naturam ſuam duriora eſſe debebant, tamen incuruantur. Similis compreſſio corporibus vertebrarum et coxae oſſibus accidit, caluae et coniunctarum maxillarum oſſea ſubſtantia tardius emollitur. Dyſcraſia vero humorum, inprimis lymphaticorum, ea eſt, qua terreae moleculae humori oſſa humectanti et nutrienti, non immiſcentur. Etſi enim in nutritione vniuerſali non deficere videntur, interdum tamen vel non recte cum glutine vniuntur, vel ad alia loca deriuantur. In nonnullis enim aegris vrina ſedimentum album calcareum ſiſtit. Ex his itaque cauſſis multa etiam rhachiticorum incommoda explicantur.

Tumo-

Tumores oſſium apte in exoſtoſes veras et ſpu- p. 190.
rias diuiduntur, hyperoſtoſis enim, quae tota oſſa, ſpongioſae inprimis fabricae, vel extrema eorundem ſpongioſa tumida ſiſtit, a vera exoſtoſi non niſi ratione ambitus differt. Peculiare tumoris genus ad oſſa naſcitur, quod inter vtramque exoſtoſin quaſi medium eſt, cum oſſa cartilagine ligamentoſa coniuncta vi quadam vehementi diſtenduntur, tunc caro laxa excreſcit, natis in ipſo tumore laminis oſſeis. Oſteoſteatoma hoc tumoris genus dici poſſet, cum praeter fibras oſſeas ſteatomatis ſubſtantiam referat.

Anchyloſis non tantum in vero oſſium coalitu p. 214.
conſiſtit, ſed etiam ſtrictura, denſitas et calloſitas ligamentorum, oſſa connectentium, hoc vitium efficit, immo ipſa imbecillitas articulorum, licet motum in ſe non impediat, tamen, cum eius veram directionem non admittat, huc referri meretur.

Ex altera parte, quae morbos particulares tra- p. 233.
dit, pauca tantum indicare ſufficiat. In vitiis cutaneis, in quibus nimius affluxus ſeri eſt, coſmetica varia medicamenta ex calcibus plumbi vel mercurio parata ſuadentur. Calces plumbi ſiccant et laxa vaſa blande ſtringunt; mercurio vis vlcera mundificans non ſine ratione tribuitur, corporibus tamen imbecillis, vel quod nimis reprimunt, vel quod ex parte reſorbentur, damnum inferunt. Hinc cineres zinci et tutia bonae notae tutiſſima ſunt exſiccantia, ſi pinguedine recenti excipiuntur.

Ophthalmiae differentias, a variis auctoribus va- p. 261.
ria ratione indicatas, Cl. Auctor ad tres ſpecies reducit, inflammatoriam ſcilicet, ſeroſam et vlceroſam, et varios morbi gradus non ad veras ſpecies, ſed ad varietates refert, et in his non tantum ſingularum ſymptomata, ſed vnius etiam ſpeciei mutationem in alteram perpendit. Etſi vero ab eo indicatae

ſpecies in vno ſaepe morbo indiuiduali coniunctae ſint, vel ſibi inuicem ſuccedant, in cauſſis tamen et ſymptomatibus rite ponderandis, diagnoſi, prognoſi et medendi methodo proponendis, haec diſtinctio apte ad praxin transferri poteſt.

p. 279. In viarum lacrymalium morbis, qui vulgo omnes ad fiſtulam lacrymalem reducuntur, vitia in angulo oculi interno oriunda praemittit, poſtea de inflammatione, obſtructione, exulceratione et carie viarum lacrymalium agit, diagnoſin in cauſſarum et ſymptomatum declaratione examinat, tandem, prognoſi formata, curationis rationes diſtincte explicat, et recentiorum inuenta ſuccincte recenſet.

p. 318. In dentium morbis pertractandis primo oſtendit, quomodo dentitio difficilis emolliendo, comprimendo et tandem incidendo leuetur, et paucis de dentium munditie curanda praemiſſis, morbos ad radicem dentis in gingiuis et alueolis oriundos, inprimis abſceſſus poſt inflammatorios tumores, et tumores morboſos conſiderat, tandem de carie in corona dentis occurrente coercenda, vel de dente ipſo euellendo agit, inſtrumentis et enchiriſibus breuiter expoſitis.

p. 350. Suctio vulnerum thoracis difficilis eſt, cum inſtrumentis, ab ANELLO deſcriptis, vix recte ſuccedat, ſi vero per tubulos ore chirurgi ſuctio fit, putrida materia vel halitus ingratus eidem magnum incommodum affert. Cl. Auctor igitur tubulum deſcribit, per quem ore ſugitur; *in huius medio lagenula affigatur, in quam humor eductus deſcendit, ſi nimirum tubulus in medio diaphragmate firmo obliquo inſtructus ab anteriori huius parte lagenulam affixam, poſterius autem foramen, quod ſimul in lagenulam hiat, obtinet. Quando itaque aer ex lagenula ſuctione educitur, materia in pectore contenta per anteriorem tubuli*

buli partem, diaphragmate tubuli viam dirigente, in lagenulam effluit.

Si post paracentesin abdominis aquae euacuantur, in corporibus satis validis post eductionem tonus viscerum restitui potest, vlterius affluxus cohibetur. Nonnulli quidem iniectionibus roborantibus post aquas subductas tonum iuuare annisi sunt; sed praeterquam, quod cum iniectionibus saepe aer noxius ingeratur, adstrictio nimia in tenera viscerum superficie non raro noxia est. p. 365.

Si venae haemorrhoidales nimis turgent, et moderate adstringentibus medicamentis impetus sanguinis reprimi nequit, vel si stagnantis sanguinis euacuatio ex aliis caussis necessaria videtur, hirudines applicandae sunt. Melius tunc est, si sanguine turgentes sponte secedant, quam si irritatae remoueantur, cum spurco humore emisso inflammationem moueant. Interdum, praecipue in corporibus de reliquo sanis turgentes venas incidere, et sanguinem euacuare praestat. p. 396.

In sinubus et fistulis ad anum natis recte diiudicandis et incidendis, et partium circa locum disquirendarum, et ipsius aegri situs a chirurgo bene attendi meretur. Imo ventre in latus incumbere, et adductis cruribus nates diducere, vna situs ratio est: aptior vero ea esse videtur, cum aeger pronus, coxis elatioribus, in lectulum transuersim vel super sellam aut mensam reponitur, et diductis natibus intestini recti orificium eiusque ambitus disquiritur. In vtroque situ eo potissimum attendendum est, vt sine nimia musculorum adstrictione et situs partium et sinuum decursus specillis disquiri, et postea incidi possit. p. 400.

XXVIII.

Noua phyſico - medica.

Artes, opificia, agricultura et reliquae res, quae ad oeconomiam et mercaturam referri ſolent, tanto ſtudio hac aetate vbique fere terrarum coluntur, vt iure quodam noſtrum ſeculum oeconomicum appellari videatur. Homines enim non ſolum inferioris ſortis, et qui, a muneribus publicis remoti, tranquillo fruuntur otio, ſed etiam viri, quos in ampliſſimo dignitatis gradu collocatos et rebus maximis gerendis occupatiſſimos videmus, ad has colendas augendasque pari incitantur ſtudio. In quacunque fere regione, ſane excultiori, luculentiſſima huius rei proſtant documenta. Factum hinc etiam eſſe conſtat, vt hae res, quoad maximam partem indoctis atque imperitis olim relictae, nunc vero in ſyſtema quoddam redactae, ſub nouo quaſi diſciplinarum genere comprehendantur, et in academiis a doctoribus, vel huic diſciplinae ſolum deſtinatis, tradantur. Nec feruor hic in ſingulorum hominum acquieſcit induſtria, arctiori potius vinculo plures coniungit et in ſocietates colligit, quo, vnitis quaſi viribus, ſtudii huius finis, diuitiae prouinciarum et rerum, ad vitam commodam et iucundam neceſſariarum, abundantia celerius certiusque attingeretur. Hae ſocietates, quas ſummi principes ſuis nominibus ornare ſuaque auctoritate munire, non dedignati fuerunt, non ſolum ipſae cogitando et experiundo omnem ſcientiam phyſicam, quae baſis harum rerum merito habetur, firmare et augere, illiusque cognitionem ad infimos prouinciarum incolas propagare ſtudent, ſed etiam a collatitiis pecuniis praemia conſtituunt et proponunt, quibus induſtria et dexteritas incolarum poſſit excitari.

Praecla-

Praeclara ſane inſtituta omnique laude digna, quorum aliquot, cum inter haec et doctrinas phyſicas ſit aliquis nexus, et in his commentariis commemorandi habuimus occaſionem. Suppetunt nunc quatuor alia exempla.

Petropoli enim anno praecedenti viri quidam, de artium et ſcientiarum incremento aeque ac de augenda incolarum vaſtiſſimi imperii Ruſſici felicitate ſolliciti, in ſocietatem quandam ſub nomine *liberae ſocietatis oeconomicae* coiuerunt eo animo, vt primum omnia conquirerent, quae vllo modo vtilitati patriae et incolarum inſeruire poſſent; deinde quicquid noui repererint vel excogitarint, vel vſu aut repetitis experimentis commodum cognouerint, commentariis, ſingulis quadrimeſtribus euulgandis, exponerent. Cui vero ſcopo vt ſatis fieri poſſit, ſocii ei ſe obſtrinxerunt legi, vt quilibet quotannis vel vnum laborum ſpecimen ſocietati tradere teneatur, quod, ſi in examine, cui in conuentibus ſubiiciendum eſt, publicatione dignum iudicatum fuerit, iisdem commentariis inſeretur. Singulis mercurii diebus conuentus habentur publici, in quibus de rebus, quae ad agriculturam et artes oeconomicas ſpectant, ſermones miſcentur, ſcripta laborumque ſpecimina, a ſociis vel aliis exhibita, leguntur disquirunturque. Duplex eſt ordo ſociorum, *ordinariorum* et *honorariorum*; illi appellantur, qui conuentibus his ipſi intereſſe, hi vero, qui, remotis in locis degentes, ſua tantummodo cum ſocietate communicare poſſunt. Nec parum profecto vtilitatis ab his quoque ſociis exſpectari poſſe videtur, cum in diſſitis ampliſſimi imperii prouinciis diſperſi ſub diuerſis et pene oppoſitis coeli plagis vel rerum, ad hunc ſcopum pertinentium, colligendarum, vel experimentorum inſtituendorum repetendorumque vberrimam habeant opportunitatem, vtpote, nec

opibus, nec operis ad haec necessariis destituti. Hoc institutum Augustissima Imperatrix CATHARINA II, postquam eius ratio ad Eam delata est, non solum litteris clementissimis comprobauit, sed etiam propensum eius in hanc rem animum eo ostendit, vt clementissime concederet, insignia sua imperialia inseri societatis sigillo. Praeterea etiam pro ea, qua celebris est, munificentia, eidem sex millia numorum vncialium (*Rubel*) dono dedit ad emendam domum, in qua socii conuenire et bibliothecam condere possent. Nomina sociorum haec accepimus:

Ill. Comes GREGORIUS ORLOW, rei tormentariae Supremus Praefectus, Augustae Imperatricis in re militari Legatus, (*Adjutant-General*) Custodiae corporis e nobilibus Praefectus S. S. C. M. actualis Cubicularius, legionis equestris praetoriae Chiliarchae vices gerens, Cancellariae nouarum coloniarum curam habentis Praeses, et vtriusque Russici ordinis Eques.

Ill. Comes ROMANUS WORONZOW, primi ordinis belli Dux (*General en chef*) Imperii Senator, S. S. C. M. Cubicularius et vtriusque Russici ordinis Eques.

ADAMUS OLSUFIEW, Intimus Consiliarius, Imperii Senator, Collegii rerum extranearum Membrum, ordinis S. Alexandri et Aquilae albae Eques.

Ill. Comes ZACHARIAS TSCHERNISCHEW, belli Dux primi ordinis, Collegii bellici Praesidis vices gerens, vtriusque Russici ordinis Eques.

ALEXIS MELGUNOW, belli Dux secundi ordinis (*Lieutenant-General*) Collegii redituum Praeses, ordinum S. Alexandri et S. Annae Eques.

Ill. Com. IOANNES TSCHERNISCHEW, belli Dux secundi ordinis, S. S. C. M. Cubicularius actualis, Colle-

Collegii imperii Archithalassorum membrum, ordinum aquilae albae et S. Annae Eques.

ALEXANDER L. B. de TSCHERKASOW, S. S. C. M. Cubicularius actualis et Imperialis Collegii medici Praeses.

GREGORIUS TEPLOW, Consiliarius status actualis et ordinis S. Annae Eques.

IOANNES TAUBERT, Consiliarius Status, Imperialis Academiae Scient. Membrum et S. S. C. M. a bibliotheca.

THEOPHILUS KLINGSTAET, Consiliarius Status et in tribunali rerum Liuonicarum Esthonicarum et Finnicarum Praeses Vicarius.

ANDREAS NARTOW, Chiliarcha, Societatis Secretarius.

CHRISTIANUS PAECKEN, altiorum imperii tribunalium Consiliarius, Collegii medici Membrum, eiusque Secretarius perpetuus, Anatomiae in Imp. LL. AA. Academia Professor et Academiae militaris Medicus.

IOANNES GEORGIUS MODEL, Consiliarius aulae, Imperialis collegii medici et Academiae Scient. Membrum et primariae officinae Pharmacopoeus.

IOANNES GOTTLOB LEHMANN, Consiliarius aulae, Imp. Acad. Scient. membrum et chemiae Professor, Societatis in commercio litterarum cum exteris Secretarius.

— FALCK, Professor Botanices in horto collegii medici.

— ECKLEBEN, primarius Aug. Imperatricis Hortulanus.

Simili amore patriae ducti viri quidam, partim eminentiori dignitatis gradu collocati, partim alio modo de patria meriti, in Carinthia iam aliquot abhinc

hinc

hinc annis Societatem quandam conſtituerunt, quam *Auguſtiſſima* Imperatrix MARIA THERESIA, cum praeuideret, maximam in ſubditos exinde eſſe redundaturam vtilitatem, auctoritate ſua die 13 menſis nouembris 1764 confirmauit. Agriculturae vero artiumque vtilium incrementum, a quo ſocietas haec nomen gerit, praecipuus eſt, quem ſibi propoſuit, ſcopus. In prima igitur, iam anno praecedenti (1765) promulgata quaeſtione ſocietas poſtulauerat, *definiri, qualis nunc pecuariae in* Carinthia *ſit ſtatus? qualis fuerit ante ſemiſeculum praegreſſum? quae ſint cauſae eius imminutionis?* et *quibus auxiliis poſſit augeri atque perfici?* Plures quidem hac de re ſocietas acceperat commentarios, quorum vero tantummodo quinque, reliquis praeſtantiores, in conuentu publico, die 26 menſis februarii huius anni (1766) *Clagenfurti*, capite ducatus *Carinthiae* habito, praelecti fuerunt, inter quos ille praemio, quod moneta eſt aurea pondere triginta ſex numorum aureorum (*Ducat's*), ornatus eſt, quem tradiderat CHR. ANT. WILLBURG, illuſtriſſimi Comitis de *Lodron* Chirurgus.

Similis quoque Societas, *agriculturae* deſtinata, haud ita pridem in *Haſſia* orta eſt, cuius ſocii *Caſſellis* conueniunt. Conditiones huius inſtituti ab aliis ſocietatibus parum differunt, vt iis enarrandis non inhaereamus. Sufficiat praemiorum feciſſe mentionem, quorum duo in hunc annum ſunt propoſita, alterum triginta, alterum viginti numorum aureorum (*Ducat's*). Illud ſocietas promiſit ei, qui *optimam oſtenderet rationem, in prouincia ſtabiliendam, vt fructuum ruralium idem maneat pretium perpetuumque:* hoc vero deſtinatum eſt quaeſtioni, *quomodo in Haſſiae prouinciis emendari et augeri poſſit tum lini cultura cum praeparatio, vt ad fila varia ducenda*

cenda vel ad alias res inde conficiendas largius ſit aptiusque. Scripta ſuper his quaeſtionibus exſpectat Societas ante calendas menſis auguſti huius anni (1766). In quibus vero mittendis auctores easdem obſeruabunt leges, quas reliquae academiae et ſocietates in his rebus exigere ſolent.

Hamburgi etiam, celebri *Saxoniae inferioris* emporio, Societas quaedam ex aliquo tempore florere coepit, cuius Auctor et conditor eſt I. ULR. PAULI, I. U. D. vir nominis fama clarus. Hic enim mercatoribus et reliquis inclytae huius vrbis ciuibus in ſcripto quodam, eadem die vulgato, qua *Collegium* mercatorum, a *commercio* nomen gerens, memoriam ortus ſui et finiti ſeculi recoluit et celebrauit, exempla ſocietatum Londinenſis et Pariſinae, in incrementum artium, opificiorum, agriculturae et mercaturae conſtitutarum, ad imitationem propoſuerat, atque ſimul oſtenderat, quomodo et in hac vrbe ſimilis condi poſſit ſocietas, ad illamque grauiſſimis illos adhortatus erat rationibus. Cui conſilio tot, non ſolum ciuium, ſed etiam exterorum ſunt aſſenſi, vt breui temporis ſpatio eorum, qui conflandae huic ſocietati ſua conferre lubentiſſime promitterent, magnus eſſet numerus. Tam felici huius rei progreſſu excitatus Cl. PAULI, mox in alia ſchedula conditiones et leges, quibus ſocietas firmanda eſſet, promulgauit. Ex his autem cognouimus, hanc Societatem ſimiliter ac Londinenſem in eo a reliquis differre, vt ſocii, non quidem ipſi vel rebus inueniendis vel experimentis capiendis vel ſcriptis proponendis operam nauare coacti ſint, ſed tantummodo pro lubitu et viribus pecunias conferant ita impendendas, vt partim praemia vel rebus inueniendis et perficiendis, vel induſtriae artificum opificumque excitandae et ſuſti-

nendae

nendae proponerentur, partim nouae res, nouae inuentae machinae et inſtrumenta emerentur et conficerentur, partim etiam commercium literarium cum exteris ſocietatibus vel eruditis inſtitui poſſit. Quicunque igitur ſchedulae, a ſocietate oblatae, nomen ſuum apponit eoque promittit, ſe quotannis, niſi plures, certe binos Societatis Directoribus ſoluturum eſſe numos aureos Hollandicos, is in ſocietatem recipitur et fit *membrum ordinarium.* Idem ius acquirit et ſimul ab vlteriori collatione in omne tempus liber fit, qui horum ſemel atque ſimul ſoluit viginti. Si quis vero pauciores, quam viginti, eodem animo ſimul exhibeat, ille ius ordinarii membri non adipiſcitur. Hoc vero in eo conſiſtit, vt quilibet ordinarius ſocius, vel ipſe ad dignitatem directoris adſpirare poſſit, vel ſaltim ius habeat, in ſuffragiis ferendis ſuam libere dicendi ſententiam. Interim hoc ius non omnibus eſt idem, creſcit pro ratione pecuniarum collatitiarum ita, vt ei, qui ſoluit duos, ſemel, qui quatuor, bis, qui ſex, ter in vna eademque re, quae ad omnem ſocietatem delata eſt, ſententiam ſuam dicere liceat; ſiue ſententia illius, qui pendit ſex nummos aureos, idem valeat, ac ſi eandem tres ſocii tuliſſent. Exterorum vero, qui huic inſtituto fauent et in eius vſum ſuam conferunt ſymbolam, alia quaſi conſtituta eſt claſſis, a ſociis indigenis diuerſa. His autem id datum eſt, vt cum directoribus eas res atque quaeſtiones communicare poſſint, quas optant, ab iis vel vulgari, vel disquiſitioni earum praemia poni. Directorum e contrario officium eſt, vt qualibet menſe bis conueniant, acceptas res ac ſcripta perlegant atque disquirant, quid agendum ſit, definiant, pecunias collatitias accipiant colligantque, ex iis praemia diſtribuenda conſtituant, quaeſtiones vel res, quibus illa deſtinauerunt, vulgent, libros et inſtru-

instrumenta necessaria emant, litteras, ab aliis societatibus vel viris in re physica, mathematica, et chemica peritis acceptas, vel ad illos datas, producant, singulis semestribus reliquos Societatis socios conuocent, iisque rerum actarum agendarumque rationem reddant, verbo, omne id agant, quod vllo modo societatis incremento possit inseruire. Ex quibus nunc finis, quem sibi proposuit societas, liquet, qui quamquam latissime patet, in genere tamen is est, vt artes ad altiorem perfectionis gradum eueherentur, opificia eorumque officinae emendarentur fructuosioresque fierent, mercaturae limites extenderentur et reliquarum quaestuosarum rerum cresceret vbertas. Quoinde nomen ipsi datum est societatis a bonis ciuibus in incrementum opificiorum, artium et reliquorum quaestus generum constitutae, (*die patriotische Gesellschaft zur Beförderung der Manufacturen, Künste und nützlichen Gewerbe*) quo nomine etiam epistolae sunt insigniendae, quae ad societatem mittantur.

Praemia quidem Societas iam variis proposuit quaestionibus, quas vero, cum a *Commentariorum nostrorum* instituto latius recedant, silentio praeterimus. Vnius tamen non possumus, quin faciamus mentionem, cum eius explicatio ex chemicis doctrinis sit repetenda. Mense nouembri enim praecedentis anni Directores huius societatis notum fecerunt, se desiderare, vt inueniatur atque secum communicetur *res aliqua vel modus, cuius ope saccharum posset depurari.* Requiritur vero simul, vt haec res in magno officinarum apparatu idem praestet, quod huc vsque ouorum albumen vel sanguinem praestitisse constat, vt saccharo nullum colorem nec malam sanitatique hominum noxiam relinquat indolem, vt omni tempore et sufficienti copia possit reperiri, vt non solum per se sit vilior, sed etiam eius vsus

vſus et applicatio in officinis, non plures, quam ſanguis, requirat ſumtus vel labores; ceterum perinde eſſe, vtrum depuratio hoc, qui in vſu albuminis ouorum vel ſanguinis deprehenditur, an alio fiat modo. Conſtat enim ſanguinem et albumen, dum vtrumque cum ſaccharo coquitur, ſpiſſari et ſordes cum ſpuma ſurſum tolli. Societas huic quaeſtioni propoſuit centum numos imperiales, quibus alii ciues huius vrbis, cum haec res, ſi inueniretur, iis maxime lucroſa foret, numos imperiales addere promiſerunt quadringentos. Alterum praemium, centum numorum aureorum, eadem die propoſitum, cum conditionibus quibusdam coniunctum eſt, vt magis ad oeconomicam et politicam, quam phyſicam rem pertineat, hinc nihil de iis adferimus. Commentarii ſuper prima quaeſtione conſcripti mittendi ſunt NICOLAO ANT. IOANN. KIRCHHOF, his vero alia adiicienda ſchedula, ſigillo obſignata, quae nomen auctoris contineat.

Regia Societas *Pariſina*, in emolumentum et incrementum rei ruſticae conflata, praemium ſexcentorum pondo Gallicorum promiſerat ei, qui prae caeteris optime in commentario quodam exhiberet *deſcriptionem*, *cauſſas*, *effectus et curationem morborum epidemicorum contagioſorumque*, *quibus pecora obnoxia eſſe ſolent*, *remedia denique illos vel omnino praeuertendi*, *vel progreſſum eorum arcendi.* Retulerat vero Societas hoc praemium ad annum iam praegreſſum 1764, (quolibet enim anno ſingulum expoſituram eſſe praemium, ſupra indicauimus *) et illud nunc in conuentu publico, die 16 menſis maii anni praecedentis 1765, habito, legimus, reportaſſe Cl. BARBERET, Medicum Burgi Breſſiae, qui

*) in Vol. XII. p. 164.

qui ſtipendio publico vrbis alitur, antiquum Medicum Primarium militarem, Membrum academiae ſcientiarum Diuionenſis.

Alterius vero quaeſtionis, quam voluit Societas referri ad annum praecedentem 1765 et de qua hoc demum anno ſententiam latura eſt, mentionem eodem iam fecimus loco.

Eadem Societas nunc huic quoque anno, 1766, ſuam adſignauit quaeſtionem, et in eodem iam conuentu promulgauit, quo tempus haberent, qui ex mente Societatis laborem hunc ſint ſuſcepturi. Cum vero conſtet, in omni re phyſica disquirenda ſatius eſſe, incipere ab hiſtorica eius parte illamque praemittere theoriae, Societas, rei dignitate permota, conſilium cepit, priorem, praemio iam adfectam, iterum proponendi, ea tamen differentia, vt plenaria nunc deſcribatur *hiſtoria, tum omnium morborum epidemicorum contagioſorumque, quibus beſtiae et animalia omnis generis ſolent corripi, et qui in ſcriptoribus non ſolum recentioris aeui, ſed etiam antiquiſſimorum temporum deſcripti reperiuntur; cum cauſſarum, quae illos producunt et denique remediorum, quae in illis debellandis efficaciſſima fuerint deprehenſa.* Rogat vero Societas, vt non ſolum ea ſcripta euoluantur, quae preſſius hanc rem vel artem medicam attingunt, ſed vt omnia conquirantur, quae de hac re in aliis ſcriptoribus, hiſtoricis, quin etiam in poetis ſparſim proſtant; porro vt deſcriptiones in iis reperiundae disquirantur atque inter ſe inuicem comparentur; vt denique ſyſtema quoddam oriatur completum, quod inſigni huic rei ruſticae parti magnam adferre poſſet vtilitatem. Commentarii de hac re vel gallica vel latina conficiantur lingua, et inſcribantur nomini Ill. de SAUVIGNY, Conſiliarii ſtatus dicti et Praefecti primarii Circuli Pariſienſis; mittantur vero in primo anni ſequentis 1767, trime-

trimeſtri Cl. v. DE PALERNE, qui Societati eſt ab epiſtolis. Praemium, quod menſe iulio exhibebitur, conſtat mille et ducentis libris Gallicis (*Livres*). Reliquae conditiones, quoad auctoris nomen celandum, omnibus ſunt notae.

Regiae Scientiarum Academiae *Burdigalenſi* adhuc tria reſtare praemia diſtribuenda, ex praecedentibus voluminibus *) lectores neſcire nequeunt. Licet enim Illa varios de quaeſtionibus propoſitis conſcriptos acceperit commentarios, omnes tamen exſpectationi eius non ſatis fecerunt, vt itaque denuo iudicium de commentariis, qui quaeſtiones propoſitas ſunt ſoluturi, ferendum ad ſequentem annum, 1767, differre coacta ſit. Eorum itaque, quos iam accepit, commentariorum auctores humaniter inuitat atque rogat, velint hos commentarios retractare, quod iis deficiat, addere, res propoſitas penitius indagare, pluribus experimentis confirmare verbo perficere.

Praeterea *eadem* Academia nouas ex eius inſtituto in annum ſequentem, 1767, propoſuit quaeſtiones, diſquirendas et praemio ornandas. Prima eſt: *quae ſunt partes argillam conſtituentes? quibus mutationibus naturalibus obnoxia eſt? et quae ſunt remedia, vt fertilis fiat?* Altera poſtulat: *vt determinetur actio et vtilitas balneorum tum aquae dulcis cum marinae.*

Academiam Scientiarum *Lugdunenſem* opportunitate quoque caruiſſe, praemio adficiendi quaeſtionem de corio ita durando, vt impenetrabile globulo plumbeo ex ſclopeto exploſo et acutiſſimae ferri aciei

*) vid. Vol. IX. p. 697. Vol. XII. p. 165.

aciei reſiſtat, eandemque rerum phyſicarum peritis denuo propoſitam eſſe, nuper *) fuit narratum. Nunc addere poſſumus, eam vſque ad annum 1768 eſſe dilatam, eiusque optimam disquiſitionem duplicato praemio ornatum iri. Ante calendas aprilis commentarii ad Societatem ſunt mittendi, ea tamen conditione, vt Academia eos ſine impenſis accipere poſſit; quod ſecus ſi fieret, miſſus commentarius, etiamſi praeſtantiſſimus eſſet, iure priuabitur praemium adipiſcendi. Reliquas leges, quas obſeruare conuenit, vide ſuperius **).

Nec Academia Scientiarum *Diuionenſis* ſuper themate, anno 1765 deſtinato, eiusmodi accepit commentarios, quos promiſſo praemio potuiſſet ornare. Ex ſcriptis enim ei traditis apparuit, horum auctores vel veram Academiae mentem omnino non cepiſſe, vel problematis ſententiam paulo latius intellexiſſe, vel ſolummodo in tradendis ſententiis, cogitatione et cum aliqua veritatis ſpecie inuentis, acquieuiſſe, praeter quam quod additus fuiſſet ſufficiens allegatorum experimentorum numerus. Quum vero perſpicua et dilucida huius problematis explicatio certaque experientia maximae in agricultura ſit vtilitatis, atque vt tempus daretur experimentorum capiendorum, obſeruatarumque rerum notandarum, idem problema Academia ad annum 1768 differt, duplicato ſimul praemio. Agit vero illud de variis ſatus methodis. Harum in *Burgundia* tres in vſu ſunt; prima eſt, vt idem ager primo anno ſecali vel tritico (*du Bled*), altero anno frumento aeſtiuo, hordeo, auena et ſimilibus (*des Mars*), et ſequentibus annis alternis his

*) Vol. XII. p. 720.

**) Vol. X. p. 719.

his vicibus ſeminetur; ſecunda, vt in eodem agro binis prioribus annis modo dicta alternae ſeminationis methodus adhibeatur, idem vero ager tertio anno incultus requieſcat; tertia denique, vt ager vno anno cultus ſit et tritico ſecaliue (*du Bled*) ſatus, altero iamiam anno requieſcat incultusque maneat. Quaerit ita Academia, *quae ſint rationes phyſicae quae pro diuerſa agrorum natura hanc vel illam methodum reliquis praeferre ſuadent?* Ex dictis itaque iam liquet, Academiam velle, vt, praemiſſis et breuiter tantummodo expoſitis foecundationis cauſſis, ſancirentur leges, ex diuerſis conditionibus ſuppoſitis definitae, quas agricultores, ſi eorum ingenio eſſent accommodatae, poſſent ſequi. Quum praeterea terminus, explicationi huius quaeſtionis conficiendae definitus, diu ſit protractus, et quum, quid in hac re certum eſt, ab experientia ſit repetendum, Academia merito magnam concepit ſpem, fore, vt, qui in hanc rem ſint inquiſituri, plura faciant experimenta, repetant, atque in commentariis adferant. Si quis ad ſuam ſententiam confirmandam ſingulis atque ſuis vti vellet obſeruationibus et experimentis, eum rogatum cupit Academia, velit nomini ſuo, in ſchedula, ſigillo obſignata, celato, teſtimonia experimentorum addere fide digna. Simplex praemium eſt moneta aurea, pretii trecentorum ponderum Gallicorum (*livres*). Quum vero duplex ſit propoſitum, Academia declarauit, arbitrio illius permiſſum iri, quem eo dignum illa iudicauerit, vel eiusmodi monetarum duas, vel, ſi maluerit, vnam modo, alterius vero pretium in monetis vſualibus exigere. Commentarios, ſolutis antea curſus publici nomine pecuniis, accipiet Cl. MARET, Med. Doctor et Academiae ſcientiarum perpetuus Secretarius.

In

In annum vero proximum, 1767, *Eadem* Academia hoc propoſuit problema, vt nimirum *natura et indoles remediorum, latiori ſignificatione dictorum antiſepticorum determinetur, vt modus, quo vim ſuam exſerant, explicetur, vt diuerſae eorum ſpecies diſtinguantur eorumque vſus in morbis indicetur.* Praemium monetam eſſe auream, quae trecentas valet libras Gallicas (*livres*), ex modo dictis conſtat. Reliquae leges conueniunt cum iis, quas aliae Academiae obſeruari iubent.

Porro Electoralem *Bauaricam*, quae *Monachii* floret, Academiam ſingulis annis ex eius inſtituto bina exhibere problemata, ex quibus alterum ad hiſtoricam claſſem, alterum ad philoſophicam ſit referendum, optimasque eorum explicationes praemiis conſtitutis ſolere adficere, conſtat inter omnes. Hoc itaque conſilio Academia, praeter hiſtoricum quoddam problema, aliud e re oeconomica deſumtum in praecedentem annum propoſuerat, quod Bauariae incolis maximo fore vſui ſibi perſuaſerat. Quaeſtio enim haec erat: *Num ex rationibus, a phyſica doctrina repetendis, appareat, lanam vulgarem Bauaricam ſingulari modo poſſe ita mutari, vt, niſi aeque bona et tenera, ac Anglica eſſe ſolet, ſaltim ipſi quam ſimillima fiat; atque, ſi hoc fieri poſſet, quo modo haec praeparatio ſit inſtituenda.* Licet vero acceptorum commentariorum quidam, cui adiecta erat ſententia; *in labore paries filios*, Academiae adſenſum mereri viſus eſſet, et licet in eo vtilia quoque tradita eſſent conſilia lanae ouinae Bauaricae emendandae; cum tamen illius auctor propoſitum modum lanae eluendae et a ſordibus depurgandae nec ipſe tentauerit, nec aliorum exemplis comprobauerit; praeterea ille modus tantis cum difficultatibus coniunctus eſſe videatur, vt vix vllibi locum habere poſſit

adeoque Auctor ignotus exspectationem Academiae non omni ex parte impleuerit: illa, quamuis aegre, instituti legibus coacta fuit, praemium huic commentario, ceterum praestanti, denegare.

Nunc vero *Eadem* Academia huic, quem agimus, anno, alia duo tradidit problemata disquirenda. En illud, quod ad classem philosophicam pertinet. *Estne quidam facilior, breuior ac minus sumtuosus modus separandi argentum a vilioribus, quamuis magna copia admixtis, metallis, praesertim a cupro sine magna vtriusque iactura, quam hactenus vsitata eliquatio* (Saygern), *et cupellatio? Potestne haec separatio fieri per siccam praecipitationem, qua aurum separatur ab argento? Et qua ratione est instituenda haec separatio, siue sicca praecipitatione, siue alio modo perficiatur?* Commentarii ante finem mensis augusti, huius anni, ad HELEPHONEM KENNEDY, Academiae Secretarium sunt mittendi, auctoris vero nomen in adiecta schedula obsignata celandum. Praemium moneta est aurea, pondere quinquaginta numorum aureorum Hollandicorum.

Regia etiam Societas scientiarum *Gottingensis* in conuentu publico, quem die 18 mensis ianuarii huius anni celebrauit, disquisitis antea commentariis, quorum super themate oeconomico: *quo modo aluearia a nociuis defendi possent erucis*, tres acceperat, praemium tribuit BARTHOLDO BORNEMANN, mercatori Gottingensi. Quum vero et reliquos commentarios Societas publicatione repererit dignos, declarauit, se breui eos cum orbe erudito in *promptuario Hannouerano* esse communicaturam.

Alterum vero *Eiusdem* Societatis problema, mensi iulio huius anni destinatum, alio iam tempore *) commemorauimus. Sufficiat addidisse, praemii

*) Vol. XII. p. 563.

praemii loco promiſſam eſſe monetam auream, pretii duodecim numorum aureorum Hollandicorum.

Eadem denique Societas eodem die nouam ſimul promulgauit quaeſtionem, cuius ſolutionem iam hoc ipſo anno exſpectat. Iisdem verbis eam reddimus, quibus a ſocietate propoſitam accepimus: *Cum quasdam plantarum varietates credant botanici a diuerſorum generum commixtione (vt animalia hybrida) naſci: optat Societas, vt ea quaeſtio experimentis, non coniecturis, decidatur; et ſi confirmetur veritas ſuſpicionis huius, ad leges ſimul, quas ſequuntur illae varietates, attendatur.*

Academia denique ſcientiarum *Berolinenſis* ante aliquot annos problema exhibuerat, cuius optimae ſolutioni praemium quinquaginta numorum imperialium ſe exhibituram eſſe ſimul promiſerat. Quaerebatur vero: *quomodo exſtruendae eſſent fornaces tum figulinae, cum ad calcem vel lateres coquendos aptae, vt magno ligni compendio poſſent caléfieri* *)? Praemio hoc dignum iudicatum fuiſſe Cl. virum, BAUSSAN DU BIGNON, auctoritate Regis Galliae ſcribam, et Formularium publicum, redituum regiorum in vrbe, *Suze* dicta, ducatus Cenomaniae Praefectum, nuper accepimus.

Nonnulli etiam Doctores ordinis medicorum *Pariſini*, quibus artis ſalutaris incrementum curae eſt cordique, ex ſuis opibus pecunias contulerunt eo conſilio, vt praemium ſtatueretur themati alicui, ex arte medica propoſito, enucleando. Monetam itaque auream, pretio centum numorum argenteorum vncialium, ſocii huius conſilii promiſerunt

 ei,

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 164.

ei, qui optime et dilucidiſſime ſit oſtenſurus: *quae fuerit artis medicae conditio ante* HIPPOCRATIS *tempora apud varias gentes ex hiſtoria notas.* Quicunque in hanc rem, ſpiſſis inuolutam tenebris, ſit inquiſiturus, rogatur ab auctoribus huius praemii, vt vel inprimis animum eo aduertat: 1) quibusnam hominum generibus praxis ſingularum ampliſſimae huius artis partium fuerit relicta? 2) quales hi homines habuerint ideas morborum, eorum progreſſus et finis? 3) qua methodo et 4) quibus auxiliis in morbis curandis fuerint vſi? Quum menſem aprilem proximi anni, 1767, Societas haec priuata ſententiae, de commentariis, ſuper hac re conſcriptis, ferendae, et praemio adiudicando conſtituerit, commentarii ante calendas martias eiusdem anni Cl. BOYER, ordinis medicorum Decano, ſolutis ante curſus publici nomine ſumtibus, ſunt tradendi.

Nuper nos narrare *) meminimus, IOANNEM DE DIEST, Med. Ordin. Pariſini Doctorem pecuniarum quandam ſummam Summo medicorum Ordini teſtamento legaſſe ea lege, vt quolibet biennio candidato cuidam licentiam exercendi artem et honores Doctoris Pariſini gratis impertiret; porro hunc Ordinem non ſolum hereditatem hanc adiiſſe, ſed etiam voluntatem teſtatoris expleturum candidatis iam facultatem dediſſe, hoc beneficium petendi. Nunc accepimus, Ordinis Socios diebus 10, 11, 12 et 14 menſis februarii huius anni conueniſſe, profectusque eorum, qui hoc beneficium petierant, tentaſſe atque palmam reliquis praeripuiſſe THOMAM LE VACHER, Doctorem medicinae Cadomenſem.

Quum

*) vid. Vol. XII. p. 722 ſqq.

Quum Collegium medicum *Russicum*, ante aliquot annos constitutum *), adhuc caruerit viro, qui rerum agendarum vel actarum rationem literis demandaret, adeoque Secretarii munere fungeretur, etiam hunc defectum nunc Augustissimam Imperatricem expleuisse, nuper demum per literas accepimus. Etenim haec sparta die 8 mens. nouembris 1764 Viro Clar. CHRISTIANO PAECKEN, eiusdem Collegii iam antea adscripto, Imperii tribunalium Consiliario et Anatomiae Professori demandata est, adiecto simul pro nouis his laboribus proprio stipendio et conseruatis omnibus reliquis, quibus ille antea praefuerat, muneribus.

Eodem tempore in propensi animi testimonium et meritorum gratiam Imperatrix Augustissima Viros Celebres, IOANNEM IACOBUM LERCHE, Consiliarium aulicum et Poliatrum Petropolitanum, atque IOANNEM ANDREAM UNGEBAUER, itidem Consiliarium aulicum et medicum Ordinarium legionis imperialis praetorianae, dignitate *Consiliarii altiorum imperii tribunalium* ornauit.

THEODORO TRONCHIN, viro nominis fama claro et de arte medica bene merito, curam sanitatis Serenissimi Principis *Aurelienfis* conseruandae datam esse, relatum legimus.

Magno sane animi moerore mortem accepimus viri, non solum de physica altiori et chemia meritissimi, sed etiam morum integritate maxime conspicui, quem nuper in his quoque commentariis cum laude commemorauimus. *Osnabrugae*

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 714.

brugae enim die 10 menſis nouembris anni praecedentis febri acuta extinctus eſt IOAN. FRIDERICUS MEYER, Pharmacopoeus in eadem vrbe dexterrimus. Inſignem nominis famam inter phyſicae peritos ſibi conciliauerat libro, *de calce viua* *), ſumma diligentia acutiſſimoque ingenio conſcripto, cuius iam alteram editionem meditabatur, poſtquam nuper Galli eam in ſuam linguam tradiderant. Natus erat in eadem vrbe die 14 menſis octobris anni 1705 et per omnem vitam debili vſus eſt valetudine, quum ex hypochondriis aegrotaret.

Praeterito etiam anno, die 30 menſis aprilis *Piſae* diem ſupremum obiit R. P. CLAUDIUS FROMOND, Phyſices in Academia Piſana Profeſſor Publ. Ordinarius, annum aetatis agens ſexageſimum.

Eſt ſane etiam, quod moereat Societas Regia Scientiarum *Londinenſis*. Magnam quippe fecit iacturam morte Viri S. R. THOMAE BIRCH, in aula Sereniſſimae Principis Regiae, AMALIAE, Concionatoris, in aede S. Margarithae rerum ſacrarum Praefecti, eiusdem Societatis membri et Secretarii. Is die 8 menſis ianuarii huius anni ex equo, quo vehebatur, tam grauiter humi proſtratus eſt, vt confeſtim ſenſuum vſu priuaretur, breuique poſt animam efflaret. Bene de Societate ſcientiarum eſſe meritum, quatuor teſtantur volumina, quae de illius hiſtoria edidit **).

Supple-

*) Vol. XII. p. 468 ſqq.

**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 304 ſqq. et Vol. VII. p. 617 ſqq.

XXIX.

Supplementum alterum ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1761 prodierunt.

Voyages from Aſia to America, for completing the diſcoveries of the North Weſt Coaſt of America; to which is prefixed a ſummary of the Voyages, made by the Ruſſians on the Frozen Sea, in Search of a North Eaſt Paſſage, ſerving as an Explanation of a Map of the Ruſſian Diſcoveries, publiſhed by the Academy of Sciences of Petersburgh. With the Addition of three new Maps, 1) a copy of part of the Iapaneſe Map of the World; 2) a copy of the Liſle's and Buache's Fictions Map; and 3) a large Map of Canada, extending to the Pacific Ocean, containing the new Diſcoveries, made by the Ruſſians and French. London. 4.

Iournées phyſiques. a Lyon. Voll. 2.

De vtriusque analyſeos vſu in re phyſica. Volumina duo, etc. De analyſi vulgari in re phyſicá. Vol. I. R. P. BELLEGARDE, e Soc. I. Parmae. 4.

PHIL. ADOLPH. BOEHMER, Diſſ. inaug. de cancro occulto et aperto. Reſp. *Dan. Gottl. Tenzer.* Halae. 4.

HERM. BOERHAAVE praelectiones academicae de morbis neruorum, quas ex auditorum manuſcriptis collectas edi curauit IAC. VAN EEMS. Lugd. Bat. 8. Voll. 2.

IOH. TAUFERS BOHADSCH *patriotiſcher Vorſchlag, wienach dem Königreich Böhmen ein ungemeiner Vortheil durch den Gebrauch des Acacienbaums zuwachſen möchte. Zweyte Aufl. Altſtadt Prag. 4. m. Kupf.*

IO. BONAE hiſtoria aliquot curationum mercurio ſublimato corrodenti perfectarum. Romae. 8.

IAC. BOOT. Diſp. inaug. de ileo. Edinburgi. 8.

Methode a ſuivre dans le traitement des differentes maladies epidemiques, qui regnent le plus ordinairement dans la generalité de Paris, par M. BOYER. a Paris. 12.

IO. ANDR. BOYMANNS Diſp. inaug. de angina inflammatoria. Lugd. Bat. 4.

GUIL. BUCHAN Diſp. inaug. de infantum vita conſeruanda. Edinburgi. 8.

GUIL. BUTTER Diſp. inaug. de arteriotomia. ibid. 8.

ANT. LE CAMUS Quaeſt. med. an a fluido electrico vita, motus et ſenſatio? Reſp. *Simon Vacher.* Pariſiis. 4.

CAR. CARNIER Diſp. inaug. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 4.

A Treatiſe on the Deluge, by CATCOTT. London.

IO. PET. EBERHARD Diſp. de neceſſario vſu veſicatoriorum in febre caſtrenſi. Reſp. *Car. Henr. Kriſch.* Halae. 4.

ADR. VAN EEPEN Diſp. inaug. de nephritide. Lugd. Bat. 4.

Diſſertazione epiſtolare de Sig. Abate FELICE FONTANA, in Bologna. 8.

(*Obſeruationes criticas de inſenſibilitate tendinum continet haec epiſtola, et Auctor* HALLERI *ſententiam de hac re defendit.*)

PAUL. FRANCOIS Diſp. inaug. de circumſtantiis generalibus, quatenus ſanitati aduerſantur. Lugd. Bat. 4.

Notionnaire ou Memorial raiſonné de ce, qu'il y a d' utile et d' intereſſant dans les connoiſſances acquiſes, depuis la creation du monde jusqu' a preſent; par. M. DE GARSAULT. Paris. av. fig. 8.
(*continet definitiones ſimplices, inprimis medicinae, chirurgiae et pharmaciae.*)

6. GLADBACH disquisitio de medicamentorum absorbentium in febribus continuis acutis praestantia. Francofurti.

). IOACH. FRIDR. HENKELS *Abhandlung von den Wirkungen der äußerlichen Arzeneyen. Berlin.* 8.

)ifesa del Dottor MASSAIOLI, medico di Forli, dalla censura fatta gli dal Dottore IGNACCHERA di detta Citta; in Urbino.

Fraités des Depots dans le Sinus maxillaire, des Fractures, et des Caries de l'une et l'autre machoire; suivis de reflexions et d'observations sur toutes les operations de l'art du dentiste, par M. IOURDAIN. a Paris 12 mai. av. fig.

The Analysis of Inoculation: comprizing the History, Theory and Practice of it: with an occasional consideration of the most remarkable Appearances in the Small-Pox; by I. KIRKPATRIK. the 2nd Edit. enlarged. London. 8.

I. CHRIST. GERHARD KNOLLENS XXVI *medicinische Ausarbeitungen. Halberstadt.* 8.

IOH. MELCH. KÜHN *gründlich erprobte Anweisung zur Holzcultur. Nürnberg.* 8.

IO. CLAUD. MERTRUD theses anatomico chirurgicae. Resp. *Leonh. Bonnaud.* Paris. 4.

Ejusd. theses anatomico chirurgicae. Resp. Nic. *Liger.* ibid. 4.

Ejusd. de fractura sterni theses anatomico chirurgicae. Resp. *Franc. Bojace.* ibid. 4.

IO. BAPT. MORANDI historia botanica practica, seu plantarum, quae ad vsum medicinae pertinent, nomenclatura, descriptio et virtutes. Mediolani. fol. c. tab. aen. (*Priori editioni nouus praefixus titulus*)

PHIL. IAC. NAGEL Disp. de vitiis primarum viarum morbisque exinde oriundis. Argent. 4.

IO. FRANC. PARIS Quaeſt. med. an ſudare tutius, quam algere? Reſp. *Hugo Gauthier.* Paris. 4.

DAV. RATTRAY Diſp. inaug. de aquae communis viribus medicatis. Edinburgi. 8.

GUIL. SHIPPEN Diſp. inaug. de placentae cum vtero nexu. ibid. 8.

Eſſays phyſiological and practical on the nature and circulation of the Blood and the Effects and Uſes of blood letting; by SMITH. London. 8.

BENI. STILLINGFLEET's Calendar of Flora for 1755. London. 8.

An Eſſay on the medicinal Nature of Hemlock: in which its extraordinary Virtue and Efficacy, as well internally as externally uſed in the Cure of Cancers, Scirrhous and oedematous Tumours, malignant and fiſtulous Ulcers and Cataracts, are demonſtrated and explained: The whole being founded on Obſervations made in a Variety of the reſpective Caſes, where this Remedy was adminiſtered by D. STOERCK, the Baron VAN SWIETEN, D. KOLLMANN, and others of the moſt eminent Phyſicians and Surgeons at Vienna. Translated from the latin Original, written by D. STOERCK. London. 8.

CAR. STRACK tentamen medicum de dyſenteria, et qua ratione eidem medendum ſit. Mogunt. 8.

LAUR. IOS. DAN. SUCKOWS *Entwurf einer Naturlehre. Leipzig.* 8 *mai.*

FRANC. GUIL. LE VACHER de variis patellae luxationibus, theſes anatomico chirurgicae. Reſp. *Io. Picquet.* Pariſiis. 4.

RUD. AUG. VOGEL. P. P. DESBANS ſpecimen practicum de hydrope peritonaei ſaccato, memorabili caſu confirmato. Goettingae. 4.

THOM. YOUNG, Diſp. inaug. de lacte. Edinburgi. 8.

Mercu-

ercurii ſublimati vindiciae GERV. ERN. ZANNINI diſerta epiſtola ad Ill. GER. VAN SWIETEN. Romae. 4.

XXX.

upplementum indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

A*bhandlungen und Beobachtungen durch die oekonomiſche Geſellſchaft zu Bern geſammlet, des 3ten Iahrganges* 1762. *1ſtes und 2tes Stück. Bern.* 8. *mit Kupfern.*

ammlung der ſchweizeriſchen Geſelſchaft von landwirthſchaftlichen Dingen. 2ten Theils 4tes Stück. Zürch. 8.

he general Contents of the Brittiſh Muſeum, with Remarks, ſerving as a directory in viewing that noble Cabinet; the 2nd Edit. with additions and improvements. London. 12 mai.

)economiſcher Unterricht für Verwalter und Wirthſchafter. Berlin. 8.

)ie ſchwäbiſche Köchin, welche alle Arten von Koch- u. Backwerk auf das ſchmackhafteſte zuzurichten lehrt.

Curieuſes und reales Natur- Kunſt Berg- Gewerk- und Handlungslexicon, darinne nicht nur die in der Phyſic, Medicin, Botanic, Chymie, Anatomie. Chirurgie und Apothekerkunſt, wie auch in der Mathematic, Aſtronomie, Muſic, Mechanic etc. ſondern auch bey Bergwerken, Iägerey, Fiſcherey, Gärtnerey etc. vorfallende und aus allerhand Sprachen genommene unentbehrliche Wörter deutlich und gründlich erklärt werden etc. nebſt einem ausführlichen Vorbericht Hrn. IOH. HÜBNERS. *Neue Aufl. verbeſſert und mit einer Vorrede verſehen von* D. GEORG HEINR. ZINKEN. *Leipzig.* 8 *mai.*

Rules

Rules for the Preſervation of Health. London. 8.

Des alten Mannes Wegweiſer zur Geſundheit und längern Leben. Mit Regeln zur Diät, Leibesübungen und Arzney, nach der 3ten Londner Edit. von 1759; nebſt einem Anhange oder Anweiſungen zur Erhaltung der Geſundheit, überſetzt von THEOD. ARNOLD. *2te Aufl.*

Recherches ſur quelques points d'hiſtoire de la medecine, qui peuvent avoir rapport a l'arret de la Grande Chambre du Parlement de Paris, concernant l'inoculation, et qui paroiſſent ſavorables a la tolerance de cette operation; a Liege et a Paris. 12. Voll. 2.

Pharmacopoea pauperum in vſum Noſocomii Regii Edinburgenſis. Edit. 2da Edinburgi et Berol. 8.

Sendſchreiben an einen Durchlauchtigen Prinz eines Hochfürſtl. Haußes des deutſchen Reichs, in welchen von dem groſſen hermetiſchen Geheimniß, den Stein der Weiſen, gehandelt wird. Quedlinburg u. Leipz. 8.

IO. LE BAS de femoris fractura theſes anatomicae et chirurgicae. Reſp. *Lud. Beni. Cervenon.* Paris. 4.

IO. BERKELEY Diſp. inaug. de haemoptoe. Edinburgi. 8.

La Mineralogie; ou nouvelle expoſition du regne mineral: ouvrage dans lequel on a taché de rangér dans l'ordre le plus naturel les individus de ce regne, et ou l'on expoſe leurs proprietés et uſages mecaniques etc. par M. VALMONT DE BOMARE. Tome ſecond. a Paris. 8.

EDM. BUTTER Diſp. inaug. de diarrhoea. Edinburgi. 8.

RICH. HARRIS Diſp. inaug. de abortu. ibidem. 8.

Ouvrage touchant les Hernies ou Deſcentes, diviſé en deux parties, par M. DE IEAN. a Paris. 12 mai.

PET.

ET. ABR. DE IONGE Diſp. inaug. de calore febrili. Lugd. Bat. 4.

IO. LAW, Diſp. inaug. de aſthmate recidiuo ſpaſmodico. Edinburgi. 8.

Icones plantarum et analyſes partium aeri inciſae atque viuis coloribus inſignitae, adiectis indicibus nominum, neceſſariis figurarum explicationibus et breuibus animaduerſionibus, quas compoſuit D. CASIM. CHPH. SCHMIDEL, curante et edente IO. CHPH. KELLER, typis Chriſt. de Launoy. Fol.

DAN. SCHULZ *Abhandlung von der Einpfropfung der Pocken. Hamburg.* 8.

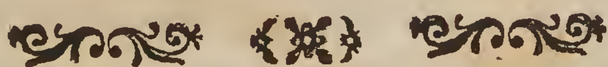
WILL. SMIBERT Diſp. inaug. de menſtruis retentis. Edinburgi. 8.

GUIL. STEVENSON Diſp. inaug. de diabete. ibid. 8.

Ectypa vegetabilium, vſibus medicis praecipue deſtinatorum et in pharmacopoliis obuiorum, variisque modis praeparatorum, ad naturae ſimilitudinem expreſſa, cet. moderante D. CHR. GOTTL. LUDWIG, impreſſit IO. GODOFR. TRAMPE. *Nach der Natur verfertigte Abdrücke der Gewächſe* etc. Faſc. VI. A - S. No. 126 - 150. Halae. fol.

IAC. VAUGHAN Diſp. inaug. de polypo cordis. Edinburgi. 8.

Eſſay upon Oeconomy, by EDWARD WATKINSON. London. 8.

Contenta

Contenta in hac parte.